

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om hantering av risker orsakade av främmande arter och lagar om ändring av naturvårdslagen och av jaktlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om hanteringen av de risker som främmande arter medför. Genom lagen utfärdas kompletterande bestämmelser för genomförandet av Europaparlamentets och rådets förordning om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Det föreslås också att naturvårdslagens nuvarande bestämmelser om begränsning av spridningen av arter av främmande ursprung överförs till den föreslagna lagen. I propositionen ingår därför ett förslag till lag om ändring av naturvårdslagen. Dessutom ska jaktlagen ändras.

Målet med Europeiska unionens förordning om invasiva främmande arter är att minska och förebygga de skador som invasiva främmande arter orsakar för den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster som baserar sig på den samt för människors hälsa, säkerhet och ekonomi. Förordningen gäller i första hand invasiva främmande arter som orsakar så betydande skador att det anses nödvändigt att vidta åtgärder på unionsnivå för att förebygga dem. Dessa arter fastställs i en unionsförteckning som antas senare av kommissionen genom genomförandeakter. Medlemsstaterna kan tillämpa de bestämmelser som finns i förordningen om invasiva främmande arter också på invasiva främmande arter som de anser vara av nationell betydelse. Enligt förslaget får det föreskrivas om sådana arter genom förordning av statsrådet.

Jord- och skogsbruksministeriet ska enligt förslaget styra hanteringen av de risker som invasiva främmande arter orsakar i enlighet med förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna verkställighetslagen i samarbete med kommunikationsministeriet och miljöministeriet. De myndighetsuppgifter som hör till verkställigheten ska skötas av närings-, trafik- och miljöcentralen samt av Tullen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Naturresursinstitutet och Finlands miljöcentral ska svara för de planerings- och sakkunniguppgifter som verkställigheten kräver.

Enligt förslaget ska det för fastighetsägare och fastighetsinnehavare föreskrivas en skyldighet att under vissa förutsättningar utrota på fastigheten förekommande invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet eller att begränsa spridningen av sådana arter. Om man vet att en sådan art i allmänhet sprids med något material, t.ex. med växtplanter eller med jordmaterial, föreskrivs det att aktörer som yrkesmässigt hanterar materialet ska vara skyldiga att förhindra den invasiva främmande arten från att sprida sig utanför det område som aktören innehar.

Genom den föreslagna nya lagen införs det också bötesstraff för överträdelse av de förbud som det föreskrivs om i förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen.

Enligt förordningen om invasiva främmande arter ska medlemsstaterna senast den 2 januari 2016 ha infört fungerande strukturer för att förhindra introduktion i unionen av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Medlemsstaterna ska senast nämnda datum också informera kommissionen om de bestämmelser som tillämpas på överträdelser av förordningen. De lagar som ingår i propositionen avses därför träda i kraft senast den 1 januari 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING	3
2 NULÄGET OCH BEDÖMNING AV NULÄGET	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
2.1.1 Lagstiftning som gäller arter av främmande ursprung.....	4
2.1.2 Lagstiftning som gäller växters sundhet och djurs hälsa.....	8
2.1.3 Övrig lagstiftning	11
2.1.4 Den nationella strategin för främmande arter.....	17
2.1.5 Lagstiftningen i landskapet Åland	17
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i Europeiska unionen	18
2.2.1 Internationella avtal	18
2.2.2 EU:s förordning om invasiva främmande arter.....	19
2.3 Bedömning av nuläget	26
3 PROPOSITIONENS MÅL OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	26
3.1 Målsättning och alternativ	26
3.2 De viktigaste förslagen.....	27
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER.....	28
4.1 Ekonomiska konsekvenser	28
4.2 Konsekvenser för myndigheternas uppgifter och förfaranden	33
4.3 Konsekvenser för miljön	33
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	34
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	34
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	34
DETALJMOTIVERING	36
1 LAGFÖRSLAG	36
1.1 Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter.....	36
1.2 Lagen om ändring av naturvårdslagen.....	50
1.3 Lagen om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen.....	51
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER	52
3 IKRAFTTRÄDANDE	52
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	53
LAGFÖRSLAG.....	56
1. Lag om hantering av risker orsakade av främmande arter	56
2. Lag om ändring av naturvårdslagen	63
3. Lag om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen	63
BILAGA	65
PARALLELLTEXT	65
2. Lag om ändring av naturvårdslagen	65
3. Lag om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen	66

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Med främmande arter avses allmänt arter som har spridit sig utanför sitt naturliga utbredningsområde och som också kan föröka sig där. Främmande arter kan hota ursprungliga arter genom att konkurrera med dem om samma resurser, jaga, sprida sjukdomar och parasiter och korsa sig i naturen med ursprungliga arter. En främmande arts ekologiska nisch kan också sammanfalla med en ursprunglig arts, vilket gör att den förminskar den ursprungliga artens levnadsområde eller tränger undan den helt och hållet. Främmande arter är den största orsaken bakom utrotning av ursprungliga arter. Ett helt ekosystems uppbyggnad och funktion, såsom en näringskedjas uppbyggnad, kan i vissa fall ändras kraftigt på grund av att en främmande art breder ut sig.

Främmande arter kan orsaka omfattande ekonomisk skada. Många invasiva främmande arter är betydande skadegörare inom jord- och skogsbruket. Även fiske och fiskodling kan lida av att invasiva främmande arter sprider sig. Främmande arter kan fungera som sjukdomsvektorer och indirekt utgöra ett hot också för människors hälsa. Invasiva främmande arter orsakar problem för rekreation och turism och kan skada infrastruktur.

Det uppskattas att det i Europa finns ca 11 000 främmande arter, varav sannolikt 10–15 procent orsakar ekologisk och ekonomisk skada. Storleken på skadorna har uppskattats till minst 12,5 miljarder euro per år. I Finland har det inte gjorts någon helhetsbedömning av de skador som främmande arter orsakar. Bland annat kontroller av växter och djur som är relaterade till främmande arter, åtgärder för bekämpning av invasiva främmande växtarter och jakt på småvilt som har spritt sig till Finland orsakar dock ständiga kostnader. Kostnader orsakas också av den arbetstid som går åt hos förvaltning och andra aktörer för bekämpning av främmande arter, av forskning och uppföljning, av kvalitativa och kvantitativa förluster av skörd eller fångst samt av återställande av skador.

Klimatförändringen ökar de främmande arternas möjligheter att utvidga sin nuvarande livsmiljö. Att klimatet blir varmare kan förbättra en arts förökningsframgång och minska dess naturliga dödlighet. Populationer av etablerade främmande arter kan på grund av det varmare klimatet sprida sig längre norrut. Klimatuppvärmningen har bedömts öka antalet djurarter som sprider sig från söder till norr i synnerhet via älvar och kanaler. Hur de främmande arterna påverkar naturen i ett visst område kan dessutom ändras i takt med att klimatet blir varmare.

En friare internationell handel och trafik samt ökande turism och den spontana införseln av växter och organismer i samband med detta ökar möjligheterna för främmande arter att spridas, vilket ökar de risker som detta innebär. Näthandeln med sällskapsdjur och frön gör det lättare för främmande arter att förflyttas från ett land till ett annat och försvårar övervakningen och hanteringen av spridningen av dem. Ekosystem som har modifierats av människan, såsom trädgårdar och grönområden, är gynnsamma områden för främmande arter att rota sig och sprida sig i.

Främmande arter som avsiktligt importeras till Finland är speciellt nyttoväxter för odling och som prydnadsväxter, fiskarter för vattenbruk och viltarter för jakt och farmuppfödning. Främmande arter importeras också för att användas som t.ex. bioenergiekälla, läkemedel och biologisk bekämpning. För användning som sällskapsdjur importeras dessutom fiskar, kräldjur, fåglar, däggdjur och ryggradslösa djur. Import gör det möjligt för främmande arter att sprida sig vidare, om arten avsiktligt eller oavsiktligt släpps ut i naturen.

Under de senaste decennierna har det blivit vanligare att främmande arter transporteras oavsiktligt med trafikmedel, råvaror och t.ex. förpackningsmaterial. Främmande arter förs oav-

siktligt in i landet speciellt i form av frön, ägg, sjukdomar eller parasiter eller tillsammans med andra arter. Att fartygstrafiken har ökat är en betydande faktor som inverkat på spridningen av främmande arter t.ex. via fartygs ballastvatten eller som fästa på skrovet.

Till främmande arter hör inte s.k. inkomlingar. Med inkomling avses en art som har spritt sig till vårt land under senare tid, dvs. under de senaste tvåhundra åren, på annat sätt än som en följd av mänsklig verksamhet. En del av inkomlingarna är sådana vars utbredningsområde expanderar på naturlig väg. Utbredningen kan eventuellt främjas av temperaturmässigt gynnsamma perioder och lämpliga vindar. Att skilja mellan främmande arter och inkomlingar är dock svårt, speciellt när det gäller växter, eftersom deras utbredningsområde har varierat stort som en följd av klimatförändringar, och de kan bevaras som frön i t.o.m. flera århundraden. Exempel på inkomlingar är av djurarterna bl.a. vildsvin och storskarv och av växtarterna sibirisk klematis och pyrolavide.

2 Nuläget och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagstiftning som gäller arter av främmande ursprung

Naturvårdslagen

Syftet med naturvårdslagen (1096/1996) är att bevara naturens mångfald, vårda naturens skönhet och landskapets värde, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka kännedomen om och intresset för naturen samt främja naturforskningen. Lagen innehåller bestämmelser om skydd av naturtyper, artskydd, landskapsvård, inrättande och förvaltning av naturskyddsområden, nätverket Natura 2000 och de förbud, tvångsmedel och straff som hör samman med verkställigheten av lagen.

I naturvårdslagen ingår tre bestämmelser om arter av främmande ursprung. Enligt lagens 15 § är det i nationalparker och naturreservat tillåtet att med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området decimera antalet individer av en växt- eller djurart av främmande ursprung, om syftet med att området inrättades inte äventyras. I 38 § 3 mom. i lagen finns en hänvisningsbestämmelse enligt vilken bestämmelser om import och frisläppning i naturen av främmande arter av däggdjur och fåglar finns i jaktlagen, lagen om djursjukdomar och djurskyddslagen. I 43 § i lagen föreskrivs det om spridning av vissa växt- och djurarter av främmande ursprung i naturen. Paragrafen ingår i lagens 6 kap., vars bestämmelser tillämpas förutom på arter också på underarter, raser, stammar och former. De tillämpas också på svampar och svamparter på motsvarande sätt som på växter och växtarter.

Enligt 43 § 1 mom. i naturvårdslagen får en djurart av främmande ursprung, om vilken det inte föreskrivs i jaktlagen eller i lagen om fiske, inte släppas ut i naturen, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Enligt 2 mom. i den paragrafen får växtarter av vilka det inte finns vilt levande permanenta bestånd i Finland inte planteras eller sås utanför gårdar, åkrar, byggda områden eller andra områden som tagits i särskilt bruk, inte heller i naturliga vattendrag, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Bestämmelsen gäller dock inte plantering eller sådd av träd inom skogsbruket.

Enligt paragrafens 3 mom. kan miljöministeriet meddela de föreskrifter som behövs för att begränsa spridningen av en växtart eller djurart av främmande ursprung, om det är känt att arten lätt sprider sig i naturen och det finns grundad anledning att befara att den kan bli skadlig för

hälsan eller bli till skada för våra ursprungliga arter. I bekämpningen av djursjukdomar följs bestämmelserna i lagen om djursjukdomar.

I naturvårdslagen eller i förarbetet till den definieras inte vad som avses med en djur- eller växtarts främmande ursprung. Arterna av främmande ursprung har inte heller delats upp enligt hur skadliga de är. Till skillnad från bestämmelserna i EU:s förordning om invasiva främmande arter tillämpas lagens 43 §, som gäller utsläppande av arter av främmande ursprung i naturen, inte på mikroorganismer.

I den nationella strategin för främmande arter konstateras det att det förbud att sprida växt- eller djurarter av främmande ursprung i naturen som det föreskrivs om i 43 § i naturvårdslagen inte är särskilt känt och dessutom är ineffektivt. Det bemyndigande att meddela behövliga föreskrifter för att begränsa spridningen av en växt- eller djurart av främmande ursprung som föreskrivs för miljöministeriet i paragrafens 3 mom. innehåller inte de grunder som förutsetts enligt 80 § i grundlagen för att sådana föreskrifter som gäller individens rättigheter och skyldigheter ska få meddelas.

Enligt 6 § i naturvårdslagen hör den högsta ledningen och övervakningen av naturvården och landskapsvården till miljöministeriet. Den regionala övervakningen av naturvården och landskapsvården hör till närings-, trafik- och miljöcentralernas (nedan NTM-centralen) uppgifter. Kommunerna ska främja naturvården och landskapsvården inom sina områden. Enligt lagens 44 § är Finlands miljöcentral den behöriga myndighet som avses i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skydd av vilda växter och djur genom reglering av handeln med dem. Den i förordningen avsedda vetenskapliga myndigheten är Helsingfors universitets Naturvetenskapliga centralmuseum. Miljöministeriet kan besluta att tilldela Naturvetenskapliga centralmuseet sakkunniguppgifter i anslutning till verkställigheten av förordningen.

Enligt 57 § i naturvårdslagen kan NTM-centralen förbjuda en person att fortsätta eller upprepa en gärning eller underlåtelse som strider mot naturvårdslagen och vid vite eller hot om avbrytande förpliktas att inom utsatt tid avhjälpa ett rättsstridigt tillstånd eller att fullgöra vad han eller hon har underlåtit. NTM-centralen kan också hota med att behövliga åtgärder vidtas på personens bekostnad. Sådana förbud och förelägganden kan meddelas t.ex. för att verkställa det förbud att sprida en art av främmande ursprung som det föreskrivs om i 43 §. Även en person som lider olägenhet har rätt att föra ett ärende som gäller förbud eller föreläggande till NTM-centralen, om syftet är att förhindra att naturen förstörs eller att naturvården försämrats på ett sätt som inte är av ringa betydelse. Samma rätt har en registrerad sammanslutning som avses i 61 § 3 mom. inom sitt verksamhetsområde samt kommunen.

Enligt hänvisningsbestämmelsen i 58 § 1 mom. i naturvårdslagen finns bestämmelser om straff för miljöförstöring eller för naturskyddsbrott som strider mot naturvårdslagen i 48 kap. 1–5 § i strafflagen. Utgångspunkten är att utsläppande av en art av främmande ursprung i naturen uppfyller rekvisitet för naturskyddsförseelse, som det föreskrivs om i 58 § 2 mom. i naturvårdslagen. Enligt bestämmelsen ska den som avsiktligt eller av oaktsamhet bryter mot stadganden eller bestämmelser som för att skydda naturen utfärdats i naturvårdslagen eller med stöd av den dömas till böter.

Jaktlagen

Jaktlagen (615/1993) tillämpas på jakt, fångst och dödande av icke fredade djur samt viltvård, ersättande av skador som vållats av vilt och tillsynen över hundar. Lagen gäller i tillämpliga delar även fångst och dödande av däggdjur och fåglar som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen.

I 5 § i jaktlagen preciseras vad som räknas till vilt och vad som räknas till icke fredade djur. Bestämmelserna om icke fredade djur tillämpas dessutom på förvildade katter.

Enligt 42 § i jaktlagen får fågel- eller däggdjursarter och viltbestånd av främmande ursprung inte importeras eller sättas ut i frihet utan tillstånd av Finlands viltcentral. Utlåtande om ansökan ska begäras hos miljöministeriet och Finlands miljöcentral. Tillstånd ska vägras, om åtgärden kan medföra skada på naturen eller de vilda djuren. Tillståndet kan förenas med villkor om hur införseln och utsättandet i frihet ska ske. Regleringen gäller också införsel av djur som härstammar från Åland till andra delar av Finland och utsättande av sådana djur i frihet.

I jaktlagen definieras inte vad som avses med främmande ursprung. Enligt detaljmotiveringen i regeringspropositionen RP 300/1992 rd är det fråga om fåglar och däggdjur som inte redan har ett vilt bestånd i Finland.

I den nationella strategin för främmande arter definieras vilka landlevande ryggradsdjur som är invasiva främmande arter och vilka som är invasiva främmande arter som bör bevakas eller lokala invasiva främmande arter. Av dessa ingår fyra invasiva främmande arter (vildkanin, kanadensisk bäver, mårhund, mink) och tre invasiva främmande arter som bör bevakas eller som är lokala invasiva främmande arter (bisamråtta, vitsvanshjort, kanadagås) i den förteckning över vilt som finns i 5 § i jaktlagen. I paragrafens förteckning över icke fredade djur ingår två arter som enligt strategin för främmande arter hör till de invasiva främmande arterna (brun råtta, förvildad katt).

Finlands viltcentral beviljar de jaktlicenser som krävs för jakt (10 och 26 §), tillstånd till vissa viltvårdsåtgärder (40 §), dispens från fredning, förbud eller begränsning i vissa situationer (41 §), dispens för förstöring av bon för vilt samt bon och ägg för icke fredade fåglar (41 d §) samt dispens från förbud mot användning av vissa fångstredskap och fångstmetoder vid fångst av icke fredade däggdjur (49 a §). Genom jaktförordningen (666/1993) har det utfärdats närmare bestämmelser om tillåtna fångstredskap och fångstmetoder vid jakt eller dödande av icke fredade djur och om användningen av dem.

Finlands viltcentral kan bevilja dispens för jakt eller dödande av ett icke fredat djur och för förstöring av bon och ägg för icke fredade fåglar, när det behövs för att vilda djur eller växter ska bevaras. Dispens för jakt på icke fredade fåglar kan beviljas bl.a. för att skydda växter och djur.

Finlands viltcentral kan bevilja dispens från förbudet mot användning av vissa fångstredskap och fångstmetoder vid fångst av icke fredade däggdjur, om det behövs för att förebygga allvarliga skador på odlingar, skogsbruk, fiskerinäring, renhushållning, vilthushållning, djurhållning, vattendrag eller egendom eller om det behövs med hänsyn till folkhälsan, den allmänna säkerheten eller något annat synnerligen viktigt allmänintresse. Jord- och skogsbruksministeriet kan besluta att ett icke fredat djur får fångas eller dödas inom ett visst område under en bestämd tid utan tillstånd av området eller byggnadens ägare eller innehavare (48 §). Förutsättningen är att fångsten eller dödandet behövs för att förhindra djursjukdomar, av andra hälsoskäl, för att trygga den allmänna säkerheten eller för att avvärja stor skada som hotar egendom. De olika slag av dispens som nämnts ovan kan därmed inte beviljas enbart på den grunden att syftet är att utrota en invasiv främmande art.

Bestämmelser om brott mot jaktlagens bestämmelser finns i lagens 75 §. Enligt 1 mom. 3 punkten i den paragrafen ska den som uppsåtligt eller av oaktsamhet för in eller sätter ut i frihet fågel- eller däggdjursarter eller viltbestånd av främmande ursprung eller för in djur som härstammar från Åland till andra delar av Finland eller sätter ut sådana djur i frihet i andra delar av Finland utan tillstånd enligt 42 § eller i strid med tillståndsvillkor dömas till böter för

brott mot bestämmelserna i jaktlagen, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

Lagen om fiske

Enligt 1 § i lagen om fiske (379/2015, träder i kraft den 1 januari 2016) är syftet med lagen att med utgångspunkt i bästa tillgängliga information ordna nyttjandet och vården av fiskresurserna på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt, så att en uthållig och mångsidig avkastning av fiskresurserna, fiskbeståndens naturliga livscykel samt mångfalden hos och skyddet av fiskresurserna och den övriga vattennaturen tryggas. Enligt hänvisningsbestämmelsen i 3 § tillämpas utöver lagen om fiske lagen om veterinär gränskontroll (1192/1996) och lagen om djursjukdomar (441/2013) på införsel av fisk- eller kräftarter och fisk- eller kräftstammar som inte förekommer i vilt tillstånd i Finland samt på införsel av könsceller av sådana.

Enligt 73 § i lagen om fiske är sådana utplanteringar av fisk och kräfta som uppenbart försvagar naturens mångfald genom att äventyra bevarandet av en i naturen förekommande fisk- eller kräftart eller någon annan art eller något bestånd av dem förbjudna. En utplantering kan t.ex. ha konsekvenser som äventyrar bevarandet av arter eller bestånd som förekommer i naturen, om den art som planteras ut kan konkurrera ut eller förstöra ett naturligt förekommande bestånd eller en naturligt förekommande art eller om utplanteringen är förenad med uppenbar risk för att fisk- eller kräftsjukdomar sprids i det vattendrag där utplanteringen sker. Närmare bestämmelser om grunderna för utplanteringar som är förbjudna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 74 § i lagen om fiske krävs tillstånd av NTM-centralen för utplantering av fisk och kräftor, om det är en ny art eller ett nytt bestånd som planteras ut eller om utplanteringen inte ingår i fiskeriområdets plan för nyttjande och vård. Tillstånd kan beviljas, om utplanteringen inte försvårar uppnåendet av målen för fiskeriområdets plan för nyttjande och vård och inte heller äventyrar bevarandet av ett livskraftigt fisk- eller kräftbestånd eller den biologiska mångfalden i det vattendrag där utplanteringen sker. NTM-centralen kan förbjuda utplanteringar av fisk som härrör från ett sådant vattendrag eller en sådan vattenbruksanläggning som förknippas med risk för att fisk- eller kräftsjukdomar sprids till naturliga vatten. Utplanteraren ska inom tre månader anmäla utplanteringen till det utplanteringsregister som avses i lagen om fiske.

Enligt 77 § 2 mom. är införsel av andra än i Finland i vilt tillstånd förekommande fisk- eller kräftarter eller fisk- eller kräftbestånd eller könsceller av dem för utsläppande i naturliga vatten eller för vattenbruksändamål förbjuden utan tillstånd av NTM-centralen. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av tillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om import av främmande och lokalt frånvarande arter som är avsedda att användas i vattenbruk finns förutom i lagen om fiske också i rådets förordning (EG) nr 708/2007 om användning av främmande och lokalt frånvarande arter i vattenbruk. Förordningen (EG) nr 708/2007 gäller dock inte import av fiskar för utsläppande i naturliga vatten.

Enligt 118 § i lagen om fiske ska den som utan ett sådant tillstånd som avses i 77 § 2 mom. eller i strid med tillståndsvillkoren för in andra än i Finland i vilt tillstånd förekommande fiskarter eller fiskbestånd eller könsceller av sådana eller utplanterar en fiskart eller ett fiskbestånd i strid med vad som föreskrivs i 73 § dömas till böter för fiskeförseelse, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

2.1.2 Lagstiftning som gäller växters sundhet och djurs hälsa

Hanteringen av invasiva främmande arter och de skador som de orsakar har en nära anknytning till skyddet av växters sundhet och djurs hälsa. I EU:s lagstiftning finns det över 40 rättsakter om djurhälsa med bestämmelser om djursjukdomar. I rådets direktiv 2000/29/EG finns bestämmelser om skadegörare på växter eller växtprodukter. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG föreskrivs det om det system som ska tillämpas på genetiskt modifierade organismer. Enligt EU:s förordning om invasiva främmande arter bör bestämmelserna om invasiva främmande arter vara anpassade till nämnda unionslagstiftningsakter. Bestämmelserna om invasiva främmande arter får inte överlappa dessa rättsakter och de bör inte vara tillämpliga på de organismer som omfattas av dessa rättsakter.

I Finland finns de centrala bestämmelserna om växters sundhet och djurs hälsa i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003), lagen om veterinär gränskontroll och lagen om djursjukdomar.

Lagen om skydd för växters sundhet

Syftet med lagen om skydd för växters sundhet är att upprätthålla växters goda sundhetstillstånd och därmed främja jord- och skogsbrukets, trädgårdsodlingens och livsmedelsproduktionens verksamhetsbetingelser samt livsmedelssäkerheten och produkternas kvalitet. Lagen gäller åtgärder genom vilka man strävar efter att bibehålla växters goda sundhetstillstånd och som kan vidtas för att bekämpa skadegörare och hindra att de sprids. På bekämpningen av insekt- och svampskador på träd som växer i skog tillämpas utöver vad som bestäms i denna lag lagen om bekämpning av skogsskador (1087/2013).

I lagen avses med skadegörare skadliga organismer som hör till djur- eller växtriket, svampar, bakterier och fytoplasma samt virus och andra sjukdomsalstrare som förekommer på växter eller växtprodukter och som kan förorsaka direkt eller indirekt skada på odlingsväxter, vilda växter eller produkter som fås av dem. Vilka skadegörare de åtgärder som avses i lagen får gälla bestäms genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med beaktande av de internationella avtal som är bindande för Finland. Lagen kan dessutom tillämpas på bekämpning och förhindrande av spridningen av skadegörare eller andra organismer som är nya eller som har en oförutsedd verkan och som utgör ett omedelbart hot mot växters sundhet.

I lagen om skydd för växters sundhet föreskrivs det bl.a. om aktörernas skyldighet att registrera sig och följa de begränsningar, förbud och åtgärder som är nödvändiga för att bekämpa skadegörare och förhindra spridning av dem, kontroller och tillsyn, tvångsmedel, påföljder samt ersättning från staten av kostnader som uppkommit till följd av ett beslut om bekämpning av skadegörare. Vissa växter, växtprodukter och andra föremål med vilka skadegörare lätt kan spridas får marknadsföras endast om de är försedda med växtpass eller annat intyg över föremålets sundhet. Enligt 10 § i lagen om skydd för växters sundhet är den som vet eller misstänker att en skadegörare som det föreskrivs om i förordning av jord- och skogsbruksministeriet förekommer i fastigheter eller delar av fastigheter, odlingar, varulager, transportmedel eller byggnader som han äger eller besitter skyldig att omedelbart anmäla detta till den behöriga NTM-centralen eller Livsmedelssäkerhetsverket. Detsamma gäller en myndighet som i sin verksamhet upptäcker en sådan skadegörare.

För att bekämpa skadegörare eller förhindra att de sprids kan en markägare, odlare eller en ägare eller innehavare av en fastighet eller en del därav förpliktas att vidta nödvändiga åtgärder för utrotning av skadegörare som förekommer på fastigheten. Med stöd av lagen kan det också bestämmas om nödvändig rengöring eller desinficering av en byggnad, ett arbetsredskap, ett transportmedel eller annat föremål som har smittats av skadegörare, samt om sättet

för den nödvändiga rengöringen och desinficeringen. Likaså kan det bestämmas om nödvändig rengöring, desinficering eller förstöring av växter eller förpackningar eller packningsmaterial av vegetabiliskt ursprung samt om nödvändiga förbud mot samt villkor och begränsningar för odling och transport av samt handel med växter. En aktör kan med stöd av lagen också förpliktas att iaktta andra begränsningar, förbud och åtgärder som är nödvändiga för att skadegörare ska kunna bekämpas och spridningen av dem förhindras. Livsmedelssäkerhetsverket eller NTM-centralen fattar vid behov beslut om bekämpning för varje enskild aktör. Lagen innehåller bestämmelser om kontroll och tillsyn samt tvångsmedel och påföljder.

Myndigheterna kan vid behov förbjuda användningen av ett växtpass eller ett annat intyg, om det är nödvändigt för att bekämpa en skadegörare eller hindra att den sprids. En aktör kan också ges en anmärkning eller avföras ur växtskyddsregistret. Livsmedelssäkerhetsverket och NTM-centralen kan förena sina beslut med vite eller hot om tvångsutförande. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot de bestämmelser som räknas upp i 29 § i lagen om skydd för växters sundhet ska dömas till böter för äventyrande av växters sundhet, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

En förteckning över de skadegörare, växter, växtprodukter och andra föremål som lagen om skydd för växters sundhet tillämpas på finns i bilaga I–III i jord- och skogsbruksministeriets förordning (17/08) om skydd för växters sundhet. Bilagorna motsvarar direktivets bilagor. Genom nämnda förordning har det också utfärdats bestämmelser om åtgärder, förelägganden, förbud, villkor och begränsningar för att bekämpa skadegörare och förhindra spridningen av dem.

Enligt artikel 2.2 d i EU:s förordning om invasiva främmande arter tillämpas förordningen inte på de skadegörare som anges i bilagorna till jord- och skogsbruksministeriets förordning.

Lagen om veterinär gränskontroll

Syftet med lagen om veterinär gränskontroll är att hindra sjukdomars spridning via levande djur samt animaliska livsmedel och andra föremål som eventuellt sprider djursjukdomar vid import till Finland från länder utanför EU, dvs. tredjeländer, eller vid transitering genom Finland från tredjeländer. Ett syfte med lagen är också att säkerställa den hygieniska kvaliteten på animaliska livsmedel som importeras från tredjeländer. Lagen tillämpas på veterinär kontroll av djur och varor som utförs i samband med import eller transitering samt på de krav som har ställts upp i syfte att bekämpa djursjukdomar och trygga den hygieniska kvaliteten. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet föreskrivs det närmare om vilka djur och varor lagen tillämpas på.

Djur och varor som importeras till Finland från tredjeländer eller transiteras genom Finland ska uppfylla de närmare bestämmelser som EU och jord- och skogsbruksministeriet har meddelat i syfte att förhindra spridning av djursjukdomar, och de måste åtföljas av de handlingar som krävs enligt författningarna. Ministeriet kan bestämma att importen och transiteringen ska vara beroende av tillstånd, om inte EU:s rättsordning förutsätter något annat. Ministeriet kan utfärda för bekämpning av djursjukdomar nödvändiga bestämmelser om hur djur och varor samt transportmedel eller andra föremål som hänför sig till importen ska behandlas efter importen. EU eller ministeriet kan förbjuda import eller transitering av djur och varor eller ställa villkor för den, om situationen med avseende på djursjukdomar eller sanitära olägenheter eller någon annan därmed jämförbar akut orsak i den stat från vilken de kommer eller genom vilken de har transporterats förutsätter detta.

Livsmedelssäkerhetsverket kan bestämma att djur eller varor som har förts in i landet och vilka observeras medföra eller beträffande vilka det finns anledning att misstänka att de kan

medföra risk för spridning av djursjukdomar ska föras ut ur landet, isoleras, försätts i karantän, användas eller behandlas på ett sätt som Livsmedelssäkerhetsverket godkänner eller avlivas eller destrueras. Samma förfarande tillämpas också på avkomma, embryon och könsceller av importerade djur samt på produkter som härrör från dessa djur. Om ett djur konstateras medföra eller om det finns anledning att misstänka att det kan medföra risk för spridning av sådana djursjukdomar som med stöd av lagen om djursjukdomar har angetts som djursjukdomar som ska bekämpas, ska regionförvaltningsverket och kommunalveterinären vidta sådana åtgärder för förhindrande av sjukdomens spridning som avses i lagen om djursjukdomar.

EU:s förordning om invasiva främmande arter tillämpas inte på patogener som orsakar djursjukdomar och som hör till tillämpningsområdet för lagen om veterinär gränskontroll.

Lagen om djursjukdomar

Syftet med lagen om djursjukdomar är att främja djurhälsan, trygga människors hälsa, säkerställa livsmedlens säkerhet samt trygga verksamhetsförutsättningarna för husdjursproduktionen genom att förebygga och minska förekomsten av sjukdomar och smitta som kan överföras från ett djur till ett annat eller till en människa. Bestämmelserna i lagen gäller bl.a. övervakning av djursjukdomar, anmälan av djursjukdomar, åtgärder vid sjukdomsutbrott, tillståndsplikt för artificiell produktion, tillståndsplikt för och tillsyn över vissa andra åtgärder samt förflyttning av djur och djurprodukter mellan EU:s medlemsstater och export av dessa till stater utanför EU. Lagen om djursjukdomar tillämpas på förflyttning över Finlands gränser endast om bestämmelser om detta inte finns i lagen om veterinär gränskontroll.

De djursjukdomar som hör till djursjukdomar som ska bekämpas och de som hör till anmälningspliktiga djursjukdomar anges genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. De djursjukdomar som ska bekämpas delas i förordningen in i farliga djursjukdomar, djursjukdomar som ska övervakas och djursjukdomar som lätt sprider sig. I lagen föreskrivs det också om nya, allvarliga djursjukdomar, med vilket avses djursjukdomar som inte har förekommit tidigare eller som är mycket sällsynta, som till sina skadliga verkningar kan jämföras med djursjukdomar som ska bekämpas, men som inte har getts beteckningen djursjukdom som ska bekämpas eller anmälningspliktig djursjukdom.

Förhandstillsyn i enlighet med lagen om djursjukdomar baserar sig både på registrering och på tillståndsförfaranden. Livsmedelssäkerhetsverket för ett register över aktörer som från andra medlemsstater importerar sådana djur och produkter av dessa djur som kan medföra risk för att en djursjukdom som ska bekämpas eller en ny, allvarlig djursjukdom sprids till Finland. I vissa specialfall krävs importtillstånd av Livsmedelssäkerhetsverket. Odling av fiskar, vattenlevande kräddjur och blötdjur för användning som livsmedel, försäljning eller annars för överlåtelse för vidareodling eller utplantering i hav eller vattendrag förutsätter tillstånd av Livsmedelssäkerhetsverket. I lagen föreskrivs det dessutom om anmälningsplikt för den aktör som är ansvarig för djur eller någon annan person som deltar i undersökning, skötsel, hantering, transport, avlivning, slakt, jakt, fångst, rensning eller observation av djur, om personen misstänker eller konstaterar att ett djur har drabbats av en djursjukdom som ska bekämpas eller av en ny, allvarlig djursjukdom. Veterinärer och laboratorier är skyldiga att anmäla djursjukdomar som ska bekämpas, anmälningspliktiga djursjukdomar och nya, allvarliga djursjukdomar. Livsmedelssäkerhetsverket leder övriga myndigheter, dvs. regionförvaltningsverken, kommunalveterinärerna och de inspektörer som har auktoriserats av Livsmedelssäkerhetsverket, i verkställigheten av lagen.

Genom lagen om djursjukdomar har det föreskrivits relativt omfattande befogenheter för myndigheterna i bekämpningen av djursjukdomar. Om det är nödvändigt för att hindra spridning av en djursjukdom som ska bekämpas eller en ny, allvarlig djursjukdom, ska den till-

synsmyndighet som avses i lagen t.ex. begränsa eller förbjuda förflyttning av ett djur, produkter som fås av djuret eller andra föremål som eventuellt sprider smitta. Livsmedelssäkerhetsverket kan i samband med djursjukdomar som lätt sprider sig inrätta ett smittområde eller en restriktionszon kring sjukdomsfallet. I samband med djursjukdomar som lätt sprider sig, farliga djursjukdomar och nya, allvarliga djursjukdomar kan Livsmedelssäkerhetsverket bestämma att djur ska avlivas, slaktas eller rensas, bestämma om hantering, användning och bortskaffande av djurprodukter och andra ämnen och varor som eventuellt sprider smitta samt bestämma att djurhållningsplatsen ska rengöras och desinficeras. I lagen om djursjukdomar föreskrivs det om ett förfarande enligt vilket ägaren till ett djur har rätt till ersättning för åtgärder som har utförts för att förhindra spridning av en djursjukdom eller utrota en djursjukdom eller för skador som en myndighets beslut har orsakat.

EU:s förordning om invasiva främmande arter tillämpas inte på invasiva främmande arter som orsakar djursjukdomar.

2.1.3 Övrig lagstiftning

Lagen om plantmaterial

Syftet med lagen om plantmaterial (1205/1994) är att säkerställa att det på marknaden endast finns sådant plantmaterial för trädgårdsväxter som uppfyller de föreskrivna minimikraven i fråga om kvalitet och som är märkta med ett plantintyg. Lagen tillämpas inte på obetydlig saluföring, produktion eller import av plantmaterial, som inte idkas yrkesmässigt. Genom lagen om plantmaterial och de författningar som har utfärdats med stöd av den har den EU-lagstiftning som gäller saken verkställt.

Med plantmaterial för trädgårdsväxter avses i lagen planter och annat förökningsmaterial av fruktträd, bärväxter, prydnads- och köksväxter, med undantag för köksväxtfrön. Bestämmelserna i lagen gäller yrkesmässig produktion av plantmaterial för saluföring, lagring och import av plantmaterial och handel med plantmaterial. Ett syfte med lagen är också att garantera att det ges tillräcklig information om plantmaterial för trädgårdsväxter till köpare och andra användare. Plantmaterial som importeras, saluförs i Finland eller exporteras till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska uppfylla de krav som ställs på plantmaterialets kvalitet och växters sundhet enligt vad som bestäms genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Plantmaterial får saluföras endast av leverantörer av plantmaterial som finns upptagna i det register som Livsmedelssäkerhetsverket för i tillsynssyfte. Plantmaterial som säljs till yrkesmässig vidareodling eller till ett annat företag för vidareförsäljning ska vara försett med ett plantintyg, som innehåller de uppgifter om plantmaterialet som behövs för användningen.

För tillsynen över att lagen om plantmaterial och de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den följs och för ordnandet av tillsynen svarar Livsmedelssäkerhetsverket, som vid tillsynen kan anlita NTM-centralen och de inspektörer som skriftligen har auktoriserats för tillsynsuppgiften av Livsmedelssäkerhetsverket.

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda saluföring av ett parti plantmaterial som härstammar från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt saluföring eller import av ett parti som härstammar från en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om plantmaterialet, förpackandet av det eller märkningarna inte uppfyller de krav som ställs i lagen om plantmaterial eller i bestämmelser som har utfärdats med stöd av den. Tillsynsmyndigheten kan bestämma att plantmaterial som inte får saluföras eller importeras ska föras ut ur landet eller förstöras. Till beslutet kan fogas villkor om det förfarande som ska tillämpas vid verkställandet.

Ett åläggande att förstöra plantmaterial ska förenas med hot om att en åtgärd som inte har skett enligt åläggandet kommer att vidtas på den försumliges bekostnad.

För brott mot bestämmelserna i lagen om plantmaterial föreskrivs bötesstraff. Bland annat den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet för saluföring producerar, saluför, importerar eller till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för ut plantmaterial som inte uppfyller de krav som ställs på plantmaterial i lagen om plantmaterial eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska dömas till straff.

Enligt 5 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion och saluföring av plantmaterial för prydnadsväxter (nr 96/00) ska sådant plantmaterial, i vilket det vid en visuell besiktning under växtstadiet upptäcks växtskadegörare eller tecken eller symptom på skadliga organismer eller sjukdomar genast behandlas på ett riktigt sätt eller vid behov förstöras. En motsvarande bestämmelse finns i 5 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för frukt- och bärväxter (nr 5/10). En likadan bestämmelse finns också i 4 § i jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion och saluföring av plantmaterial för köksväxter (nr 41/96). Eftersom föremålet för regleringen är skadegörare och andra organismer som är skadliga för plantmaterialets kvalitet och materialets kvalitet med tanke på produktion, gäller bestämmelserna inte invasiva främmande arter som eventuellt påträffas i plantmaterialet.

Lagen om handel med utsäde

Syftet med lagen om handel med utsäde (728/2000) är att upprätthålla en högklassig växtproduktion genom att främja tillgången på och användningen av utsäde som är av hög kvalitet och lämpligt för växtförhållandena i Finland samt lämnandet av behövliga uppgifter om utsädet. Lagen tillämpas på produktion, marknadsföring, import och export av utsäde för åker- och trädgårdsväxter. Med utsäde avses frö och utsädespotatis som är avsedda för sådd.

Med certifikatutsäde avses ett officiellt certifierat parti av basutsäde eller certifikatutsäde vars försäljningsemballage har förslutits officiellt och försetts med garantibevis. Utsäde får i regel endast marknadsföras som certifierat, vilket innebär att dess äkthet och kvalitet har verifierats av myndigheterna. Certifieringssystemet enligt lagen om handel med utsäde baserar sig på gemenskapens direktiv om utsäde.

Jord- och skogsbruksministeriet kan förbjuda marknadsföring av utsäde av en sort av en lantbruksväxt i hela landet eller på ett bestämt område, om sorten inte har godkänts för upptagande i den nationella sortlistan eller i EU:s eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdets gemensamma sortlista för lantbruksväxter, eller om odlingen av sorten skulle kunna orsaka skada för odlingen av andra arter eller sorter med avseende på växternas sundhet. Om marknadsföring av utsädet har förbjudits, kan Livsmedelssäkerhetsverket tillåta att utsädet används för något annat ändamål än som utsäde eller bestämma att det ska föras ut ur landet eller förstöras.

Livsmedelssäkerhetsverket är tillsynsmyndighet i enlighet med lagen om handel med utsäde. Som hjälp i tillsynen anlitar Livsmedelssäkerhetsverket NTM-centralerna samt de inspektörer och provtagare som verket har auktoriserat.

För brott mot bestämmelserna i lagen om handel med utsäde föreskrivs bötesstraff. Bland annat den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet producerar eller marknadsför utsäde i strid med bestämmelserna i lagen ska dömas till straff.

Eftersom lagstiftningen om handel med utsäde gäller endast utsäde för åker- och trädgårdsväxter, tillämpas dess bestämmelser om t.ex. marknadsföring av frön inte på frön från invasiva främmande arter.

Lagen om handel med skogsodlingsmaterial

Syftet med lagen om handel med skogsodlingsmaterial (241/2002) är att säkerställa att man med skogsföryngring genom odling får till stånd ny skog som förmår utnyttja växtplatsens produktionsförmåga. Lagen gäller yrkesmässig produktion och marknadsföring av skogsodlingsmaterial samt yrkesmässig import av skogsodlingsmaterial från länder utanför EU. Med skogsodlingsmaterial avses frön av skogsträd eller andra fröenheter, växtdelar eller planter. Genom lagen har EU-lagstiftning som gäller ämnesområdet genomförts.

Skogsodlingsmaterial får produceras, marknadsföras och importeras endast av en sådan leverantör av skogsodlingsmaterial som i enlighet med lagen har införts i det register över leverantörer av skogsodlingsmaterial som förs av Livsmedelssäkerhetsverket. För produktion av material får användas endast en sådan frökälla som uppfyller de krav som anges i lagen. Godkännande av en frökälla söks hos Livsmedelssäkerhetsverket.

Livsmedelssäkerhetsverket ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av lagen. Finlands skogscentral kan anlitas för kontroller i anknytning till produktionen och marknadsföringen av frön av skogsträd.

Tillsynsmyndigheterna har möjlighet att med stöd av lagen förbjuda marknadsföring av sådant material som inte uppfyller de krav som anges i lagen om handel med skogsodlingsmaterial. Tillsynsmyndigheterna har också rätt att förena ett förbud mot marknadsföring av skogsodlingsmaterial med vite eller hot om tvångsutförande eller tillåta att materialet används för något annat ändamål än skogsbruk eller bestämma att det ska föras ut ur landet eller förstöras.

För brott mot bestämmelserna i lagen om handel med skogsodlingsmaterial föreskrivs bötesstraff. Bland annat den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet åsidosätter ett förbud mot marknadsföring av skogsodlingsmaterial eller villkor för marknadsföring eller ett föreläggande om användning, förstörande eller utförsel av skogsodlingsmaterial ska dömas till straff.

Med beaktande av lagens tillämpningsområde och de krav som föreskrivs för skogsodlingsmaterial kan lagen ha betydelse för hanteringen av sådana främmande arter som anses orsaka ekonomisk skada för skogsbruket.

Lagen om bekämpning av flyghavre

Syftet med lagen om bekämpning av flyghavre (185/2002) är att upprätthålla en högklassig växtproduktion genom att främja bekämpningen av flyghavre. Flyghavre kontaminerar utsädespartier, vilket kan medföra att hela gårdsbruksenheter måste utestängas från utsädesproduktionen. En åker som är svårt drabbad av flyghavre ger inte heller en bra skörd, varken kvalitetsmässigt eller kvantitetsmässigt.

För verkställigheten av lagen om bekämpning av flyghavre och tillsynen över att den följs ansvarar Livsmedelssäkerhetsverket, som anlitar NTM-centralerna, de kommunala landsbygdsnäringsmyndigheterna och auktoriserade inspektörer. Importen övervakas förutom av Livsmedelssäkerhetsverket också av Tullen.

Skyldigheten att bekämpa flyghavre definieras i lagens 4 §, enligt vilken innehavarna av en odling eller områden i närheten av den ska se till att sådana åtgärder vidtas som förhindrar fö-

rekomst och spridning av flyghavre. I lagen avses med område en åker eller ett annat markområde eller diken och dikesrenar i närheten av dem samt områden som hör till en gårds driftscentrum. I 5 § föreskrivs det om anmälningsskyldighet. Enligt den paragrafen ska den som vet eller misstänker att flyghavre förekommer på ett område som han innehar utan dröjsmål anmäla förekomsten till landsbygdsnäringsmyndigheten i den kommun där området är beläget. Skyldigheten gäller också en myndighet eller en auktoriserad inspektör som i samband med en annan kontroll eller åtgärd upptäcker flyghavre på området.

Efter att ha fått en anmälan om eventuell förekomst av flyghavre, ska landsbygdsnäringsmyndigheten utan dröjsmål förrätta syn på området och vid behov meddela en anvisning för bekämpning av flyghavre för området. Om innehavaren av området inte följer bekämpningsanvisningen eller om området är svårt drabbat av flyghavre, ska landsbygdsnäringsmyndigheten utarbeta en plan för bekämpning av flyghavre för området. Landsbygdsnäringsmyndigheten ska överföra utarbetandet av bekämpningsplanen till NTM-centralen, om det finns särskilda skäl till detta eller om det område där flyghavre förekommer är beläget inom flera kommuner.

Spannmål, frön och t.ex. husdjursgödsel, jord och jordförbättringsmedel, som härrör från ett område där plantor av flyghavre påträffats, får inte transporteras, förvaras eller hanteras så att det kan förorsaka risk för att flyghavre sprids. Ovannämnda produkter och varor och produkter som är avsedda till prydnadsändamål som har införts till landet och där flyghavre har påträffats får inte marknadsföras eller överlätas till sådant bruk som kan innebära risk för att flyghavre sprids. En innehavare av ett område och en näringsidkare som har ett växtbestånd eller avrens eller sorteringsavfall av spannmål eller frövara som innehåller flyghavre ska bränna det eller förstöra det på något annat sätt som inte innebär någon risk för att flyghavre sprids.

Livsmedelssäkerhetsverket utarbetar årligen en tillsynsplan för övervakningen av flyghavre. Landsbygdsnäringsmyndigheten i varje kommun för i tillsynssyfte ett register över de områden där flyghavre har förekommit. Kostnader som uppkommer på grund av bekämpningsåtgärder som har föreskrivits med stöd av lagen kan på ansökan ersättas av statens medel, om de i betydande grad anses försämra den ekonomiska situationen för innehavaren av ett område.

Tillsynsmyndigheten kan bestämma att en produkt eller vara som innehåller flyghavre ska föras ut ur landet eller förstöras, om den marknadsförs eller överläts trots att verksamheten innebär risk för att flyghavre sprids. En bekämpningsplan och ett föreläggande om förstöring eller utförsel ur landet kan förenas med vite eller hot om tvångsutförande.

För brott mot bestämmelserna i lagen om handel med utsäde föreskrivs bötesstraff. Bland annat den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot den bekämpnings- eller anmälningsskyldighet som det föreskrivs om i lagen ska dömas till straff.

Lag om bekämpning av skogsskador

Syftet med lagen om bekämpning av skogsskador är att upprätthålla skogarnas goda hälsa och bekämpa skogsskador. Lagen tillämpas på skogsskador som förekommer i skog, terminal- och fabrikslager samt oberoende av områdets placering på avverkningsplatser för virke och avlägg. På bekämpning av farliga skadegörare i skogsträd och förhindrande av att de sprids tillämpas dessutom lagen om skydd för växters sundhet.

I lagen avses med skogsskada sådana sjukdomar och tillväxthämningar eller kvalitetsförsämringar som insekter, andra ryggradslösa organismer, svampar, bakterier och virus har vållat på växande träd i skog och som orsakar ekonomisk skada.

Virkesägaren är skyldig att transportera bort rätt tall- och granvirke, andra stamdelar och skadade träd från avverkningsplatser och avlägg. I syfte att ställa tidsfrister för borttransport av

virke delas landet utgående från förekomsten av skogsskadeinsekter och temperatursumman in i tre regioner, vilka det föreskrivs närmare om genom förordning av statsrådet. I lagen föreskrivs det också om alternativa åtgärder till borttransport av virke och avlägsnande av skadade träd.

I lagen om bekämpning av skogsskador föreskrivs det om gränsvärden för hur många skadade träd som får finnas på en hektar, innan den överskridande delen måste avlägsnas från skogsbeståndet och från avlägg. Skyldighet till borttransport uppkommer om det på en hektar finns mera än 10 kubikmeter fast mått skadad gran eller 20 kubikmeter fast mått skadad tall. På naturobjekt som omfattas av skogslagen och på områden som hör till nätverket Natura 2000 och omfattas av skogslagen och där det kan bli aktuellt att producera död ved, får markägaren besluta om han eller hon avlägsnar den del av de skadade barrträden som överskrider gränsvärdet eller inte.

Jord- och skogsbruksministeriet har rätt att i syfte att förhindra spridning eller uppkomst av omfattande skogsskador ålägga markägarna eller Finlands skogscentral att avlägsna träd från skogen eller att vidta andra nödvändiga åtgärder. Biologiska och mekaniska bekämpningsmetoder ska användas i första hand. Finlands skogscentral kan vidta biologiska och mekaniska bekämpningsåtgärder även utan att höra markägarna, om hörande inte kan verkställas utan oskäligt dröjsmål.

Lagen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för virkesägarnas, markägarnas och statens ersättningsansvar och om vilka skador som ersätts. Ansvaret för ärenden som gäller ersättning av kostnader för skogsskador som spritts från skyddsområden eller områden som reserverats för naturskydd hör till miljöministeriet.

För brott mot bestämmelserna i lagen om bekämpning av skogsskador föreskrivs bötesstraff. Bland annat den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar åtgärder i enlighet med skyldigheten att avlägsna virke eller alternativa åtgärder ska dömas till straff.

Enligt regeringens proposition RP 119/2013, som gällde lagen om bekämpning av skogsskador, har exempelvis främmande patogener och insekter som flyttat mellan olika kontinenter orsakat katastrofer i skogar runt om i världen. Arterna har spridit sig via bland annat obehandlat trä och förpackningsmaterial av trä. Av de främmande arter som nämns i propositionen hör bl.a. tallvedsnematoden och olika rostsvampar till de skadegörare som ska bekämpas enligt lagen om skydd för växters sundhet. Av de övriga främmande arter som nämns i motiveringen till lagen har bl.a. *Phytophthora* på ek, holländska almsjukan och askskottsjukan klassificerats som invasiva främmande arter i den nationella strategin för främmande arter.

Med beaktande av tillämpningsområdet för förordningen om invasiva främmande arter kan lagen om bekämpning av skogsskador tillämpas på hanteringen av sådana invasiva främmande arter som inte är växtsjukdomar och därmed inte omfattas av lagstiftningen om växters sundhet men som på annat sätt kan försämra trädens tillväxt eller kvalitet så att ekonomisk skada uppkommer. Dessutom är en förutsättning att spridningen av arten kan bekämpas med sådana åtgärder som det föreskrivs om i lagen om bekämpning av skogsskador och som riktas mot skogar eller mot granar eller tallar som lagras på sådana ställen som det föreskrivs om i lagen.

Skogslagen

Syftet med skogslagen (1093/1996) är att främja en i ekonomiskt, ekologiskt och socialt hänseende hållbar skötsel och användning av skogarna så att skogarna uthålligt ger en god avkastning samtidigt som deras biologiska mångfald bevaras. Lagen tillämpas på skötseln och användningen av skog inom områden som utgör skogsbruksmark. Lagen tillämpas dock inte

på skyddsområden som inrättats med stöd av naturvårdslagen, områden som i en plan enligt markanvändnings- och bygglagen anvisats som skyddsområden eller områden som avses i ödemarkslagen, med undantag för skogsskyddsområden som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet. På detaljplaneområden tillämpas lagen endast på områden som har anvisats för jord- och skogsbruk.

Vid skogsförnyelse får ett plantbestånd anläggas med de trädslag som anges i 8 a §. Om en markägare vill anlägga ett plantbestånd med andra trädslag än de som anges i den paragrafen eller med trädslag som inte hör till Finlands naturliga flora, ska en tillräcklig redogörelse för trädslagets utvecklingsduglighet och ursprungets lämplighet för förhållandena på förnyelseområdet framgå av anmälan om användning av skog.

Finlands skogscentral övervakar att skogslagen följs.

Med beaktande av skogslagens syfte och tillämpningsområde har lagen ingen särskild betydelse för hanteringen av risker från invasiva främmande arter.

Temporär lag om finansiering av hållbart skogsbruk

Syftet med den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015) är bl.a. att öka skogarnas tillväxt, skydda skogarnas biologiska mångfald och bidra till skogarnas anpassning till klimatförändringen. Lagen trädde i kraft den 1 juni 2015 och den är i kraft till och med utgången av år 2020. Enligt lagen får Finlands skogscentral bevilja stöd för projekt för vård av skogsnaturen bl. a. för utrotning av arter som är främmande i skogsnaturen och förhindrande av spridning av arterna på skogsbruksmarken.

Miljöskyddslagen

Enligt det förbud mot förorening av mark som det föreskrivs om i 16 § i miljöskyddslagen (527/2014) får på eller i marken inte lämnas eller släppas ut avfall eller andra ämnen eller organismer eller mikroorganismer som försämrar markkvaliteten på så sätt att det kan medföra risk eller olägenhet för hälsan eller miljön, avsevärd minskning av trivseln eller annan därmed jämförbar kränkning av allmänt eller enskilt intresse. I bestämmelsen avses med organism olika organismer och mikroorganismer såsom bakterier, mikrober och virus.

Miljöskyddslagen gäller hindrande av förorening av miljön. Förbudet mot förorening av mark är därmed inte direkt tillämpligt på hanteringen av invasiva främmande arter och överlappar inte heller den reglering genom vilken förordningen om invasiva främmande arter verkställs.

Lag om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

Genom lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) har Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG genomförts nationellt. I lagen föreskrivs det om vattenförvaltningsområden, samarbete mellan myndigheterna, internationellt samarbete, utredning av faktorer som påverkar vattnens status, de allmänna målen för vattnens status, övervakning, granskning av de specifika egenskaperna hos vattnen, klassificering av vattnen, planering av vattenvården och medborgarnas och olika aktörers deltagande i planeringen. Planeringsområden i Finland är de vattenförvaltningsområden som det bestäms om genom statsrådets förordning. Miljömålen och medlen för att uppnå dem fastställs i förvaltningsplanen och det åtgärdsprogram som ingår i planen.

Lagen och planeringssystemen i enlighet med den anknyter till hanteringen av invasiva främmande arter genom övervakningen av dessa arters livsmiljöer och genom åtgärdsprogram.

2.1.4 Den nationella strategin för främmande arter

Statsrådet antog den 15 mars 2012 ett principbeslut om en nationell strategi för främmande arter. I principbeslutet dras det upp riktlinjer för åtgärder som ska minska de risker som invasiva främmande arter medför. Målet är att de invasiva främmande arter som finns i Finland och de skador som de orsakar ska identifieras och att heltäckande bekämpningsåtgärder genomförs. Fram till 2020 bör man i Finland skapa ett system för att hantera de problem som främmande arter orsakar och hindra att nya invasiva främmande arter kommer in i landet.

Genom lagstiftningen bör det skapas en rättslig grund för myndighetsbeslut och åtgärder genom vilka nya invasiva främmande arter snabbt kan bekämpas och genom vilka man kan begränsa utbredningen av invasiva främmande arter som redan har fått fotfäste i landet. Olika aktörers ansvar i bekämpningen av främmande arter måste tydliggöras. En enhetlig lagstiftningsgrund bör skapas antingen genom att man kompletterar befintlig lagstiftning eller genom att man vid behov stiftar en speciallag som gäller invasiva främmande arter. Lagstiftningen bör basera sig på försiktighetsprincipen och i den utsträckning det är möjligt på principen om att förorenaren betalar.

Viktiga metoder i hanteringen av invasiva främmande arter är information, utbildning och anvisningar genom vilka man kan öka medvetenheten om riskerna med spridningen av främmande arter och om bekämpningen av dem. Mottagandet av iakttagelser om invasiva främmande arter bör kunna koncentreras. En nationell portal om invasiva främmande arter öppnades därför i maj 2014.

Myndighetsarbetet bör koordineras för att övervakningen av främmande arter och hanteringen av de risker som främmande arter utgör ska kunna förbättras. En nationell delegation för frågor som gäller främmande arter tillsattes i maj 2013 för att genomföra detta uppdrag.

I enlighet med principbeslutet ska jord- och skogsbruksministeriet ha ansvaret för främmande arter inom jord- och skogsbruket, vilthushållningen och fiskerihushållningen medan miljöministeriet ska ha ansvaret för de främmande arter som omfattas av naturvårdslagen. Kommunikationsministeriet ska ansvara för frågor som gäller främmande arter inom trafikledshållning, trafik och transporter. Ansvaret för främmande arter inom utvecklingssamarbetsprojekt hör till utrikesministeriet. Jord- och skogsbruksministeriet samordnar de nationella åtgärder som gäller invasiva främmande arter, såsom utvecklingen av lagstiftningen och verkställigheten av den. Ministeriet fungerar som kontakt i frågor som gäller främmande arter inom EU och vid behov i andra internationella sammanhang.

2.1.5 Lagstiftningen i landskapet Åland

Ur perspektivet för lagstiftningen om främmande arter har landskapet Åland enligt 18 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller bl.a. natur- och miljövård, friluftsliv, djurskydd, beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, utsättande och utdömande av vite samt användning av andra tvångsmedel inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 1 mom. i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om utrikeshandeln och förbud mot införande av djur och djurprodukter.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i Europeiska unionen

2.2.1 Internationella avtal

Bonnkonventionen, dvs. *konventionen om skydd av flyttande vilda djur* (The Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals) antogs 1979. Avtalsparterna strävar efter att förebygga, minska eller kontrollera de faktorer som utsätter eller kan tänkas ytterligare utsätta arten för fara. Metoder för detta är att strängt reglera införande av främmande arter eller att avlägsna främmande arter som redan införts.

Syftet med den *internationella växtskyddskonventionen* (International Plant Protection Convention, IPPC-konventionen) som antogs av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO 1951 är att säkerställa en allmän och effektiv verksamhet för att förhindra att växtskadegörare transporteras och sprids samt främja åtgärder för bekämpning av dem. I IPPC-konventionens definition av växtskadegörare ingår förutom växtpatogener och skadedjur också invasiva främmande växtarter. Konventionen har en betydande roll inom den internationella handeln, eftersom världshandelsorganisationens avtal om sanitära och fytosanitära åtgärder (WTO/SPS-avtalet) erkänner IPPC-konventionen och dess internationella växtskyddsstandarder (International standards for phytosanitary measures, ISPMs).

Världshandelsorganisationens (WTO) *avtal om sanitära och fytosanitära åtgärder*, dvs. det s.k. *SPS-avtalet* (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures) trädde i kraft 1995 och gäller åtgärder genom vilka man kan minska de risker som djur, växter, skadegörare, sjukdomar eller patogener som kommer in i ett land, blir allmänna i landet eller sprider sig medför för människor, djur och växter, och annan skada som följer av detta. Enligt SPS-avtalet får man genom åtgärderna begränsa fri handel, förutsatt att 1) åtgärderna används endast i den mån som det är nödvändigt för att skydda människors, djurs eller växters hälsa, 2) användningen av åtgärderna bygger på vetenskaplig grund, 3) åtgärderna inte försätter likartade länder i olika ställning, 4) åtgärderna inte begränsar handeln mer än vad som är nödvändigt, 5) importprodukter inte omfattas av strängare krav än inhemska produkter och 6) kraven på importprodukter i fråga om risker är sinsemellan konsekventa.

Bernkonventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) dvs. den europeiska och naturskyddskonventionen trädde i kraft år 1982. Konventionen syftar till att är att skydda vilda växter och djur och deras naturliga miljö och särskilt sådana arter och naturområden som behöver skyddas i samarbete mellan flertal stater. Parterna till konventionen ska vidta nödvändiga åtgärder för att hålla bestånden av vilda växter och djur på en nivå som uppfyller i synnerhet ekologiska, vetenskapliga och kulturella krav. Konventionen har lett till lagstiftning i Europeiska unionen (nätverket Natura 2000 samt habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD) är det mest omfattande internationella fördrag där riktlinjerna för de mest centrala mål som gäller biodiversitet dras upp. Konventionen trädde i kraft i december 1993, och för närvarande är 195 stater och Europeiska unionen avtalsparter. Enligt artikel 8 (h) i avtalet ska konventionsstaterna när det är möjligt och ändamålsenligt hindra att sådana främmande arter som är ett hot för ekosystem, livsmiljöer eller arter kommer in i landet samt begränsa spridningen av dem eller utrota dem. Konventionsstaterna ska upprätta nationella strategier i fråga om främmande arter.

Sekretariatet för CBD-konventionen har tillsammans med organisationen Botanic Gardens Conservation International upprättat en internationell växtskyddsstrategi (Global Strategy for Plant Conservation). Ett av målen med den är att det ska upprättas bekämpningsprogram för åt-

minstone de 100 viktigaste främmande arterna som är ett hot mot växtarter, växtsamhällen, livsmiljöer och ekosystem.

År 2004 antog Internationella sjöfartsorganisationen IMO den *internationella konventionen om kontroll och hantering av fartygs ballastvatten och sediment* (International Convention for the Control and Management of Ships' Ballast Water and Sediments). IMO:s generalförsamling antog vid sitt 28:e möte år 2013 resolution A.1088(28), som har karaktären av rekommendation. Genom resolutionen senareläggs tidtabellen för tillämpning av konventionen med högst fem år jämfört med den tidtabell som fastställts i konventionen (regel B-3). I praktiken styr detta rederierna att installera system för behandling av ballastvatten ombord först i samband med dockningen inför den förnyade besiktningen efter konventionens ikraftträdande internationellt. Tidtabellen har således graderats fartygsvis så att tillämpningen i regel sker på olika typer av fartyg år 2016 – 2020 och i vissa fall först år 2021. Konventionen har ratificerats av 44 stater, vilkas handelsflottor sammanlagt utgör 33 procent av hela världshandelsflottans dräktighet. För att konventionen ska träda i kraft internationellt ska den ha ratificerats av 30 stater, vilkas handelsflottor utgör minst 35 procent av världshandelsflottans dräktighet. Konventionen träder i kraft internationellt ett år efter det att gränserna för ikraftträdandet har uppnåtts.

2.2.2 EU:s förordning om invasiva främmande arter

Syfte

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (*förordningen om invasiva främmande arter*) trädde i kraft den 1 januari 2015. Förordningen gäller i första hand invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Med det avses arter som orsakar så betydande skador i medlemsstaterna så att det för att bekämpa dem krävs åtgärder som täcker unionen, även i sådana medlemsstater där arten inte ännu förekommer eller sannolikt inte eller kommer att förekomma.

Målet med förordningen är att skapa ett enhetligt tillvägagångssätt för medlemsländerna för att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters inverkan på naturen, samhället och ekonomin. Genom åtgärderna strävar man efter att förhindra både avsiktlig och oavsiktlig införsel av invasiva främmande arter till EU:s territorium och utsläppande av dem i miljön.

Tillämpningsområde

Enligt definitionen i artikel 3 i förordningen om invasiva främmande arter avses med främmande art levande exemplar av en art, underart eller lägre taxonomisk enhet av djur, växter, svampar eller mikroorganismer som introduceras utanför sitt naturliga utbredningsområde, inbegripet alla delar, gameter, frön, ägg och förökningskroppar av dessa arter samt hybrider, sorter eller raser som kan överleva och sedan reproducera sig.

Alla främmande arter är inte invasiva. Enligt förordningen om invasiva främmande arter avses med invasiv främmande art en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster. Enligt artikel 3 i förordningen om invasiva främmande arter avses med biologisk mångfald variationsrikedomen bland levande organismer i alla ekosystem eller ekologiska komplex. Detta innefattar även mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. Allmänt sett anses det att den biologiska mångfalden innefattar genetiska variationer inom en art, artrikedom och en mångfald av livsmiljöer för arterna.

I förordningen avses med ekosystemtjänster ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande.

Enligt artikel 2 i förordningen om invasiva främmande arter omfattar förordningens tillämpningsområde inte sådana arter som ändrar sitt naturliga utbredningsområde utan mänsklig aktivitet, till följd av förändrade ekologiska villkor och klimattförändring. Förordningens tillämpningsområde täcker inte heller arter vars bekämpning det redan föreskrivs om i andra EU-författningar. Dessa författningar gäller bl.a. genmodifierade organismer och bekämpning av djursjukdomar och organismer som är skadliga för växter och växtprodukter.

Invasiva främmande arter av unionsbetydelse

De invasiva främmande arter av unionsbetydelse som hör till förordningens tillämpningsområde anges i en unionsförteckning, som kommissionen ska anta i enlighet med artikel 4.1 i förordningen om invasiva främmande arter genom en genomförandeakt. De arter som tas med i förordningen ska uppfylla alla de kriterier som anges i artikel 4.3. Arterna ska baserat på tillgängliga vetenskapliga belägg ha konstaterats vara främmande för hela unionens territorium, dvs. arter som har spridit sig utanför sitt naturliga utbredningsområde. Arterna ska vara i stånd att etablera en livskraftig population och sprida sig i miljön i en biogeografisk region som är gemensam för fler än två medlemsstater eller en marin delregion. Vid bedömningen ska beaktas både rådande förhållanden och förutsebara klimattförhållanden. Arterna ska ha sannolikt stora negativa effekter på biologisk mångfald eller relaterade ekosystemtjänster och de kan även ha negativa effekter på mänsklig hälsa eller ekonomi. Genom en sådan riskbedömning som det föreskrivs om i artikel 5 ska det också ha konstaterats att det krävs samordnade åtgärder på unionsnivå för att förhindra att arten introduceras, etableras eller sprids. Att arten tas in i unionsförteckningen ska också effektivt kunna förhindra de negativa effekterna av arterna eller minimera eller mildra dessa effekter så mycket som möjligt.

När kommissionen upprättar förteckningen ska den enligt artikel 4.6 beakta medlemsstaternas kostnader för genomförandet av förordningen, kostnaderna för att inte vidta åtgärder, kostnadernas förhållande till nyttan av dem samt de socioekonomiska aspekterna. Syftet är att medlemsstaterna inte ska orsakas överdrivet stora kostnader av de åtgärder som det föreskrivs om i förordningen eller kostnader som är oskäligen i förhållande till nyttan av dem. Enligt ingressen till förordningen om invasiva främmande arter ska kommissionen vid urvalet av de arter som ska upptas på förteckningen ägna särskild uppmärksamhet åt arter som används i stor utsträckning och som ger betydande ekonomiska och sociala fördelar i en medlemsstat. Denna bedömning ska dock göras utan att det äventyrar målen för förordningen.

Enligt artikel 4.6 i förordningen ska unionsförteckningen företrädesvis omfatta de invasiva främmande arter som ännu inte förekommer i unionen eller som befinner sig i ett tidigt skede av utbredning och som mest sannolikt kommer att medföra en betydande negativ effekt. Också arter som redan är etablerade i unionen och som har de största negativa effekterna ska företrädesvis tas med i förteckningen. När kommissionen föreslår unionsförteckningen ska den motivera hur målen för förordningen bättre kan uppnås genom åtgärder på unionsnivå.

Kommissionen ska anta unionsförteckningen genom ett s.k. granskningsförfarande i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011. Vid granskningsförfarandet föreslår kommissionen sitt förslag till unionsförteckning för en kommitté bestående av företrädare för medlemsstaterna. Det vetenskapliga forum som avses i artikel 28 i förordningen om invasiva främmande arter kan bistå kommittén i dess uppgifter. Kommittén fattar ett beslut i frågan genom kvalificerad majoritet. Om kommittén avger ett positivt yttrande ska kommissionen anta utkastet till genomförandeakt. Om kommittén inte bifaller förslaget, kan kommissionen förelägga kommittén en ändrad version av utkastet inom två månader eller förelägga omprövningskommittén utkastet inom en månad för ytterligare behandling. I det senare fallet kan utkastet godkännas efter att omprövningskommittén har avgett ett yttrande som förordar det.

Enligt artikel 4.1 i förordningen om invasiva främmande arter ska kommissionen lämna utkastet till första unionsförteckning till kommittén senast den 2 januari 2016. Förteckningen ska ses över i sin helhet åtminstone vart sjätte år. Däremellan kan kommissionen lägga till nya arter till förteckningen eller ta bort sådana arter som inte längre uppfyller en eller flera av de föreskrivna kriterierna.

Restriktioner och avvikande från dem

Ett mål med förordningen om invasiva främmande arter är att medlemsländerna ska agera i tid och enhetligt för att förhindra att invasiva främmande arter förs in och sprids. Syftet är att undvika snedvridning av den inre marknaden och förhindra situationer där åtgärder i en medlemsstat undergrävs av bristande åtgärder i en annan. För att åtgärderna ska vara enhetliga finns de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7.1 som en grund. Enligt den bestämmelsen får invasiva främmande arter av unionsbetydelse inte avsiktligt föras in på unionens territorium, och inte heller hållas, födas upp, transporteras, släppas ut på marknaden, tillåtas reproducera sig, växa eller odlas eller släppas ut i miljön. Att hålla och föda upp en art som ingår i unionsförteckningen är förbjudet också i det fallet att arten förhindras sprida sig genom att den hålls i slutet förvaring.

De restriktioner som finns i artikel 7.1 gäller avsiktlig verksamhet. Enligt 2 punkten i den artikeln ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att förebygga oavsiktlig introduktion eller spridning av invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Invasiva främmande arter kan föras in oavsiktligt till EU:s territorium t.ex. via varor, såsom växter, som har kontaminerats av arterna. Via dem kan arterna också oavsiktligt spridas inom unionen. Åtgärder för att förhindra oavsiktlig införsel behandlas i de handlingsplaner som det föreskrivs om i artikel 13.

Enligt artikel 8 i förordningen ska medlemsstaterna upprätta ett tillståndssystem genom vilket det kan beviljas undantag från de förbud som det föreskrivs om i artikel 7, fränsett förbuden mot att släppa ut arterna på marknaden och släppa ut dem i naturen. De grunder för undantag som anges i artikel 8 är forskning med invasiva främmande arter, ex situ-bevarande av en art samt vetenskaplig verksamhet som är nödvändig för att främja människors hälsa och efterföljande medicinsk användning. Enligt artikel 9 i förordningen kan en medlemsstat tillåta att en invasiv främmande art utnyttjas också för något annat ändamål, om det är nödvändigt av tvingande hänsyn till allmänintresset. Vid bedömningen av om det föreligger ett allmänintresse, ska också beaktas sociala och ekonomiska skäl, med vilket avses bl.a. den betydelse användningen av den främmande arten har som näringsverksamhet i medlemsstaten.

Officiell tillsyn

Enligt artikel 15 i förordningen om invasiva främmande arter ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna utföra offentliga kontroller som består av kontroller av handlingar och identitet samt vid behov fysiska kontroller och genom vilken avsiktlig införsel i unionens territorium av invasiva främmande arter som ingår i unionens förteckning förhindras. Kommissionen ska i unionsförteckningen vid behov hänvisa till de varor som en invasiv främmande art i allmänhet förknippas med. Med att en främmande art förknippas med en vara avses inte att den främmande arten har kontaminerat varan, utan i förteckningen bör det hänvisas till varukategorier som den främmande arten i allmänhet hör till i enlighet med importlagstiftningen. I unionsförteckningen ska också antecknas de koder som motsvarar varukategorierna i enlighet med den kombinerade nomenklaturen i rådets förordning (EEG) nr 2658/87. Enligt artikel 15.2 i förordningen om invasiva främmande arter ska kontrollerna endast tillämpas på de varukategorier som dessa koder omfattar.

Enligt artikel 15.2 i förordningen ska det på de varor som hör till nämnda varukategorier utföras riskbedömningskontroller, där det kontrolleras att de inte ingår i unionsförteckningen eller att de omfattas av ett i artikel 8 avsett giltigt tillstånd.

I de fall där det redan föreskrivs om särskilda offentliga kontroller vid gränsstationer i enlighet med förordning (EG) nr 882/2004 och direktiv 91/496/EEG och direktiv 97/78/EG eller vid införselorter i enlighet med direktiv 2000/29/EG för de kategorier av varor som nämns i förteckningen över invasiva främmande arter, ska medlemsstaterna överföra ansvaret för utförandet av de kontroller som avses i artikel 15.2 till de behöriga myndigheter som ansvarar för dessa kontroller i enlighet med artikel 4 i förordning (EG) nr 882/2004 eller artikel 2.1 g i direktiv 2000/29/EG. Om det inte redan föreskrivs något om offentliga kontroller av en varukategori i nämnda rättsakter, kan tillsynsuppgiften ges till en annan myndighet.

Hanteringsåtgärder

Enligt artikel 19 i förordningen om invasiva främmande arter måste medlemsstaterna införa effektiva hanteringsåtgärder för att minimera invasiva främmande arters negativa effekter på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster samt, i förekommande fall, människors hälsa och ekonomin. Kravet gäller främmande arter som har konstaterats ha stor spridning på medlemsstatens territorium. Med stor spridning avses enligt artikel 3 i förordningen en invasiv främmande art vars population har passerat etableringsskedet, som innebär att en population är livskraftig och har spridit sig och koloniserat en stor andel av det potentiella utbredningsområdet där arten kan överleva och reproducera sig. Medlemsstaten konstaterar själv vilka av de arter som ingår i unionsförteckningen som har stor spridning på dess territorium. Hanteringsåtgärderna ska ha införts i medlemsstaten inom 18 månader från det att den invasiva främmande arten har förts upp på unionsförteckningen.

Åtgärder för hantering av invasiva främmande arter är enligt förordningen utrotning av arten, populationsbegränsning och inneslutning av en population av en invasiv främmande art. Enligt artikel 3 i förordningen avses med utrotning fullständigt och permanent avlägsnande av en population av invasiva främmande arter med dödliga eller icke-dödliga metoder. Med populationsbegränsning avses varje dödlig eller icke-dödlig åtgärd mot en population av en invasiv främmande art i syfte att hålla antalet exemplar så lågt som möjligt så att artens invasiva förmåga och negativa effekter på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster samt på människors hälsa eller ekonomi minimeras. Med inneslutning avses varje åtgärd som minimerar risken för att en population av en invasiv främmande art ska sprida sig utanför det invaderade området.

Enligt artikel 19 i förordningen om invasiva främmande arter ska hanteringsåtgärderna om så är lämpligt omfatta insatser som avser det mottagande ekosystemet i syfte att öka dess motståndskraft mot pågående och kommande invasioner. Till åtgärderna hör i den utsträckning det är möjligt även återställande av ekosystem som en invasiv främmande art har skadat.

I artikel 19 föreskrivs det ingenting om en medlemsstats skyldighet att genomföra vissa hanteringsåtgärder. Enligt artikeln ska åtgärderna vara lämpliga i förhållande till medlemsstaternas särskilda omständigheter och baserade på en kostnads-nyttoanalys. Åtgärderna ska också sättas i prioritetsordning på grundval av riskbedömningen och deras kostnadseffektivitet. Vid val av metoder ska man beakta människors hälsa och miljön, i synnerhet de arter som inte är föremål för åtgärderna och dessa arters livsmiljö. Åtgärderna får inte orsaka de djur som utgör målarten smärta, oro eller lidande som kan undvikas, men samtidigt får hanteringsåtgärdernas effektivitet inte äventyras.

Enligt artikel 26 i förordningen ska medlemsstaterna se till att allmänheten ges möjlighet till deltagande i förberedande, ändringar eller översyn av hanteringsåtgärderna.

Enligt artikel 21 ska medlemsstaterna sträva efter att täcka kostnaderna för de åtgärder som krävs för att bekämpa de invasiva främmande arterna i enlighet med principen att förorenaren betalar. Med detta avses kostnader för sådana åtgärder som krävs för att förebygga, minimera eller mildra de invasiva främmande arternas negativa påverkan, inbegripet miljö- och resurskostnader liksom återställandekostnader.

Snabb utrotning och brådskande åtgärder

Enligt artikel 17 i förordningen om invasiva främmande arter ska en medlemsstat vidta snabba åtgärder, om en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen upptäcks på en medlemsstats territorium i ett tidigt skede. Med tidig upptäckt avses bekräftelse av att ett eller flera exemplar av en invasiv främmande art förekommer i miljön innan den har passerat etableringsskedet, bildat en livskraftig population och uppfyllt övriga kriterier för stor spridning. Medlemsstaten ska inom tre månader från tidig upptäckt av en art utrota populationen av arten fullständigt och permanent och informera kommissionen och vid behov övriga medlemsstater om åtgärderna och effekten av dem.

Om en medlemsstat på grundval av gedigna vetenskapliga belägg anser att det inte är tekniskt genomförbart eller kostnadseffektivt att utrota arten, får medlemsstaten enligt artikel 18 inom två månader från upptäckten av arten besluta att avstå från snabba utrotningsåtgärder. Medlemsstaten ska utan dröjsmål meddela sitt beslut till kommissionen, som kan avslå det. Kommissionens beslut fattas genom ett granskningsförfarande, som förutsätter ett bifallande utlåtande från en kommitté bestående av företrädare för medlemsstaterna. Om medlemsstatens beslut förblir i kraft, tillämpas normala hanteringsåtgärder i enlighet med artikel 19 på den art som upptäckts i ett tidigt skede. Även om medlemsstaten avstår från utrotningsåtgärder, måste den ändå försöka hindra arten från att sprida sig till övriga medlemsstater.

Enligt artikel 10 i förordningen kan en medlemsstat under vissa förutsättningar tillämpa de restriktioner som anges i artikel 7.1 som brådskande åtgärder också på en sådan invasiv främmande art som inte ingår i unionsförteckningen och som medlemsstaten inte heller har definierat som en art av nationell betydelse.

Invasiva främmande arters spridningsvägar och handlingsplaner i fråga om dem

Enligt artikel 13 i förordningen ska medlemsstaterna analysera spridningsvägarna, dvs. vägar och mekanismer genom vilka främmande arter som ingår i unionsförteckningen oavsiktligt kan föras in på unionens territorium. Samtidigt ska det analyseras via vilka spridningsvägar dessa arter kan sprida sig inom unionen. Till det område som ska analyseras hör förutom medlemsstatens landområden också dess marina vatten enligt definitionen i artikel 3.1 i ramdirektivet om en marin strategi 2008/56/EG, i vilka ingår bl.a. kustvatten enligt artikel 2 i ramdirektivet för vatten 2000/60/EG. En uttömmande analys ska göras inom 18 månader efter att kommissionen har antagit unionsförteckningen.

Syftet med analysen är att identifiera de spridningsvägar som kräver prioriterade åtgärder på grund av artvolymen eller på grund av de skador som de arter som förs in via dessa spridningsvägar kan orsaka. För dessa prioriterade spridningsvägar ska det upprättas en handlingsplan eller en uppsättning handlingsplaner över åtgärder genom vilka oavsiktlig introduktion och spridning av invasiva främmande arter i unionen kan förhindras. Planen kan vid behov innehålla frivilliga åtgärder och riktlinjer för god praxis. Handlingsplanerna ska innehålla tidsplaner för när åtgärderna ska utföras.

Planerna ska särskilt innefatta åtgärder för att öka medvetenheten, minimera kontaminering av varor, råvaror, fordon och utrustning på grund av invasiva främmande arter, inbegripet åtgärder för att hantera transport av invasiva främmande arter från tredjeländer. Planerna ska också

innehålla åtgärder för att säkerställa kontroller vid unionens gränser. Med dessa avses andra åtgärder än de som hör till den offentliga kontroll av införsel som det föreskrivs om i artikel 15 i förordningen. Alla åtgärder som ingår i planen ska vara baserade på en kostnadsnyttoanalys. Planerna ska upprättas inom tre år från antagandet av unionsförteckningen. Enligt artikel 26 i förordningen ska allmänheten ges möjlighet att delta i förberedande, ändringar eller översyn av handlingsplanerna.

Medlemsstaterna ska sträva efter att upprätta en gemensam handlingsplan eller en uppsättning handlingsplaner på regional nivå. Om inga gemensamma handlingsplaner upprättas, ska medlemsstaterna så långt det är möjligt samordna de enskilda planerna på lämplig regional nivå. Berörda medlemsstater ska i synnerhet sträva efter regional samordning med andra medlemsstater som är en del av samma marina delregioner i enlighet med ramdirektivet om en marin strategi när det gäller marina arter, som är en del av samma biogeografiska region i enlighet med habitatdirektivet när det gäller icke-marina arter, som delar samma gränser, som är belägna vid samma avrinningsområde i enlighet med ramdirektivet för vatten när det gäller sötvattenarter eller som har något annat gemensamt intresse.

Övervakningssystem

Enligt artikel 14 i förordningen ska medlemsstaterna inrätta ett övervakningssystem för de invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Med hjälp av systemet ska samlas in och registreras uppgifter om invasiva främmande arters förekomst i miljön för att förhindra att invasiva främmande arter sprids till eller inom unionen. Systemet ska inrättas inom 18 månader från antagandet av unionsförteckningen, och det får fogas till andra, redan befintliga system. Övervakningssystemet ska täcka medlemsstatens territorium, inklusive dess territorialvatten. Med hjälp av systemet ska det gå att utreda vilka av de främmande arter som ingår i unionsförteckningen – både nya och redan etablerade arter – som förekommer på medlemsstatens område och hur utbredd den är. Förekomst av nya arter ska också snabbt kunna upptäckas med hjälp av systemet.

Med hjälp av systemet ska det enligt artikel 19 också gå att övervaka hur effektiva hanteringsåtgärderna för främmande arter är. För att man ska kunna bedöma effektiviteten bör man följa upp hur åtgärderna minskar den främmande artens negativa effekter på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster samt vid behov på människors hälsa eller ekonomi. Vid övervakningen ska man vid behov också bedöma åtgärdernas inverkan på andra främmande arter än de som är föremål för åtgärderna.

Enligt artikel 16 i förordningen ska medlemsstaterna använda övervakningssystemet så att förekomst av en art som ingår i unionsförteckningen på medlemsstatens territorium upptäcks redan i ett tidigt skede. I artikel 3 definieras tidig upptäckt som bekräftelse av att ett eller flera exemplar av en invasiv främmande art förekommer i miljön innan den har fått stor spridning. Definitionen av stor spridning har behandlats ovan i samband med de hanteringsåtgärder som det föreskrivs om i artikel 19 i förordningen. För att upptäcka arter i ett tidigt skede ska man också utnyttja den information som man samlar in i samband med den importkontroll som det föreskrivs om i artikel 15. Tidig upptäckt av en främmande art som ingår i unionsförteckningen ska utan dröjsmål anmälas skriftligen till kommissionen. Övriga medlemsstater ska underlättas i synnerhet när arten veterligen inte tidigare har förekommit på den medlemsstats territorium som har gjort upptäckten eller när arten upptäcks på nytt efter att den har rapporterats som utrotad. Anmälningarna ska göras med hjälp av det av kommissionen inrättade system för informationsstöd som det föreskrivs om i artikel 25.

Invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse

Enligt artikel 12 i förordningen får medlemsstaterna upprätta en förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse, på vilka de kan tillämpa de restriktioner och hanteringsåtgärder som det föreskrivs om i förordningen. Med en invasiv främmande art av medlemsstatsbetydelse avses en invasiv främmande art, som inte är en invasiv främmande art av unionsbetydelse, avseende vilken en medlemsstat på grundval av vetenskapliga belägg anser att de negativa effekterna av dess utsättning och spridning, även om dessa effekter inte är fullt bekräftade, är av betydelse för dess territorium eller en del av det, och kräver åtgärder på medlemsstatsnivå. För att den reglering som gäller den inre marknaden ska följas måste åtgärderna vara förenliga med EUF-fördraget och anmälas till kommissionen i enlighet med unionsrätten. Kommissionen och övriga medlemsstater ska informeras om de arter som anses vara av medlemsstatsbetydelse och de hanteringsåtgärder som har tillämpats på dem.

Övergångsbestämmelser

Om djurarter som ingår i unionsförteckningen hålls som sällskapsdjur, får ägarna enligt artikel 31 i förordningen behålla djuren tills de dör av naturliga skäl. Detta förutsätter att djuren har skaffats innan arten togs in i unionsförteckningen, att djuren hålls i sluten förvaring och att det har vidtagits åtgärder för att hindra att de förökar sig eller slipper ut.

Om innehavare av ett kommersiellt lager av exemplar av en invasiv främmande art som förvärvats innan arten tagits in i unionsförteckningen ska dessa enligt artikel 32 tillåtas att upp till två år från det att arten tagits in i förteckningen hålla eller transportera levande exemplar eller delar av dessa som har reproduktionsförmåga för att sälja eller överlämna dessa till sådan verksamhet som avses i artikel 8. Detta förutsätter att exemplaren förvaras och transporteras i sluten förvaring och att alla lämpliga åtgärder vidtas för att se till att de inte kan reproducera sig eller slippa ut. Djuren får hållas och transporteras också om syftet är att de ska slaktas eller avlivas för att tömma lagret. Att sälja eller överföra levande exemplar till icke-kommersiella användare är dessutom tillåtet under ett år efter det att arten tagits in i unionsförteckningen, förutsatt att exemplaren förvaras och transporteras i sluten förvaring och att åtgärder vidtas för att se till att de inte kan föröka sig eller slippa ut.

Om ett tillstånd har utfärdats enligt artikel 6 i förordning (EG) nr 708/2007 för en vattenbruksart som sedan tas in i unionsförteckningen och tillståndet är i kraft längre än två år från att arten tagits in i unionsförteckningen, ska medlemsstaten återkalla tillståndet i enlighet med artikel 12 i nämnda förordning när två år har förflutit efter intagandet i förteckningen.

Andra väsentliga bestämmelser

Enligt artikel 23 i förordningen om invasiva främmande arter får medlemsstaterna behålla eller utfärda strängare nationella regler i syfte att förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter. Reglerna ska vara förenliga med EUF-fördraget och anmälas till kommissionen i enlighet med unionsrätten.

Enligt artikel 30 i förordningen ska medlemsstaterna fastställa bestämmelser om vilka sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande, och de får bl.a. innefatta böter, beslagtagande av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen och tillfälligt upphävande eller permanent återkallande av ett tillstånd som utfärdats i enlighet med artikel 8.

Invasiva främmande arter som tas in i unionsförteckningen

Kommissionen bereder sitt förslag om vilka invasiva främmande arter som ska tas in i unionsförteckningen under 2015. Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga om beredningen av förteckningen vid lämnandet av regeringspropositionen kommer 37 arter att tas in i förteckningen. Av dessa förekommer fem i Finland. Tre av dem är växter och två av dem är ryggradslösa djur. De berörda växtarter som förekommer i Finland är tromsöloka (*Heracleum persicum*), bredloka (*Heracleum sosnowskyi*) och skunkkalla (*Lysichiton americanus*). De berörda ryggradslösa djurarter som förekommer i Finland är signalkräfta (*Pacifastacus leniusculus*) och kinesisk ullhandskrabba (*Eriocheir sinensis*).

Av arter som för närvarande hålls som sällskaps- och hobbydjur eller i djurparker i Finland kommer arterna tvättbjörn (*Procyon lotor*), sibirisk jordekorre (*Tamias sibiricus*), östlig revekorre (*Sciurus niger*) och rödörad vattensköldpadda (*Trachemys scripta*) att tas in i förteckningen. Det är möjligt att även några andra av arterna i förteckningen, t.ex. sumpbäver (*Myocastor coypus*), hålls som husdjur.

2.3 Bedömning av nuläget

De mål och åtgärder som ingår i EU:s förordning om invasiva främmande arter är i linje med och principiellt överensstämmande med Finlands nationella strategi för främmande arter.

En väsentlig brist i den gällande lagstiftningen är att begreppen främmande art och invasiv främmande art inte definieras i lag. I lagstiftningen finns det inte tillräckliga bestämmelser om myndigheternas uppgifter i hanteringen av risker som orsakas av främmande arter eller om vem som ansvarar för utrotning av arterna. Lagstiftningen innehåller inte heller effektiva förbud för att förhindra import, uppfödning och uppdrivning och försäljning av arter samt för att begränsa spridning av dem.

EU:s förordning om invasiva främmande arter, som är direkt tillämpbar rätt i medlemsländerna, avhjälper de ovannämnda bristerna i lagstiftningen. I samband med genomförandet av förordningen ska myndighetsuppgifter och ansvarsfördelning i bekämpningen av främmande arter tydliggöras.

Att invasiva främmande arter sprids med fartyg försöker man förhindra genom den internationella konventionen om kontroll och hantering av fartygs barlastvatten och sediment. Avsikten är att regeringens proposition om godkännande av konventionen och om ändring av miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) ska föreläggas riksdagen under hösttermin 2015. Målet är att Finland ska kunna ratificera konventionen under 2016. De skyldigheter för myndigheter och andra aktörer som det föreskrivs om i konventionen är det meningen att det ska föreskrivas om i miljöskyddslagen för sjöfarten.

3 Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning och alternativ

Målet med propositionen är att genomföra EU:s förordning om invasiva främmande arter så att de risker som orsakas av invasiva främmande arter av både unionsbetydelse och nationell betydelse kan hanteras på ett effektivt sätt. Vid beredningen av propositionen har man strävat efter att uppfylla de lagstiftningsbehov som erkänns också i den nationella strategin för främmande arter och som har ett direkt samband med hanteringen av de risker som invasiva främmande arter medför.

Genom den föreslagna lagstiftningen skapas de rättsliga grunder och administrativa tillvägagångssätt genom vilka avsiktlig import, uppfödning eller uppdrivning och annan behandling av invasiva främmande arter förhindras. Genom lagstiftningen utfärdas också bestämmelser om att förekomster av främmande arter vid behov ska utrotas med tvång. Vid sidan om en effektivare lagstiftning är en av förslagets utgångspunkter att de viktigaste metoderna i hanteringen av de risker som främmande arter medför såsom för närvarande är information och rådgivning, samarbete mellan myndigheter, organisationer, företag inom branschen och medborgarna och frivilligverksamhet för att utrota främmande arter och begränsa spridningen av dem.

Ett mål med propositionen är att ordna verkställigheten av förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen som en del av nuvarande motsvarande myndighetsuppgifter, så att den administrativa börda inte ökar i någon betydande grad.

3.2 De viktigaste förslagen

Genom den föreslagna lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (nedan *lagen om främmande arter*) genomförs EU:s förordning om invasiva främmande arter. I lagen föreskrivs det också om åtgärder för att förebygga och minska de skadliga verkningar som orsakas av andra främmande arter än de som hör till förordningens tillämpningsområde. Samtidigt ska bestämmelserna om begränsning av spridningen av arter av främmande ursprung i den nuvarande 43 § i naturvårdslagen överföras till den föreslagna lagen. Lagen ska också ersätta bestämmelserna i 42 § i jaktlagen om införsel och utsättande i frihet av sådana fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung som inte hör till vilt.

Enligt förslaget ska jord- och skogsbruksministeriet i enlighet med EU:s förordning om invasiva främmande arter och den föreslagna genomförandelagen och i samarbete med Kommunikationsministeriet och miljöministeriet styra hanteringen av de risker som främmande arter orsakar.

NTM-centralen ska svara för tillsynen över efterlevnaden av de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7.1 i förordningen om invasiva främmande arter, dock inte tillsynen över import. Restriktionerna gäller bl.a. hållning, uppfödning, odling och utsläppande i miljön av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Motsvarande restriktioner ska tillämpas på invasiva främmande arter av nationell betydelse, som det ska föreskrivas om genom förordning av statsrådet. NTM-centralen ska enligt förslaget dessutom övervaka fullgörandet av de skyldigheter som föreskrivs för fastighetsägare och fastighetsinnehavare samt vissa aktörer och vars syfte är att förhindra att invasiva främmande arter sprids. NTM-centralen kan bestämma att en invasiv främmande art som någon innehar i strid med förordningen eller den föreslagna lagen ska tas i beslag och förstöras. NTM-centralen ska också fatta beslut om genomförande av de åtgärder för snabb utrotning som avses i artikel 17 i förordningen om invasiva främmande arter.

Tullen ska svara för importkontrollen, vars syfte är att förhindra avsiktlig import till EU av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Enligt förordningen om invasiva främmande arter ska kontrollen riktas mot varupartier som är märkta med koder i enlighet med den kombinerade tulltaxe- och statistiknomenklatur som nämns i unionsförteckningen. Icke-kommersiell import av invasiva främmande arter till EU, såsom resandeförsel och postförsändelser, ska Tullen övervaka på samma sätt som motsvarande import. Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att importbegränsningar i enlighet med EU:s förordning ska tillämpas också på invasiva främmande arter som anses vara av nationell betydelse.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland ska fatta beslut om beviljande av undantagstillstånd för användning av invasiva främmande arter i enlighet med artiklarna 8 och 9 i förordningen

om invasiva främmande arter och svara för inspektioner av de verksamhetsställen som avses i tillstånden.

Det föreslås att det för fastighetsägare och fastighetsinnehavare föreskrivs en skyldighet att utrota på fastigheten förekommande invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet eller att begränsa spridningen av sådana arter. En förutsättning är att förekomst eller spridning av den invasiva främmande arten kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för hälsa eller säkerhet. Det är fastighetsägarens skyldighet att vidta åtgärder som anses skäliga. Skäligheten förutsätter att det finns sedvanliga, allmänt använda metoder för att utrota den invasiva främmande arten eller begränsa spridningen av den. På skälighetsbedömningen inverkar också kostnaderna för åtgärderna och den nytta som med åtgärderna kan fås. Skyldigheten gäller inte utrotning av fåglar eller däggdjur.

Yrkesmässiga aktörer ska enligt förslaget se till att det t.ex. i material som de producerar, lagrar eller säljer inte finns invasiva främmande arter som ingår i unionens förteckning eller som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet och som kan sprida sig med materialet utanför det område som aktören innehar. Skyldigheten gäller en fysisk eller juridisk person, som yrkesmässigt producerar, lagrar, släpper ut på marknaden, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter en produkt eller material som en invasiv främmande art enligt allmänt tillgänglig information sannolikt kan spridas med ut i miljön.

Genom lagen om främmande arter föreskrivs det bötesstraff för överträdelse av de förbud som det föreskrivs om i EU:s förordning om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

NTM-centralen ska övervaka efterlevnaden av de förbud som det föreskrivs om i förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen, med undantag för övervakning av import. I och med att kommersiell import hindras, blir behovet av övervakning av andra begränsningar, såsom uppfödning och odling, utsläppande på marknaden och överlåtelse av arterna troligtvis litet. NTM-centralen ska dessutom övervaka efterlevnaden av de skyldigheter som har föreskrivits för fastighetsägare och aktörer. På basis av de uppgifter som finns tillgängliga om beredningen av unionsförteckningen och de arter som ska tas in i förteckningen kommer antalet objekt som kräver tillsyn att bli ganska litet. De tvångsmedel som möjliggörs av lagen kommer sannolikt att behöva tillämpas i mycket få enskilda fall. Enligt 7 § 1 mom. i lagen ska NTM-centralen också fatta beslut om de snabba utrotningsåtgärder som avses i artikel 17 i förordningen om invasiva främmande arter i en situation där en invasiv främmande art upptäcks i ett tidigt skede annars än i samband med övervakningen av import av arterna. Enligt förhandsbedömningar kommer situationer som kräver snabba utrotningsåtgärder att vara sällsynta.

I det nuvarande statsfinansiella läget måste verkställigheten av lagstiftningen om främmande arter ske genom att resurserna riktas inom givna anslagsramar enligt vad som avtalas närmare i styrningen av NTM-centralerna. NTM-centralerna behöver allokera årligen uppskattningsvis 0–5 månadsverk per central till uppgifter som gäller främmande arter. För att effektivisera användningen av resurserna och säkerställa tillgången till behövlig särskild sakkunskap ska en del av uppgifterna koncentreras till vissa NTM-centraler genom förordning av statsrådet i enlighet med 5 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009). Dessa uppgifter ska också kunna delas på ett ändamålsenligt sätt mellan NTM-centralernas ansvarsområden.

Som en följd av minskade resurser är NTM-centralerna tvungna att prioritera bland sina uppgifter, inklusive myndighetsuppgifterna. Prioriteringen innebär i en del fall även att NTM-centralerna inom lagens gränser måste låta bli att utföra vissa myndighetsuppgifter. Utgångspunkten i propositionen är dock att myndighetstillsyn och användning av tvångsmedel i enlighet med lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter ska behövas endast i undantagsfall. Man har försökt utforma bestämmelserna på ett sådant sätt att de ger NTM-centralerna tillräckligt med prövningsrätt att ordna tillsynen inom ramen för sina resurser och samtidigt på ett sådant sätt att hanteringen av riskerna med främmande arter i enlighet med lagen är så effektiv som möjlig.

Tullen ska svara för de kontroller som det föreskrivs om i artikel 15 i förordningen om invasiva främmande arter och vars syfte är att förhindra att invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen avsiktligt importeras till EU. Enligt artikel 15 i förordningen ska riskbedömningskontroller utföras på de varupartier som är märkta med koder i enlighet med den kombinerade tulltaxe- och statistiknomenklatur som nämns i unionsförteckningen. Icke-kommersiell import av invasiva främmande arter till EU, såsom resandeförsel och postförsändelser, ska Tullen övervaka med likadana kontrollåtgärder som motsvarande import. Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga om beredningen av unionsförteckningen kan man anta att behovet av tillståndspliktig import av arter som det föreskrivs om i förordningen till Finland eller via Finland till EU:s territorium kommer att bli litet. Man kan jämföra den med övervakning av import som det föreskrivs om i lagstiftningen om växters sundhet och som kräver ca 0,5 årsverken vid Tullen. Även om importen av invasiva främmande arter förutom växter innefattar även djur och andra främmande arter, kan man uppskatta att importen blir klart mindre än den import som omfattas av lagstiftningen om växters sundhet. Genomförandet av förordningen om invasiva främmande arter bedöms därmed inte i någon betydande grad öka Tullens arbetsvolym när det gäller övervakningen av import från tredjeländer.

Ett projekt för utveckling av ett system för övervakning och tidiga varningar enligt artiklarna 14 och 16 i förordningen om invasiva främmande arter har inletts i mars 2015, och avsikten är att systemet ska finnas tillgängligt i början av 2017. Projektet finansieras med medel ur jord- och skogsbruksministeriets forsknings- och utvecklingsanslag. Övervakningssystemet inrättas med stöd av den nationella portalen för främmande arter och under samtidig utveckling av det informationssystem som hör samman med det. Avsikten är att under projektet också kartlägga de oavsiktliga spridningsvägar som avses i artikel 13 i förordningen om invasiva främmande arter samt utarbeta en handlingsplan utifrån dem.

Den arbetsvolym som inmatning av data i övervakningssystemet kräver motsvarar uppskattningsvis fyra månadsverken per år. De mest betydande övriga kostnaderna förorsakas av produktion av de aktuella uppgifter som krävs för övervakningen i enlighet med övervakningsprogrammen. Övervakningsdata ska i huvudsak samlas med hjälp av den befintliga artövervakning och artkartläggning som betjänar behoven inom naturvård eller t.ex. inom skogsbruk, viltvård och fiskerihushållning. Dessutom måste det följas upp hur bekämpningen av främmande arter lyckas. Uppföljningen av sådana arter i unionsförteckningen som ännu inte förekommer i Finland eller som förekommer i minimal utbredning kräver i viss mån att övervakningen omorganiseras och tilldelas tilläggsresurser. Tilläggsresurser krävs närmast för att kartlägga utbredningen av arterna när övervakningen inleds och för att med t.ex. några års mellanrum fastställa eventuella ändringar i utbredningen.

Spridningen av de invasiva främmande arter i Finland som ingår i unionsförteckningen samt kostnadseffektiva åtgärder för att utrota eller innesluta dem ska utredas. Utredningen utgör en väsentlig kunskapsbas för övervakningssystemet för främmande arter, för de hanteringsåtgärder som avses i förordningen och i den föreslagna lagen om främmande arter och för övervakningen av efterlevnaden av förordningen och lagen. Om man antar att utredningen gäller 5–10

invasiva främmande arter, kommer kostnaderna för utredningen uppskattningsvis att bli 350 000 euro.

Finlands miljöcentral ska ge Tullen experthjälp i identifiering av invasiva främmande arter som förs in till EU:s territorium. Det finns inga uppgifter tillgängliga för bedömning av hur stort antalet importerade partier kommer att bli eller hur många arter i dessa partier som kommer att kräva identifiering. För identifiering av arter kan Finlands miljöcentral även behöva anlita Helsingfors universitets Naturvetenskapliga centralmuseums expertis och utrustning mot ersättning.

I artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter föreskrivs det om ett tillståndssystem som medlemsstaterna ska genomföra för att bevilja undantagstillstånd för eventuell användning av invasiva främmande arter. Enligt förslaget är Regionförvaltningsverket i Södra Finland den tillstånds- och tillsynsmyndighet som avses i nämnda artiklar. De tillståndsärenden som gäller invasiva främmande djurarter relaterar främst till sådan djurhållning som förutsätter tillstånd eller anmälan och som det föreskrivs om i djurskyddslagen (247/1996) och för vilken den behöriga myndigheten är regionförvaltningsverket. Undantagstillstånden omfattar också användning av invasiva främmande djurarter som ingår i unionsförteckningen i sådant forskningssyfte som det föreskrivs om i lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål (497/2013). Tillståndsmyndigheter enligt den lagen är regionförvaltningsverken i Södra Finland och Östra Finland. När det gäller växter, svampar och mikroorganismer kan hanteringen av tillståndsärenden förutsätta sakkunskap och behörighet jämförbar med den som krävs i fråga om bekämpning av skadegörare på växter, vilket enligt lagstiftningen om växters sundhet hör till Livsmedelssäkerhetsverket. Eftersom behovet av de tillstånd som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter troligen kommer att bli litet, föreslås det att beviljandet av tillstånd och tillsynen över dem i fråga om alla invasiva främmande arter ska skötas av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Utifrån de uppgifter som finns tillgängliga om beredningen av unionsförteckningen är det osannolikt att det i Finland kommer att uppstå något omfattande behov av att använda de invasiva främmande arter som ska ingå i förteckningen. Det antas därför att den arbetsvolym som Regionförvaltningsverket i Södra Finland orsakas av de tillstånds- och tillsynsuppgifter som det föreskrivs om i artiklarna 8 och 9 blir liten. En avgift ska uppbäras för behandling av tillståndsärenden samt för sådan tillsyn av verksamhetsställen som inte hör till allmänna tillsyns- och kontrolluppgifter. Enligt 22 § i lagen om regionförvaltningsverken (896/2014) gäller i fråga om regionförvaltningsverkens avgiftsbelagda prestationer och storleken på avgifterna lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Om penningsbeloppen för avgifterna föreskrivs genom förordning av statsrådet.

En effektiv hantering av de risker som invasiva främmande arter orsakar förutsätter i främsta hand att det ges information och rådgivning. Allmänheten och företagen bör vara medvetna om arternas typiska spridningssätt, de metoder som finns tillgängliga för att förhindra spridning och sitt ansvar i bekämpningen av främmande arter. Man bör sträva efter att ordna informationen och rådgivningen genom samarbete mellan förvaltningen och rådgivnings- och medborgarorganisationer inom branschen. Kundenservice för miljöfrågor erbjuder redan i nuläget heltäckande information om invasiva främmande arter och bekämpning av dem.

Utgångspunkten i förslaget är att åtgärderna för utrotning eller inneslutning av invasiva främmande arter inte i första hand ska genomföras som myndighetsarbete. Om ägaren eller innehavaren av ett område med stöd av förslagets 4 § inte kan förutsättas sköta de administrativa åtgärderna, ska de ministerier som styr genomförandet av förordningen om invasiva främmande arter dock bedöma om genomförandet av artikel 19 i förordningen också kräver att myndigheterna vidtar åtgärder. I bedömningen ska i enlighet med förordningen om invasiva främmande arter beaktas bl.a. nyttan av åtgärderna i förhållande till de kostnader de ger upphov

till. Omfattningen av de hanteringsåtgärder som en medlemsstat är skyldig att vidta kommer i sista hand att bestämmas genom unionsrättens tolkning och tillämpningspraxis.

På ovan anförda grunder kan propositionen genomföras genom allokering av de resurser som finns tillgängliga i enlighet med regeringsprogrammets riktlinjer och den plan för de offentliga finanserna 2017–2019 som görs utifrån regeringsprogrammet.

Fastighetsägares och fastighetsinnehavares omsorgsplikt

Om en invasiv främmande art förekommer på en fastighet är fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren enligt förslaget skyldig att utrota eller innesluta den. Den föreslagna skyldigheten förutsätter att fastighetsägare och fastighetsinnehavare, såväl privatpersoner, organisationer och företag som offentliga samfund, övervakar förekomsten av invasiva främmande arter på sina områden noggrannare än i nuläget och att de gör en bedömning av behovet att utrota arter.

Exempelvis Forststyrelsen förvaltar över 9 miljoner hektar statliga landområden, i vilka ingår skogsmark i ekonomibruk, lagstadgade naturskyddsområden och andra naturskyddsområden, ödemarksområden och områden reserverade för skyddsprogram. Väghållningsmyndighet är den regionala NTM-centralens ansvarsområde för trafik och infrastruktur, som genom sin finansiering ansvarar för underhållet av landsvägarna. NTM-centralerna har hand om totalt 79 390 km (ca 15 000 hektar) landsvägar. Trafikverket svarar för styrningen av verksamheten vid NTM-centralerna inom sitt verksamhetsområde och förvaltar statens vägområden i egen-skap av fastighetsägare. Trafikverket förvaltar också statens järnvägsområden och är banhåll-lare. Järnvägsnätet omfattar 5 944 km (4 000 hektar). Till kommunernas markegendomar hör bl.a. kommunernas råmark, tomter, skogsmark, jordbruksmark, gator, parker och andra all-männas områden samt skyddsområden. Även företag äger stora naturskyddsområden och om-råden som används t.ex. för skogsbruk. Beroende på art har utrotningen av en invasiv främ-mande art bedömts kosta från tusentals till tiotusentals euro per hektar.

Enligt den föreslagna bestämmelsen förutsätter fastighetsägarnas och fastighetsinnehavarnas skyldighet att vidta åtgärder att flera grunder uppfylls. Skyldigheten uppstår om den främ-mande arten eller spridning av den kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för hälsa eller säkerhet. Sannolikheten för en sådan fara eller skada för den biologiska mångfalden t.ex. på ett skogsbruksområde är i praktiken liten. I allmänhet skadar invasiva främmande arter den biologiska mångfalden speciellt på skyddsområden. För att en skyldighet att vidta åtgärder ska uppstå förutsätts även då att skadan är betydande.

I nuläget avlägsnar Forststyrelsen invasiva främmande arter från de områden som den förval-tar i enlighet med sina förvaltningsplaner. Även i många kommuner utrotas invasiva främ-mande arter enligt behov t.ex. i situationer där arterna stör användningen av områdena. Inva-siva främmande arter utrotas för närvarande också genom samarbete mellan fastighetsägarna, kommunen, NTM-centralen och medborgarorganisationer. Åtgärderna betjänar då förutom allmänintresset också fastighetsägarna och användningen av fastigheterna. Uppenbarligen ge-nomförs åtgärder för närvarande också i situationer där den föreslagna skyldigheten inte skulle uppstå.

Inom väghållningen är den aktiva bekämpningen av främmande arter i dag inriktad på jätte-loka samt parkslide och jätteslide. Trafikverkets och NTM-centralernas resurser möjliggör inte systematisk uppföljning utan uppföljningen koncentreras till enstaka kända kritiska områden. På väg- och järnvägsområden kan främmande arter inverka skadligt på naturens mångfald sär-skilt inom trafikledsområden som gränsar till naturskyddsområden.

Den föreslagna skyldigheten gäller endast åtgärder som kan betraktas som skäliga. Vid skälighetsbedömningen bör man beakta vilka sedvanliga metoder som finns tillgängliga för utrotning eller inneslutning av arterna, kostnaderna för åtgärderna och kostnadernas förhållande till den nytta som kan fås av dem.

Det främsta syftet med regleringen är att understryka fastighetsägarens ansvar att övervaka förekomsten av främmande arter på sin fastighet och att sträva efter att begränsa spridningen av dem i ett så tidigt skede som möjligt. Syftet är också att understryka fastighetsägarens omsorgsplikt, så att invasiva främmande arter inte kan sprida sig från fastigheten t.ex. med trädgårdsavfall eller jordmaterial som flyttas. I situationer där invasiva främmande arter redan förekommer på stora områden på en fastighet, finns det på grund av det skälighetskrav som ingår i bestämmelsen sannolikt ingen grund för att ålägga en skyldighet att vidta åtgärder.

På de grunder som anförts ovan bedöms utrotning eller inneslutning av invasiva främmande arter inte orsaka hushåll, företag eller offentliga samfund sådana betydande kostnader i allmänhet att skyldigheten att vidta åtgärderna inte kan föreläggas i lagen.

Konsekvenser för företagen

Genom förordningen om invasiva främmande arter och nationell lagstiftning som kompletterar den förbuds import, hållande, uppfödning och uppdrivning, lagring, transport, utsläppande på marknaden samt försäljning och annan överlåtelse av invasiva främmande arter. Om de arter som är föremål för förbuden ska föreskrivas genom beslut av kommissionen och nationellt genom förordning av statsrådet. Ännu vet man inte om det i unionsförteckningen kommer att ingå arter som har större ekonomisk betydelse för näringsverksamhet i Finland och om sådana arter kan ersättas av andra arter som lämpar sig för motsvarande ändamål. Efter att unionsförteckningen har trätt i kraft måste arter som ingår i förteckningen och finns i kommersiella aktörers lager förstöras. För företagen kan även detta orsaka ekonomiska förluster, och det finns inte information tillgänglig för att bedöma storleken av dessa förluster.

Yrkesmässiga aktörer ska enligt förslaget se till att det t.ex. i material som de producerar, lagrar eller säljer inte finns sådana invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet och som kan sprida sig med materialet utanför det område som aktören innehar. Skyldigheten gäller produkter och material med vilka det på basis av allmänt tillgänglig information är sannolikt att en art sprider sig. Utredning av spridningsrisken och eventuella bekämpningsåtgärder orsakar näringsidkarna kostnader till ett belopp som är svårt att uppskatta. Antalet arter som kräver bekämpning blir dock ganska litet. Åtgärderna bör styras med hjälp av information och rådgivning så att de kan genomföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

I företags ägo finns stora naturskyddsområden och områden som används t.ex. för skogsbruk. De ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna åtgärdsskyldigheten för fastighetsägare och fastighetsinnehavare på sådana områden har behandlats ovan.

Konsekvenser för hushållen

De ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna åtgärdsskyldigheten för fastighetsägare och fastighetsinnehavare har behandlats ovan.

Hållande av en djurart som ingår i unionsförteckningen eller statsrådets förordning som husdjur ska enligt förslaget vara tillåtet tills djuret dör en naturlig död. Ägaren måste dock hålla djuret i sluten förvaring och se till att djuret inte kan föröka sig eller rymma. Skyldigheten orsakar inte ägarna några betydande kostnader.

Ekonomisk nytta

Syftet med EU:s förordning om invasiva främmande arter och det nationella genomförandet av den är att förebygga skador som invasiva främmande arter kan medföra för naturens mångfald, hållbart utnyttjande av naturresurser och människors hälsa. Den nytta som hanteringsåtgärderna ger måste därför bedömas främst genom de alternativkostnader som kan uppkomma i form av ekologiska, hälsomässiga, ekonomiska och sociala negativa konsekvenser, om åtgärderna inte vidtas.

De negativa effekterna av främmande arter kan vara direkta eller indirekta, och på genetisk nivå kan de utsträcka sig till hela organismsamhället och växelverkan mellan arterna. Konsekvenserna på ekosystemnivå visar sig ofta med lång fördröjning, vilket gör att de kan vara svåra att upptäcka. Invasiva främmande arter kan förorsaka allergier, och främmande djurarter kan fungera som sjukdomsbärare. När främmande arter erövrar en ny livsmiljö kan de kväva de ursprungliga arterna och därmed försämra inte bara naturens mångfald utan också möjligheterna att använda naturen för rekreation som en följd av att terrängen blir svårare och landskapet mer ensidigt. Förekomster av främmande arter kan också försvåra markanvändningen och därmed sänka fastigheters värde. De ovan relaterade negativa effekterna orsakar medborgarna och samhället avsevärda kostnader som man genom hanteringen av risker från främmande arter strävar efter att förebygga och minska.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas uppgifter och förfaranden

Enligt förslaget kommer de uppgifter som föreskrivs för NTM-centralen, Tullen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland att innehållsmässigt motsvara de tillsyns- eller tillståndsuppgifter som hör till dessa myndigheter med stöd av andra lagar.

För NTM-centralen, Tullen och regionförvaltningsverket föreskrivs det rätt att trots sekretessbestämmelserna få sådana uppgifter av varandra som är nödvändiga för skötseln av tillsynsuppgifterna.

4.3 Konsekvenser för miljön

Syftet med förordningen om invasiva främmande arter är att minimera de skador som invasiva främmande arter orsakar den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster som baserar sig på den. Genom planering och förbud i enlighet med förordningen och tillsyn över dem samt rätt riktade åtgärder skapas förutsättningar för att förhindra att invasiva främmande arter kommer in på EU:s territorium och att de sprids.

Genom de åtgärder som det föreskrivs om i förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen kan invasiva främmande arters effekter på den finländska naturen hindras eller begränsas genom att man förhindrar att den biologiska mångfalden minskar och att ekosystemens status försämras och i bästa fall genom att man främjar återställande av den ursprungliga florans och faunas och vissa livsmiljöer eller det ursprungliga landskapet. De mest betydande positiva effekterna uppnås sannolikt i landekosystem. I och med att ekonomiskt och tekniskt effektiva metoder saknas är det betydligt svårare att påverka vattenekosystemens nuvarande status på annat sätt än att hindra att nya invasiva främmande arter kommer ut i naturliga vatten och sprider sig. Som effektivast kan man genom de åtgärder som det föreskrivs om i förordningen om främmande arter påverka florans och faunas och även näringskedjornas strukturer, växternas sundhet och djurs välmående samt bl.a. vattendragens kvalitet och därigenom även möjligheterna till rekreativ användning.

Enligt förordningen om invasiva främmande arter får bekämpningen av invasiva främmande arter inte orsaka negativa effekter för miljön. Vid valet av åtgärder bör man beakta hur effek-

terna påverkar andra arter än de som är föremål för åtgärderna och dessa arters livsmiljöer och minimera dessa effekter.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 4 november 2014 ett projekt för beredning av en regeringsproposition med förslag till lagstiftning genom vilken de kompletterande nationella bestämmelser som behövs för att genomföra EU:s förordning om invasiva främmande arter utfärdas. Utöver genomförandet av förordningen om invasiva främmande arter skulle man i projektet vid behov utveckla lagstiftning som gäller invasiva främmande arter för att genomföra de mål som har satts upp i den nationella strategin för främmande arter och för att rätta till de brister i lagstiftningen som påvisas i strategin. Målet var bl.a. att tydliggöra olika aktörers skyldigheter och ansvar i arbetet med att bekämpa främmande arter, inklusive ekonomiskt ansvar. Beredningen skulle i första hand genomföras genom komplettering av de nuvarande bestämmelserna och i den utsträckning det är möjligt utan att öka den administrativa bördan.

Samtidigt som lagstiftningsprojektet tillsattes tillsatte jord- och skogsbruksministeriet en expertgrupp för att stödja beredningen av regeringspropositionen om hanteringen av invasiva främmande arter. I expertgruppen fanns utöver företrädare för jord- och skogsbruksministeriet också företrädare för finansministeriet, miljöministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket, Trafiksäkerhetsverket, Tullen, NTM-centralen i Egentliga Finland, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK ry, Skogsindustrin rf och Finlands naturskyddsförbund rf. I expertgruppens arbete deltog också Forststyrelsen och Helsingfors universitets Naturvetenskapliga centralmuseum.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Propositionen har sänts på remiss till finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriets livsmedelsavdelning, arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, miljöministeriet, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, NTM-centralerna, Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Trafikverket, Trafiksäkerhetsverket, Tullen, Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, Forststyrelsen, Finlands skogscentral, Finlands viltcentral, Helsingfors stad, Joensuu stad, Jyväskylä stad och Rovaniemi stad, Akvaarioharastajat ry, BirdLife Finland rf, Finlands näringsliv, Centralförbundet för Fiskerihushållning rf, Kasvinsuojeluseura ry, Högholmens djurpark, Naturvetenskapliga centralmuseet, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Skogsindustrin rf, Natur och Miljö rf, Puutarhaliitto – Trädgårdsförbundet ry, Rudus Oy, delegationen för sällskaps- och hobbydjurens välbefinnande, SEY Finlands Djurskyddsföreningars förbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Suomen Metsästäjäliitto – Finlands Jägarförbund ry, Finlands Jägar- och Fiskarförbund rf, WWF Finland, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Taimistoviljelijät – Plantskoleodlarna ry, Tapio Ab och Ålands landskapsregering. Utlåtanden har dessutom getts av institutionen för biologi vid Östra Finlands universitet, Finlands Fiskodlarförbund rf, Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry, Finlands Pälsdjursuppfödarens Förbund rf samt Jukka S. Rannila. Förslaget till ändring av 42 § i jaktlagen har utarbetats först efter remissförfarandet.

De flesta remissinstanser var av den åsikten att förslagen till genomförande av författningen om invasiva främmande arter och till den nationella regleringen som ingår i propositionen var i huvuddrag motiverade. En väsentlig brist i förslaget var att det inte ges tillräckliga resurser för att verkställa lagen om främmande arter.

RP 82/2015 rd

Det har skrivits ett separat sammandrag över utlåtandena och beaktandet av dem. Sammandraget finns på jord- och skogsbruksministeriets webbplats på adressen [www.mmm.fi/främmande arter/remissammandrag](http://www.mmm.fi/främmandearter/remissammandrag).

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter

1 §. Lagens syfte. Genom den föreslagna lagen utfärdas de kompletterande bestämmelser som behövs för genomförandet av Europeiska unionens förordning om invasiva främmande arter. I förordningen föreskrivs det om åtgärder för att förhindra och hantera spridningen av sådana främmande arter som på unionens nivå definieras som invasiva. Utöver genomförandet av förordningen föreskrivs det i den föreslagna lagen om åtgärder för att förebygga och minska de skadliga verkningar som orsakas av andra främmande arter än de som hör till förordningens tillämpningsområde. Lagens rubrik föreslås därför bli lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (nedan *lagen om främmande arter*).

2 §. Definitioner. I paragrafens 1 moment hänvisas det till de definitioner i artikel 3 i förordningen om invasiva främmande arter som behövs vid tillämpningen av lagen. Begreppens innehåll redogörs det för i avsnitt 2.4 i allmänna motiveringen.

De skyldigheter att vidta åtgärder och övriga skyldigheter som föreskrivs för medlemsländerna i förordningen om invasiva främmande arter gäller invasiva främmande arter som ska tas in i den unionsförteckning som avses i artikel 4.1 i förordningen. En definition om detta finns i paragrafens 2 mom. 1 punkten. Bestämmelserna om fastighetsägares och aktörers skyldigheter i 4 och 5 § i den föreslagna lagen samt en del av lagens bestämmelser om tvångsmedel och straff gäller de invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Dessa bestämmelser ska också gälla invasiva främmande arter av nationell betydelse, vilka enligt den föreslagna 11 § ska definieras genom förordning av statsrådet.

Förutom att förhindra avsiktlig import och användning av invasiva främmande arter samt avsiktligt utsläppande i naturen av dessa arter är målet med förordningen om invasiva främmande arter också att förhindra oavsiktlig spridning av arterna t.ex. med kontaminerade produkter och olika material. I lagen ska det därför föreskrivas en skyldighet för yrkesmässiga aktörer att se till att invasiva främmande arter inte kan spridas ut i miljön i samband med deras verksamhet. Enligt paragrafens 2 mom. 2 punkten avses med aktör en fysisk eller juridisk person, som yrkesmässigt producerar, lagrar, släpper ut på marknaden, transporterar, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter en produkt eller material som en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen på motiverade grunder kan antas spridas med. De invasiva främmande arterna har många olika spridningssätt och spridningsvägar, och det kan inte förutsättas att aktörerna i samtliga fall ska vara beredda på att de sprider sig. Omsorgsplikten ska gälla sådana produkter och material med vilka det utifrån allmänt tillgänglig information är sannolikt att en invasiv främmande art sprider sig. Syftet är att forskningsinstitut och berörda rådgivnings- och intresseorganisationer i samarbete ska öka vetskapen om oavsiktlig spridning och förhindrande av den hos aktörerna inom branscher som är centrala när det gäller spridningen av främmande arter.

3 §. Förbud mot att släppa ut främmande arter i miljön. I paragrafen föreskrivs det ett allmänt förbud mot att släppa ut främmande arter i naturen. Paragrafen motsvarar till stor del den gällande 43 § i naturvårdslagen där det föreskrivs om begränsning av spridningen av arter av främmande ursprung. Naturvårdslagens 43 § gäller både invasiva och icke invasiva främmande arter. Förordningen om invasiva främmande arter och de bestämmelser som gäller genomförandet av den ska ersätta de begränsningar som det föreskrivs om i 43 § i naturvårdslagen när det gäller invasiva främmande arter. De bestämmelser som gäller sådana främmande arter som inte hör till tillämpningsområdet för förordningen om invasiva främmande arter föreslås bli flyttade från naturvårdslagens 43 § till 3 § i den föreslagna lagen.

I den föreslagna 3 § 1 mom. avses med främmande art i enlighet med artikel 3 i förordningen om invasiva främmande arter levande exemplar av en art, underart eller lägre taxonomisk enhet av djur, växter, svampar eller mikroorganismer som introduceras utanför sitt naturliga utbredningsområde, inbegripet alla delar, gameter, frön, ägg och förökningskroppar av dessa arter samt hybrider, sorter eller raser som kan överleva och sedan reproducera sig. Enligt paragrafens 1 mom. får en sådan främmande art inte hållas, födas eller odlas, planteras, sås eller på annat motsvarande sätt behandlas så att den kan komma ut i naturen.

Den definition av främmande art som ges i förordningen om invasiva främmande arter är bredare än den definition av främmande ursprung som ges i 43 § i den gällande naturvårdslagen. Enligt 37 § 3 mom. i naturvårdslagen tillämpas de bestämmelser i 43 § som gäller växter och växtarter för närvarande också på svampar och svamparter. I enlighet med definitionen av främmande art kommer förbudet att släppa ut sådana arter i naturen att utvidgas, så att det också gäller mikroorganismer samt gameter, frön, ägg och förökningskroppar av arterna och vilken del som helst av arterna som kan reproducera sig.

Enligt 43 § 1 mom. i den gällande naturvårdslagen får en djurart av främmande ursprung, om vilken det inte föreskrivs i jaktlagen eller i lagen om fiske, inte släppas ut i naturen, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Enligt 2 mom. i den paragrafen får växtarter av vilka det inte finns vilt levande permanenta bestånd i Finland inte planteras eller sås utanför gårdar, åkrar, byggda områden eller andra områden som tagits i särskilt bruk, inte heller i naturliga vattendrag, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Enligt det föreslagna 3 § 1 mom. ska regleringen skärpas så att det oberoende av konsekvenserna alltid ska vara förbjudet att släppa ut främmande arter i miljön.

Enligt gällande 42 § i jaktlagen kan Finlands viltcentral bevilja tillstånd för att sätta ut fågel- eller däggdjursarter av främmande ursprung i frihet om åtgärden inte medför skada på naturen eller de vilda djuren. För att bättre hantera risker som orsakas av främmande arter ska 42 § i jaktlagen ändras så att ett tillstånd endast kan beviljas för att sätta ut i frihet fågel- och däggdjursarter som hör till vilt av främmande ursprung. Andra fågel- eller däggdjursarter som anses vara främmande arter ska således omfattas av det totala förbudet mot att släppa ut en främmande art i miljön enligt 3 § i lagen om främmande arter.

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkten ska förbudet mot att släppa ut en främmande art i naturen inte gälla plantering eller sådd av växtarter på gårdar, åkrar eller byggda områden. Bestämmelsen motsvarar den gällande 43 § i naturvårdslagen, med den skillnaden att det inte längre ska vara tillåtet att plantera eller så en främmande växtart på andra områden som tagits i särskilt bruk, såsom vägrenar eller rastplatser vid landsvägar. Enligt 2 punkten i momentet ska förbudet liksom för närvarande inte heller gälla plantering eller sådd av träd i skogsbrukssyfte. För tydlighetens skull ersätts dock uttrycket *i skogsbrukssyfte* med en hänvisning till skogslagen. Enligt 8 a § 2 mom. i skogslagen ska en markägare som vill anlägga ett plantbestånd med trädslag som inte hör till Finlands naturliga flora uppge detta i anmälan om användning av skog som lämnas till Finlands skogscentral.

I propositionen ingår ett förslag om att ändra 42 § i jaktlagen så att Finlands viltcentral fortfarande ska kunna bevilja tillstånd för import och utsättande i frihet av vilt och viltbestånd av främmande ursprung. I paragrafens 2 mom. 3 punkten ska därför ingå en hänvisning till 42 § i jaktlagen. Liksom för närvarande ska det enligt momentets 4 punkt vara tillåtet att i enlighet med lagen om fiske i naturliga vatten sätta ut fisk- eller kräftarter som anses vara främmande arter. Enligt momentets 5 punkt får man fortfarande använda makroorganismer som anses vara främmande arter för biologisk bekämpning eller pollinering i enlighet med 9 a och 9 b § i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003).

De avvikelser från förbudet mot utsläppande i miljön som det avses i paragrafens 2 mom. 2–5 punkter ska alltså endast gälla sådana främmande arter som inte ingår i unionsförteckningen eller i den nationella förteckningen om invasiva främmande arter.

Enligt 43 § 3 mom. i den gällande naturvårdslagen kan miljöministeriet meddela de föreskrifter som behövs för att begränsa spridningen av en växtart eller djurart av främmande ursprung, om det är känt att arten lätt sprider sig i naturen och det finns grundad anledning att befara att den kan bli skadlig för hälsan eller bli till skada för de ursprungliga arterna i Finland. Förutsättningarna för meddelande av föreskrifter motsvarar de grunder enligt vilka det i enlighet med den föreslagna 11 § får föreskrivas genom förordning av statsrådet att en art är en invasiv främmande art av nationell betydelse. Därför kan det inte längre meddelas föreskrifter av ministeriet i ärendet. Spridningen av dessa arter kan begränsas effektivast genom information och rådgivning om främmande arter och deras spridningssätt samt metoder att begränsa t.ex. växtarters spridning utanför gårdsplaner.

4 §. Fastighetsägares eller fastighetsinnehavares omsorgsplikt. Enligt förslaget är fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren (nedan *fastighetsägaren*) skyldig att se till att skäliga åtgärder vidtas för att utrota eller innesluta invasiva främmande arter som förekommer på en fastighet. Fastighetsägare kan genom sin aktivitet i betydande grad bidra till att i synnerhet invasiva främmande växtarter inte får fäste på fastigheten och inte sprider sig från fastigheten och ut i miljön. Bestämmelsen innebär också förbud mot att t.ex. placera trädgårdsavfall som innehåller en invasiv främmande art i miljön utanför fastigheten.

Fastighetsägarens skyldighet gäller de invasiva främmande arter som ingår i den unionsförteckning som antagits av kommissionen samt invasiva främmande arter av nationell betydelse, som det ska föreskrivas om genom förordning av statsrådet i enlighet med 11 § i den föreslagna lagen.

Avsiktlig uppfödning eller odling av invasiva främmande arter är förbjuden enligt artikel 7.1 i förordningen (arter som ingår i unionsförteckningen) och 11 § i den föreslagna lagen (arter av nationell betydelse). Den som bryter mot förbudet kan enligt 17 § i förslaget föreläggas att rätta till sitt förfarande. Omsorgsplikten enligt den föreslagna 4 § gäller däremot situationer där en invasiv art har spridit sig på fastigheten på naturlig väg eller annars oavsiktligt, inte till följd av fastighetägarens avsiktliga förfarande.

I förordningen om invasiva främmande arter ingår ingen allmän förpliktelse t.ex. för markägarna att utrota förekomster av invasiva arter. I förordningen åläggs inte heller medlemsstaterna att ovillkorligen vidta utrotningsåtgärder, utan åtgärdernas innehåll ska bestämmas med beaktande av bl.a. deras kostnader i förhållande till den nytta som fås. Detta ska också beaktas när man förskriver om fastighetsägarens omsorgsplikt. Dessutom ska definieras de grunder på vilka fastighetsägarna kan förpliktas att vidta kostsamma åtgärder för att förebygga sådana skadliga inverkningsar som de inte själva bär ansvar för. Skyldigheten begränsar också fastighetsägarens rätt att bestämma över användningen av fastigheten på ett sätt som kan kränka egendomsskyddet enligt grundlagen.

På ovan sagda grunder ska fastighetsägaren enligt förslaget vara skyldig att utrota en invasiv art endast när förekomst eller spridning av den invasiva främmande arten kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för hälsa eller säkerhet. Skyldigheten förutsätter också att förekomsten kan utrotas eller inneslutas med skäliga åtgärder.

Skadan på biologisk mångfald måste vanligen bedömas från fall till fall. Vid bedömningen ska hänsyn tas till naturvärdena på det område som den invasiva främmande arten kan sprida sig till samt områdets användning och andra omständigheter som kan öka eller minska sannolikheten för spridning. Risken för spridning kan variera beroende på hur olika invasiva arter kla-

rar sig under klimatförhållandena i Finland och även mellan förekomster av samma art i olika delar av landet. Trots att de sällsynta och hotade arterna och de skyddade naturtyperna utgör endast en del av den biologiska mångfalden, orsakas de allvarligaste och svårast återställbara skadorna på biologisk mångfald troligen på skyddsområden och deras närområden, från vilka arterna kan sprida sig till det skyddade området, eller på områden där de invasiva arterna kan skada en hotad art eller en skyddad naturtyp.

Fastighetsägarens skyldighet att utrota invasiva främmande arter eller att innesluta dem gäller inte fåglar eller däggdjur. Förekomsten av fåglar och däggdjur begränsar sig i allmänhet inte till en enskild fastighet på samma sätt som förekomsten av växter och andra organismer. Avlivning av djur regleras också genom djurskyddslagen (247/1996). Trots att bestämmelserna i djurskyddslagen gäller alla djur, kräver i synnerhet avlivning av däggdjur och fåglar i enlighet med lagens krav specialkunnande.

Utrotning av en invasiv främmande art eller inneslutning av den kan beroende på art kräva åtgärder som i tekniskt och ekonomiskt avseende är väldigt olika. Det är fastighetsägarens skyldighet att vidta åtgärder som anses skäliga. Enligt det föreslagna 3 mom. ska det vid bedömningen av vad som är skäligt beaktas huruvida det finns allmänt använda metoder för att utrota den invasiva främmande arten eller för att begränsa dess spridning, såsom mekaniska, biologiska eller kemiska bekämpningssätt. På skälighetsbedömningen inverkar också kostnaderna för åtgärderna. Att t.ex. i stor omfattning byta ut jordmassor på en fastighet för att utrota en växtart som hör till de invasiva främmande arterna kan med avseende på kostnaderna visa sig oskäligt. I stället för utrotning kan skyldigheten då bli att vidta åtgärder för att förhindra att den främmande arten sprider sig.

Vid skälighetsbedömningen ska också beaktas den nytta som kan fås ut av åtgärderna. Skyldigheten gäller åtgärder genom vilka en förekomst av en invasiv främmande art kan utrotas eller inneslutas på ett kostnadseffektivt sätt, så att omständigheter utanför fastigheten, t.ex. andra förekomster av arten i miljön, inte omintetgör de resultat som fås till stånd genom åtgärderna.

Fastighetsägarens skyldighet att vidta åtgärder gäller oftast invasiva främmande arter som förekommer på en fastighets landområde. En framgångsrik och kostnadseffektiv utrotning eller inneslutning av en invasiv främmande art i vattendrag eller havsområden är i allmänhet inte möjlig med fastighetsspecifika metoder, med undantag för vattenväxter på strandzonen.

Bestämmelsen förutsätter att fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren är medveten om vilka invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen och vid behov också känner igen arterna. För dem som omfattas av skyldigheten innebär detta dock inget oskäligt krav att ta reda på information, eftersom försummelsen av att vidta åtgärder inte är förenat med något direkt hot om påföljd. I sista hand blir fastighetsägaren medveten om förekomsten av en invasiv främmande art och sin skyldighet att utrota den, om NTM-centralen uppmanar honom eller henne att vidta åtgärder innan eventuell användning av de tvångsmedel som det föreskrivs om i 17 §.

5 §. Aktörens omsorgsplikt. Invasiva främmande arter kan få mycket stor spridning via olika produkter och material. Man vet att t.ex. jätteloka ofta sprider sig med kontaminerat jordmaterial. Invasiva främmande arter kan komma ut i miljön också med växtplanter som ska säljas. I paragrafen föreskrivs det därför att de yrkesmässiga aktörer som definieras i den föreslagna 2 § 2 mom. 2 punkten är skyldiga att se till att invasiva främmande arter inte kan sprida sig utanför det område som aktören innehar med produkter och material som behandlas i verksamheten.

Yrkesmässiga aktörer ska också omfattas av den skyldighet för fastighetsägare eller fastighetsinnehavare att vidta åtgärder som föreslås i 4 §. För en fastighetsägare gäller skyldigheten dock endast om man på förhand kan anta att spridning av en invasiv främmande art orsakar betydande skada för bl.a. den biologiska mångfalden. Om en invasiv främmande art sprider sig t.ex. med plantor eller jordmaterial som har kontaminerats av arten, är det inte möjligt att separat bedöma vilka konsekvenser spridningen har för den biologiska mångfalden på varje enskilt ställe där jordmaterialet eller plantorna används. Av denna anledning och också med hänsyn till försiktighetsprincipen är det inte motiverat att på det sätt som i den föreslagna 4 § begränsa aktörernas omsorgsplikt.

Om det inte är tekniskt eller ekonomiskt möjligt att rengöra materialet från en invasiv främmande art, kan aktören kanske inte alls använda materialet. Eftersom sådana förluster kan anses höra till de sedvanliga riskerna med näringsverksamhet, föreskrivs det inte om någon ersättning för den skada som aktören orsakar.

Syftet med förslaget är inte att överföra ansvaret för förhindrande av spridning av en invasiv främmande art från aktören till någon som en vara överlåts till endast för lagring eller transport. Ansvaret för att en invasiv främmande art sprids under lagring eller transport förblir alltså hos den aktör som har överlåtit varan eller materialet. I paragrafens 2 mom. föreskrivs därför att aktörens omsorgsplikt inte gäller situationer där varan eller materialet lagras eller transporteras för någon annans räkning.

6 §. Allmän styrning. Enligt förslaget ska jord- och skogsbruksministeriet styra och följa verkställigheten av lagen i samarbete med kommunikationsministeriet och miljöministeriet. Enligt EU:s förordning är syftet med hanteringen av invasiva främmande arter att minimera de skador som dessa arter medför för naturens mångfald och de ekosystemtjänster som baserar sig på den samt människors hälsa, säkerhet och ekonomi. Jord- och skogsbruksministeriets uppgifter i hanteringen av invasiva främmande arter grundar sig på den behörighet som har föreskrivits för ministeriet vad gäller hållbar och mångsidig användning, skötsel och skydd av de förnybara naturresurserna. Jord- och skogsbruksministeriet ska styra och följa verkställigheten av den föreslagna lagen inom ministeriets förvaltningsområde. Verktälligheten omfattar också den rapportering till kommissionen som det föreskrivs om i artikel 24 i förordningen samt förfarandena bl.a. för anmälan och information till kommissionen och övriga medlemsstater i enlighet med artiklarna 10, 17 och 18 i förordningen.

Till kommunikationsministeriets ansvarsområde hör i synnerhet åtgärder genom vilka man begränsar spridningen av invasiva främmande arter via landsväg och järnväg samt med fartyg som används i handelssjöfart. Miljöministeriet styr inom sitt ansvarsområde NTM-centralerna och Finlands miljöcentral i frågor som gäller skydd av naturen och den biologiska mångfalden.

7 §. Myndigheter. Enligt 3 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) sköter NTM-centralerna de uppgifter som särskilt föreskrivits för dem bl.a. inom skydd och ett hållbart nyttjande av naturens mångfald. Enligt den föreslagna paragrafen ansvarar NTM-centralen för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen, med undantag för kontrollen av införsel till unionens territorium av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller som är av nationell betydelse. NTM-centralen ska också ansvara för tillsynen över efterlevnaden av de skyldigheter som föreskrivs för fastighetsägare och fastighetsinnehavare samt aktörer i de föreslagna 4 och 5 §.

NTM-centralen ska fatta beslut om vidtagande av de snabba åtgärder som avses i artikel 17 i förordningen om invasiva främmande arter. Enligt den artikeln ska NTM-centralen inom tre månader från tidig upptäckt se till att det vidtas åtgärder genom vilka populationen kan avlägsnas fullständigt och permanent. Informationen om tidig upptäckt fås från det övervak-

ningssystem som Naturresursinstitutet ska förvalta. Om NTM-centralen anser att det inte är tekniskt möjligt eller kostnadseffektivt att utrota arten, ska den i enlighet med artikel 18 i förordningen om invasiva främmande arter inom två månader från upptäckten av arten besluta att avstå från snabba åtgärder. NTM-centralen ska meddela kommissionen om de snabba åtgärderna och resultaten av dem eller alternativt om sitt beslut att avstå från åtgärder. Det system för informationsstöd som avses i artikel 25 ska användas för anmälan till kommissionen.

För att effektivisera användningen av resurserna och säkerställa tillgången till behövlig särskild sakkunskap ska en del av uppgifterna koncentreras till vissa NTM-centraler genom förordning av statsrådet i enlighet med 5 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009).

Tullen ska ansvara för tillsynen över den införsel som avses i artikel 15 i förordningen om invasiva främmande arter. Tullen hör till de myndigheter enligt artikel 15.3 i förordningen som i Finland ansvarar för den officiella tillsynen i enlighet med den EU-lagstiftning som avses i den punkten. I enlighet med artikel 15 ska Tullen utföra övervakning som består av kontroller av handlingar och identitet samt vid behov fysiska kontroller och genom vilken avsiktlig införsel i unionens territorium av invasiva främmande arter som ingår i unionens förteckning förhindras. Artikel 15 gäller inte oavsiktlig införsel av dessa främmande arter, och Tullen ska därmed inte övervaka eventuell införsel av främmande arter som ingår i unionsförteckningen till unionens territorium t.ex. tillsammans med andra importvaror.

Kontrollen i enlighet med artikel 15 i förordningen riktas mot varupartier som är märkta med de koder som nämns i unionsförteckningen enligt den kombinerade tulltaxe- och statistiknomenklaturen. Tullen ska stoppa varupartier som är märkta med en kod som nämns i förteckningen för att utreda om varan är en sådan främmande art som ingår i unionsförteckningen. Om en vara ingår i unionsförteckningen och det för import av den inte finns ett sådant tillstånd som avses i artikel 8 i förordningen om invasiva främmande arter, kan varan inte hänföras till ett tullförfarande eller hanteras i ett friområde eller frilager.

Identifieringen av invasiva främmande arter i samband med import hör till de sakkunnigtjänster som ska utföras av Finlands miljöcentral och som det föreskrivs om i den föreslagna 8 §. Om identifieringsresultatet visar att arten ingår i unionsförteckningen, ska Tullen avbryta hänförandet till tullförfarande eller ta varan i beslag. I praktiken blir Tullen i allmänhet tvungen att ta den invasiva främmande arten i beslag och förstöra den vid tullkontrollen. Om importören har beviljats ett i artikel 8 i förordningen avsett undantagstillstånd för import av en art som ingår i unionsförteckningen, ska Tullen kontrollera tillståndet och dess giltighet innan varan övergår till fri omsättning. Vid kontroll av den icke-kommersiella importen av invasiva främmande arter till EU-området, såsom resandeförsel och postförsändelser ska Tullen också följa ovan nämnda förfarande. Kontrollåtgärderna ska vara likadana med dem som används för kontroll av andra icke-kommersiella varor.

Enligt det föreslagna 7 § 3 mom. är Regionförvaltningsverket i Södra Finland den tillståndsmyndighet som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen, och det utövar tillsyn över att de tillstånd som det har utfärdat iakttas.

8 §. Naturresursinstitutets och Finlands miljöcentralers uppgifter. Naturresursinstitutet ska i samband med verkställigheten av den föreslagna lagen sköta de uppgifter som hör till institutets verksamhetsområde enligt lagen om Naturresursinstitutet (561/2014) och statsrådets förordning om Naturresursinstitutet (715/2014). Enligt 1 § 2 mom. 4 punkten i förordningen ska Naturresursinstitutet följa förekomsten av främmande arter och producera information för bekämpningen av invasiva främmande arter, om uppgiften inte åligger någon annan myndighet.

Naturresursinstitutet ska koordinera informationsinsamlingen från övriga informationsproducenter såsom Skogsstyrelsen, kommunerna och medborgarna och för sin del producera information för det övervakningssystem för invasiva främmande arter som avses i artikel 14 i förordningen om invasiva främmande arter. Naturhistoriska centralmuseet Luomus sköter den tekniska driften av övervakningssystemet som en del av dess informationstjänst Finlands Artdatacenter. Naturresursinstitutet ska behandla de varningar om tidig förekomst av invasiva främmande arter som övervakningssystemet ger för att bedöma om det behöver vidtas sådana snabba åtgärder som avses i artikel 17 för att utrota arten.

Enligt förslaget ska Finlands miljöcentral inom sitt ansvarsområde producera de sakkunnigtjänster som behövs för verkställigheten av lagen. Finlands miljöcentrala sakkunniguppgift blir att sköta identifieringen av de invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen vid den importkontroll som Tullen utför i enlighet med artikel 15 i förordningen om invasiva främmande arter. Avsikten är att Finlands miljöcentral för identifieringen av arter som ingår i unionsförteckningen ska ha tillgång till ett nätverk av experter och institutioner från Finland och övriga EU-länder som en begäran om identifiering vid behov kan styras till.

9 §. Planer. Jord- och skogsbruksministeriet ska godkänna handlingsplanen enligt artikel 13 i förordningen om invasiva främmande arter. I planen ska utredas prioriterade spridningsvägar och mekanismer genom vilka främmande arter som ingår i unionsförteckningen oavsiktligt kan föras via Finland in på unionens territorium, samt åtgärder för att förebygga oavsiktlig introduktion och spridning. I planen ska också ingå en tidplan för åtgärderna. Utarbetandet av planen har inletts i mars 2015 med medel ur jord- och skogsbruksministeriets forsknings- och utvecklingsanslag.

Jord- och skogsbruksministeriet ska också godkänna planen om hanteringsåtgärder enligt artikel 19 i förordningen om invasiva främmande arter. I planen ska ingå en utredning om de invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen som har stor spridning i Finland, en bedömning av riskerna som arterna medför samt ett förslag till åtgärder som lämpar sig för hantering av arterna med hänsyn till deras konsekvenser bl.a. för människors hälsa och andra arter än de som åtgärderna gäller samt dessas livsmiljö. I utredningen ska också preliminärt bedömas kostnaderna för åtgärderna och kostnadernas förhållande till nyttan av dem samt vilka arter och vilka förekomster av dem som hanteringsåtgärderna i prioritetsordning ska riktas mot. Utredningen utgör en väsentlig kunskapsbas för övervakningssystemet för främmande arter, för de hanteringsåtgärder som avses i förordningen om främmande arter och den föreslagna lagen och för övervakningen av efterlevnaden av förordningen om främmande arter och lagen.

Förslagets utgångspunkt är att åtgärderna för hantering av invasiva främmande arter inte i första hand ska genomföras som myndighetsarbete. Om det utifrån den föreslagna 4 § inte kan förutsättas att ägaren eller innehavaren till ett område vidtar hanteringsåtgärder, ska de ministerier som styr genomförandet av förordningen om invasiva främmande arter dock bedöma om genomförandet av artikel 19 i förordningen förutsätter åtgärder av myndigheterna. Som grund för bedömningen används Naturresursinstitutets utredning om den främmande artens utbredning, de risker som den medför samt de tillgängliga åtgärdernas kostnadseffektivitet.

Enligt 26 artikel i förordningen om invasiva främmande arter ska medlemsstaterna när de upprättar handlingsplaner enligt 13 artikel och fastställer hanteringsåtgärder enligt artikel 19 se till att allmänheten på ett tidigt stadium ges en faktisk möjlighet till deltagande i förberedande, ändringar eller översyn på ett likadant sätt som avses i artikel 2.3 andra stycket i direktiv 2003/35/EG, alltså det så kallade direktivet om rätt till deltagande. Enligt artikel 2 i direktivet ska medlemsstaterna se till att allmänheten informeras om förslag till planer eller program och att allmänheten har rätt att framföra sina åsikter om dem. Man bör ta vederbörlig hänsyn till resultatet av allmänhetens deltagande och informera allmänheten om godkända planer eller

program. Med allmänheten avses en eller flera fysiska eller juridiska personer och samman-
slutningar, organisationer eller grupper av dessa.

Enligt förslaget ska av de myndigheter och intressegrupper vilkas rätt eller fördel ärendet be-
rör ges tillfälle begäras utlåtande om utkasten till planer. Ett tillfälle att avge utlåtande ska
också ges till de riksomfattande föreningar och stiftelser som avses i 186 § i miljöskyddslagen
(527/2014) vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivsels i bo-
endemiljön och vars verksamhetsområde planerna berör. Dessutom skall information om ut-
kasten ges i det allmänna datanätet så att vem som helst kan framföra sina åsikter i frågan.
Även information om en godkänd plan eller ett godkänt program tillsammans med motivering
samt om hur de framförda åsikterna har blivit beaktade skall ges i det allmänna datanätet.

10 §. Godkännanden. Enligt artikel 9 i förordningen om invasiva främmande arter måste en
medlemsstat få kommissionens godkännande innan den beviljar tillstånd för användning av de
invasiva främmande arter som avses i artikeln. För att godkännande ska fås förutsätts att det
finns ett tvingande skäl relaterat till allmänintresset, inbegripet sociala och ekonomiska skäl.
Enligt förslaget är det jord- och skogsbruksministeriet som fattar beslut om huruvida man ska
ansöka om godkännande.

Den möjlighet för en medlemsstat att ansöka om godkännande som det föreskrivs om i förord-
ningen om invasiva främmande arter ger ingen rättigheter, och ministeriet behöver alltså inte
fatta något separat beslut om man väljer att inte ansöka om godkännande. Om ministeriet be-
sluter att ansöka om godkännande, påverkar beslutet inte direkt någons rätt, skyldigheter eller
fördelar på det sätt som avses i 6 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen. Det går därför inte att
söka ändring i beslutet.

11 §. Invasiva främmande arter av nationell betydelse. Enligt artikel 12 i förordningen om in-
vasiva främmande arter får medlemsstaterna upprätta en nationell förteckning över invasiva
främmande arter av medlemsstatsbetydelse. På de arter som ingår i den nationella förteck-
ningen får medlemsstaterna tillämpa bl.a. motsvarande restriktioner som de som anges i artikel
7 i förordningen, såsom att förbjuda avsiktlig införsel av arterna samt uppfödning av arterna
och utsläppande av dem på marknaden. Enligt artikel 3.4 i förordningen avses med en invasiv
främmande art av medlemsstatsbetydelse en art vars utsättning och spridning enligt medlems-
staten orsakar sådana negativa effekter på dess territorium eller en del av det som kräver åtgärder
på medlemsstatsnivå. Fast de negativa effekterna ska bedömas på grundval av veten-
skapliga belägg, behöver dessa effekter inte vara fullt bekräftade. Enligt artikel 12 i förord-
ningen får på invasiva främmande arter av nationell betydelse också tillämpas restriktioner en-
ligt artikel 7, den tillsyn över avsiktlig import som det föreskrivs om i artikel 15 i förordning-
en, det system för undantagstillstånd som det föreskrivs om i artikel 8 och de planerings- och
övervakningssystem och åtgärder som det föreskrivs om i artiklarna 13, 14, 16, 17, 19 och 20 i
förordningen.

Som en invasiv främmande art av nationell betydelse betraktas enligt det föreslagna 11 §
1 mom. en invasiv främmande art som inte ingår i unionsförteckningen och som på grundval
av tillgängliga vetenskapliga belägg kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfal-
den eller annan skada på vilda organismer eller fara för hälsa eller säkerhet. Såsom i fråga om
de arter som ingår i unionsförteckningen ska skadligheten av de främmande arterna av nation-
ell betydelse också bedömas främst på grund av den skada som arterna kan medföra på biolo-
gisk mångfald. Enligt artikel 3.4 i förordningen får medlemsstaten i den nationella förteck-
ningen beakta även andra skadliga inverknings som av den främmande arten orsakas på dess
territorium. Såsom annan skada på vilda organismer enligt paragrafens 1 mom. kan betraktas
t.ex. det att arten, om den råkar komma ut i frihet, kan korsa sig med i naturtillstånd levande
arter, livnära sig på eller annars jaga vilda arter och därmed försvaga deras bestånd eller sprida
sjukdomar som är skadliga för vilda arter. I ljuset av befintliga erfarenheter förenar sig en så-

dan möjlighet särskilt med importerade djur som hålls för sällskap och hobby och som kan rymma och komma ut i miljön. Trots att de förrymda individerna inte kan överleva i naturen under en lång tid kan de orsaka betydlig skada i synnerhet lokalt.

Ovan beskrivna risker som kan orsakas av fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung hanteras för närvarande med hjälp av 42 § i jaktlagen. Enligt bestämmelsen förutsätter importen av fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung ett tillstånd från Finlands viltcentral. Det finns ingen liknande tillsyn över importen av andra djurarter, såsom reptiler, amfibier, spindlar och insekter. Tillståndssystemet enligt 42 § i jaktlagen gäller alla fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung, vilket är oändamålsenligt med tanke på riskhanteringen och tillsynen.

Syftet med förslaget är att förbättra hanteringen av risker från främmande arter genom att de arter som kan orsaka skaderisk förs in på den förteckning över invasiva främmande arter som det ska föreskrivas om genom förordning av statsrådet. Regleringen motsvarar också de mål som har satts upp i den nationella strategin för främmande arter. Samtidigt frångås det tillståndsförfarande i 42 § i jaktlagen som utgår från att förutsättningarna för införsel av främmande fågel- och däggdjursarter bedöms från fall till fall. I propositionen ingår nedan ett förslag till ändring av 42 § i jaktlagen.

Enligt artikel 3.4 i förordningen ska den skada som orsakas av en invasiv främmande art av medlemsstatsbetydelse bedömas på grundval av vetenskapliga belägg. I förordningen föreskrivs inte om några krav på de vetenskapliga beläggen. Enligt förordningen behöver de negativa effekterna inte heller vara fullt bekräftade. Ovan beskrivna skadliga inverkningar på vilda organismer eller möjligheten av sådana inverkningar kan oftast med goda grunder påvisas på basis av allmänna vetenskapliga kriterier. I bestämmelsen har beaktats att medlemsstaterna enligt artikel 23 i förordningen kan behålla eller anta strängare nationella regler. Den föreslagna regleringen kan också anses vara motiverad i enlighet med försiktighetsprincipen som ligger till grund för miljöpolitiken i Europeiska unionen.

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkten är det alltid förbjudet att släppa ut en invasiv främmande art av nationell betydelse i naturen. Enligt 2 mom. 2 punkten får en invasiv främmande art av nationell betydelse inte avsiktligt importeras från ett land utanför Europeiska unionen eller från en annan medlemsstat, inte heller hållas, födas eller drivas upp, transporteras, släppas ut på marknaden, förmedlas, säljas eller på något annat sätt överlåtas. Restriktionerna motsvarar de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7.1 i förordningen om invasiva främmande arter.

Enligt paragrafens 3 mom. ska det föreskrivas genom förordning av statsrådet om de arter som ska betraktas som invasiva främmande arter av nationell betydelse, eller om grupper av sådana arter. De restriktioner som det föreskrivs om i paragrafens 2 mom. 1 och 2 punkter ska därmed endast gälla arter som har specificerats i förordning av statsrådet.

Genom förordning får det föreskrivas att ett eller flera förbud som avses i 2 mom. 2 punkten eller skyldigheter som det föreskrivs om i lagens 4 och 5 § inte ska tillämpas på någon viss invasiv främmande art. Genom förordning kan också föreskrivas om avvikelser från förbuden för att tillåta användningen av främmande arter i visst syfte. Avvikelsen förutsätter att förbudet eller skyldigheten inte kan anses motiverad för att minska sådan i 1 mom. avsedd skada eller fara som arten orsakar. Detta kan kräva t.ex. att arten ska utnyttjas i samband med en verksamhet som regleras och kontrolleras i annan lag, såsom användningen av djur för vetenskapliga ändamål eller undervisningsändamål. Villkoret kan också uppfyllas t.ex. när utrotningen av en främmande växtart i praktiken inte är möjlig på grund av stor utbredning, men man ändå vill begränsa artens spridning till nya områden genom att förbjuda handel med frön och avsiktlig odling av växten. Syftet är att man genom förordning ska kunna fastställa hanteringsåtgär-

derna mot en invasiv art så effektivt som möjligt med tanke på riskhantering. Vid behov kan utrotningsskyldigheten begränsas t.ex. till ett sådant biotopområde och kringliggande områden där artens spridning skulle orsaka särskild skada.

Genom förordning av statsrådet kan också föreskrivas om en övergångsperiod under vilken förbuden enligt 2 mom. 2 punkten inte ska tillämpas på de individer av arter som man har fått i sin besittning före ikraftträdandet av förordningen. Detta kan vara motiverat för att undvika oskäligen konsekvenser av regleringen för medborgare och företag.

12 §. Tillståndsansökan och bestämmelser i tillståndet. Bestämmelser om de uppgifter som ska anges i ansökan om det tillstånd som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter finns i artikel 8.4 i förordningen. Vid handläggningen av tillståndsansökningarna ska de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen iakttas. Regionförvaltningsverket får enligt behov be Livsmedelssäkerhetsverket eller andra myndigheter om utlåtanden i ett ärende innan det avgörs. Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om de uppgifter som ska anges i ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om beviljande av det tillstånd som avses i artikel 8 i förordningen om invasiva främmande arter finns i artikel 8.1 och 8.2 och bestämmelser om beviljande av det tillstånd som avses i artikel 9 finns i artikel 9.6. En förutsättning för beviljande av tillstånd är bl.a. att den invasiva främmande arten hålls och hanteras i sluten förvaring, att den personal som hanterar arten har lämpliga kvalifikationer och att rymnings- och spridningsrisken hanteras effektivt med hänsyn till artens biologi och spridningssätt. Den som ansöker om tillstånd ska utarbeta ett övervakningssystem och en beredskapsplan, inbegripet en plan för utrotning, som omfattar eventuella fall av att exemplar av en art slipper ut eller av spridning. Invasiva främmande djurarter ska vid behov märkas eller på något annat sätt effektivt identifieras med metoder som inte orsakar smärta, oro eller lidande som kan förhindras. I artikel 8 i förordningen föreskrivs det också om de krav som gäller för sluten förvaring. När tillståndsmyndigheten beviljar tillstånd ska den bedöma huruvida de ovannämnda förutsättningarna uppfylls. Myndigheten har också till uppgift att godkänna beredskapsplanen.

Enligt paragrafens 2 mom. får genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de villkor som ska meddelas i tillstånden t.ex. för att hindra arter från att komma ut i miljön.

I lagen föreskrivs inte om något tillståndsförfarande för utnyttjande av invasiva främmande arter av nationell betydelse. Genom förordning av statsrådet enligt lagens 11 § 3 mom. kan det tillåtas att hålla eller uppföda eller odla en främmande art i ett visst syfte när detta sker i samband med en verksamhet som regleras och kontrolleras i annan lag.

13 §. Återkallande av tillstånd. Enligt artikel 8.5 i förordningen om invasiva främmande arter ska medlemsstaterna ge sina behöriga myndigheter befogenheter att när som helst, tillfälligt eller slutgiltigt, återkalla det i artikel 8 avsedda tillståndet. Enligt artikel 9.6 i förordningen gäller bestämmelsen också de tillstånd som avses i artikel 9. Ett tillstånd kan enligt artikel 8.5 återkallas, om oförutsedda händelser med negativ effekt på biologisk mångfald eller relaterade ekosystemtjänster inträffar. Ett återkallande av tillstånd ska enligt förordningen vara vetenskapligt motiverat, och om de vetenskapliga uppgifterna är otillräckliga, motiverat av försiktighetsprincipen och med beaktande av nationella administrativa bestämmelser.

Återkallande av ett tillstånd är en exceptionellt hård administrativ påföljd. Enbart de grunder som anges i artikel 8.5 i förordningen om invasiva främmande arter kan därför inte betraktas som tillräckliga för ett beslut om påföljd. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det därför om de grunder på vilka Regionförvaltningsverket i Södra Finland kan återkalla ett tillstånd som det beviljat med stöd av artikel 8 eller 9 i förordningen. Tillståndet kan återkallas, om det på ett

väsentligt sätt har brutits mot föreskrifterna i tillståndet och situationen inte åtgärdas så att den blir förenlig med tillståndet inom en skäligen tidsfrist, som regionförvaltningsverket har satt ut. Allmänt sett kan det anses att det på ett väsentligt sätt har brutits mot föreskrifterna, om verksamheten kan orsaka en konsekvens som inte är förenlig med förutsättningarna för beviljande av tillstånd.

I paragrafens 2 mom. hänvisas till de grunder för återkallande av tillstånd som det föreskrivs om i artikel 8.5 i förordningen och som vid sidan om 1 mom. ska tillämpas på återkallande av tillstånden enligt artiklarna 8 och 9.

Enligt paragrafens 3 mom. får närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid återkallande av tillstånd vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §. Rätt att få uppgifter och utföra inspektion. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det att NTM-centralen, Tullen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland har rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter från varandra som är nödvändiga för tillsynen över att förordningen om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen följs. Nämnda myndigheter ska på samma grunder ha rätt att få uppgifter av de aktörer som definieras i förslaget 2 § och av dem som bedriver verksamhet som enligt artiklarna 8 och 9 i förordningen förutsätter tillstånd eller verksamhet som avses i lagens 11 § 2 mom. 2 punkten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att NTM-centralen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland samt tjänstemän eller tjänsteinnehavare som dessa förordnat har rätt att under utförandet av tillsynsuppgifter röra sig på någon annans område och få tillträde till lokaler där man bedriver verksamhet som enligt förordningen förutsätter tillstånd eller som avses i lagens 11 § 2 mom. 2 punkten. De som utför tillsynsuppgifter har rätt att utföra inspektioner, undersökningar och mätningar samt ta prover t.ex. för att utreda en invasiv främmande arts utbredning.

De tillsynsåtgärder som avses i 2 punkten i paragrafen får inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur. Bestämmelsen utgår från att det i bekämpningen av invasiva främmande arter inte ingår något så väsentligt intresse som måste skyddas att det vore motiverat att utvidga tillsynen till områden som omfattas av hemfriden. Till den konstitutionella hemfrid som skyddas av bestämmelsen hör dock inte gården till en bostad eller utrymmen som används för annat än boende, eftersom det inte är fråga om hemfrid som skyddas av strafflagen.

I paragrafens 4 mom. hänvisas det till tullagen (1466/1994), där det finns heltäckande bestämmelser om Tullens befogenheter.

15 §. Anlitande av assistent vid tillsynen. NTM-centralen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland kan enligt förslaget också låta personer som inte är i tjänsteförhållande utföra sådana tillsynsuppgifter som avses i 14 § 2 mom. Dessa uppgifter, såsom utförande av mätningar och tagning av prover, är praktiska åtgärder som tillsynen kräver, men som inte innefattar någon självständig beslutanderätt. Enligt förslaget ska den assisterande personen ha rätt att för utförandet av uppgifterna röra sig på någon annans område och få tillträde till de utrymmen som används i verksamheten. Bestämmelsen motsvarar 173 § i miljöskyddslagen (527/2014), där det föreskrivs bl.a. om NTM-centralens rätt att anlita en assistent för tillsynsuppgifter.

Den assisterande personen ska ha tillräcklig kompetens för uppgiften, med vilket avses utbildning och erfarenhet som motsvarar uppgiftens innehåll. Assistentens kompetens säkerställs genom introduktion i arbetet och övervakning av arbetet.

Den assisterande personen utför sina uppgifter under straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen. På en assisterande persons verksamhet tillämpas utan någon särskild bestämmelse allmänna förvaltningslagar, såsom förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) i överensstämmelse med bestämmelserna om tillämpningsområde i dessa lagar.

16 §. Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön. I paragrafen föreskrivs det om metoder genom vilka en fågel- eller däggdjursart som hör till de invasiva främmande arterna kan avlägsnas från miljön. Bestämmelsen gäller invasiva fågel- och däggdjursarter som ingår i unionsförteckningen eller i en nationell förteckning. På fångst och dödande av dessa djur tillämpas de bestämmelser i jaktlagen som nämns i paragrafen. Enligt 48 § 1 mom. har den som äger eller innehar ett område rätt att fånga eller döda ett icke fredat djur som befinner sig på hans område. Enligt 2 mom. i den paragrafen har också en byggnadsägare eller innehavare samma rätt under vissa förutsättningar. I 49 § 1 mom. i jaktlagen föreskrivs det att icke fredade djur ska fångas eller dödas så att människor, husdjur, vilt eller fredade djur inte utsätts för fara.

Enligt paragrafens 2 mom. ska de bestämmelser i jaktlagen som nämns i 1 mom. också tillämpas på fångst och dödande av andra fåglar och däggdjur som anses vara främmande arter, förutsatt att det inte är fråga om vilt eller icke fredade djur enligt 5 § i jaktlagen.

Enligt paragrafens 3 mom. får den som fångar ovannämnda fåglar eller djur inte använda fångstredskap eller fångstmetoder som är förbjudna enligt 33 § 1 mom. i jaktlagen. Det finns dock två undantag. För fångst av arterna får man använda artificiella ljuskällor och anordningar för belysning av målet samt speglar och andra bländande anordningar samt även mekaniska anordningar som åstadkommer ljud.

17 §. Åtgärder vid överträdelser eller försummelser. NTM-centralen får meddela förelägganden för att rätta till ett förfarande som strider mot EU:s förordning om invasiva främmande arter eller den föreslagna lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter. Av de restriktioner som avses i artikel 7.1 i förordningen om invasiva främmande arter ska avsiktlig införsel av invasiva främmande arter till unionens territorium och transitering under tullövervakning inte omfattas av NTM-centralens tillsyn och förelägganden. Tillsynen över avsiktlig införsel ingår i den offentliga kontroll som avses i artikel 15 i förordningen och som sköts av Tullen.

I paragrafens 1 mom. 1 punkten avses med utsläppande på marknaden tillhandahållande av en invasiv främmande art för tredje part mot betalning. Enbart import av en art betraktas inte i sig som utsläppande på marknaden, och Tullens och NTM-centralens uppgifter i fråga om övervakningen av begränsningarna kommer därmed inte att överlappa varandra.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 och 3 punkten kan NTM-centralen förelägga den som uppsåtligt eller av oaktsamhet släpper ut en invasiv främmande art eller en i 3 § 1 mom. avsedd främmande art i miljön att utrota den förekomst av den främmande arten som uppkommer till följd av detta. Genom förslaget uppfylls även det krav i artikel 21 i EU:s förordning om invasiva främmande arter enligt vilket medlemsstaterna ska sträva efter att täcka kostnaderna för de åtgärder som krävs för att förebygga och minimera de invasiva främmande arternas negativa påverkan i enlighet med principen att förorenaren betalar. Enligt momentets 4 och 5 punkt kan NTM-centralen förelägga en fastighetsägare eller fastighetsinnehavare och en aktör som avses i lagen att fullgöra sin skyldighet enligt 4 och 5 §.

Om utrotningsföreläggandet gäller en fågel- eller däggdjursart, ska NTM-centralen enligt paragrafens 3 mom. samtidigt bestämma på vilket sätt arten ska utrotas, med beaktande av bl.a. det som föreskrivs i förslagets 16 §.

NTM-centralen får själv inleda ett sådant tillsynsärende som avses i paragrafen. Rätt att inleda ett ärende har enligt förslaget också en kommun eller en samkommun, på vars verksamhetsområde den fastighet som är föremål för föreläggandet är belägen eller där verksamheten huvudsakligen bedrivs, liksom en kommun till vars område de skadliga effekterna av en överträdelse kan utsträcka sig. Exempelvis kommunala miljöskyddsmyndigheter eller hälsoskyddsmyndigheter kan inleda ett ärende i egenskap av myndighet som övervakar allmänintresset. Även t.ex. Livsmedelssäkerhetsverket har den rätt att inleda ett ärende som grundar sig på bestämmelsen. Aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter och som ska övervaka allmänintresset i anknytning till ärendet är t.ex. Finlands skogscentral och Finlands viltcentral.

Privata aktörer har inte rätt att ansöka om att NTM-centralen meddelar ett föreläggande för att rätta till en överträdelse eller försummelse som avses i paragrafen. Genom de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7 i EU:s förordning om invasiva främmande arter och de förbud och skyldigheter som det föreskrivs om i 3, 4 och 5 § i lagen om främmande arter strävar man efter att förhindra skador på naturens mångfald och människors hälsa eller säkerhet. Naturens mångfald och människors hälsa och säkerhet är med tanke på hanteringen av främmande arter värden som bör skyddas som allmänintresse. Det är inte motiverat att definiera risken för att dessa värden skadas som en kränkning av en enskilds rättighet eller intresse. I paragrafen är det därmed fråga om användning av förvaltningstvång för att trygga allmänintresset. I ett tillsynsärende som gäller verkställighet av förordningen om invasiva främmande arter eller den föreslagna lagen är det inte heller fråga om sådant miljöbeslutsfattande som avses i direktivet 2003/35/EY eller det så kallade direktivet om rätt till deltagande och som förutsätter att allmänheten reserveras rätt att inleda ett ärende.

Det finns andra rättsmedel att använda mot kränkning av enskildas rättigheter eller intressen. För att avlägsna en risk för hälsan har den berörda parten möjlighet att använda sig av ett administrativt förfarande i enlighet med hälsoskyddslagen. Anspråk om förhindrande och ersättning av skada på egendom är det möjligt att framföra genom att väcka talan i domstol. Behandling och avgörande av ansökningar om förvaltningstvång från privata aktörer kunde också öka tillsynsmyndigheternas arbetsvolym utan att man skulle ha någon faktisk nytta av förfarandet i hanteringen av risker från invasiva främmande arter.

18 §. Beslagtagande och förstöring. NTM-centralen kan bestämma att en invasiv främmande art som någon i strid med förordningen om invasiva främmande arter eller med den föreslagna lagen innehar, ska förstöras. Vid behov kan NTM-centralen bestämma att en art ska tas i beslag för att förutsättningarna för förstöring ska kunna utredas. Bestämmelserna kan behövas förutom för verkställighet av de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7.1 i förordningen om invasiva främmande arter också för tillsynen över efterlevnaden av artiklarna 31 och 32 i förordningen. I artikel 31 föreskrivs det om rätten att hålla ett sällskapsdjur av en art som ingår i unionsförteckningen tills den dör av naturliga skäl, om det inte är fråga om kommersiellt ägande. Artikel 32 innehåller motsvarande övergångsbestämmelser för kommersiella lager.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland kan på samma grunder besluta att en invasiv främmande art ska beslagtas och förstöras när verket övervakar efterlevnaden av de tillstånd som verket har beviljat i enlighet med artiklarna 8 och 9 i förordningen.

I paragrafens 3 mom. tas det in en hänvisningsbestämmelse till tvångsmedelslagen (806/2011) i fråga om beslag och förstöring av varor. Bestämmelser om tullens rätt att inspektera varan, också för att säkerställa efterlevnaden av förbud och restriktioner, finns i EU:s tullkodex, och bestämmelser om Tullens rätt att hålla kvar och omhänderta en vara finns i tullagen.

19 §. Ändringssökande. Ändring i beslut som NTM-centralen och regionförvaltningsverket i Södra Finland meddelat ska få sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen och vidare hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med förvaltningsprocesslagen. Det beslut som över-

klagas kan vara ett beslut om åtgärder vid överträdelse eller försummelse som NTM-centralen eller regionförvaltningsverket fattat i enlighet med 17 § eller ett beslut om beslagtagande och förstöring som fattats i enlighet med 18 §. Ändring ska enligt förslaget också kunna sökas i ett beslut i ett tillståndsärende som regionförvaltningsverket fattat med stöd av artikel 8 eller 9 i förordningen om invasiva främmande arter eller ett beslut om återkallande av tillstånd som verket fattat i enlighet med 13 §.

NTM-centralens beslut enligt artikel 17 eller 18 i förordningen om vidtagande av snabba åtgärder påverkar inte direkt någons rättigheter, skyldigheter eller förmåner på det sätt som avses i 6 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen. Det går därför inte att söka ändring i beslutet.

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i beslut som gäller administrativa tvångsmedel eller återkallande av tillstånd kan inte begränsas genom besvärstillståndsförfarande. Besvärstillståndsförfarande behöver inte heller tillämpas på tillståndsbeslut som regionförvaltningsverket fattat, eftersom antalet sådana beslut troligtvis blir litet.

20 §. Anmälan till förundersökningsmyndighet. NTM-centralen ska göra en anmälan till polisen eller Tullen om den har sannolika skäl att misstänka att en gärning som avses i 21 § har skett. Anmälan ska göras till Tullen om det är fråga om ett sådant brott som har samband med införsel som avses i 46 kap. i strafflagen (39/1889). Enligt 3 § 1 mom. 5 punkten i tullagen ska sådana brott behandlas som tullbrott. Om det är fråga om ringa förseelser behövs ingen anmälan, om inte allmänintresset kräver en närmare utredning av saken.

21 §. Straff. Enligt artikel 30 i förordningen om invasiva främmande arter ska en medlemsstat bestämma vilka sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av förordningens bestämmelser. Straffen ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. En straffbar handling kan i praktiken vara överträdelse av de restriktioner som det föreskrivs om i artikel 7.1.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om det straff som ska dömas ut för avsiktlig överträdelse av restriktioner och förbud som gäller annat än import. Dessa restriktioner och förbud föreskrivs det om i artikel 7.1 b–h i förordningen om invasiva främmande arter och i 11 § 2 mom. 2 punkten i den föreslagna lagen. Överlåtelse enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten inbegriper det utbyte som avses i artikel 7.1 f i förordningen om invasiva främmande arter. Användning enligt 2 punkten i momentet innebär utnyttjande av en invasiv främmande art utan eget innehav och inbegriper också den tillåtelse av reproduktion, växande eller odling som avses i artikel 7.1 g i förordningen. Med sådan transport som avses i 2 punkten i momentet avses transport av en invasiv främmande art för egen räkning eller dess överlämnande för transport för egen räkning. Med utsläppande på marknaden enligt 3 punkten i momentet avses tillhandhållande av en invasiv främmande art för tredje part mot betalning.

Någon straffbestämmelse om de gärningar som avses i paragrafens 1 mom. finns inte i den gällande strafflagen. Rubriceringen för de straffbara gärningarna ska enligt förslaget vara brott mot bestämmelserna om invasiva främmande arter, för vilket det på basis av allmän straffpraxis kan anses att bötesstraff är en tillräcklig påföljd.

I paragrafens 2 moment föreskrivs om straffet för utsläppande i miljön av en invasiv främmande art eller en främmande art enligt lagens 3 § 1 mom. Gärningen ska vara straffbar också när arten släpps ut i miljön av oaktsamhet, vilket motsvarar nuvarande straffregleringen enligt 43 § i naturvårdslagen och 42 § i jaktlagen.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse som avser att förhindra sanktionskumulation. Om både vite och straff utdöms för samma överträdelse eller försummelse, är det i många fall fråga om en oskälig sanktionskumulation. Det är motiverat att låta bli att döma ut ett straff endast om även vite är utdömt.

En handling genom vilken en invasiv främmande art som ingår i unionens förteckning avsiktligt förs in eller försöks föras in i unionen utan ett tillstånd i enlighet med förordningen om invasiva främmande arter uppfyller rekvisitet för ett regleringsbrott som avses i 46 kap. 1–3 § i strafflagen. Enligt 46 kap. 1 § 1 mom. 9 punkten i strafflagen ska den som bryter mot eller försöker bryta mot en i Europeiska gemenskapernas förordningar om import och export föreskriven eller med stöd av nämnda rättsakter meddelad regleringsföreskrift dömas för regleringsbrott till böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelser om straff för grovt respektive lindrigt regleringsbrott finns i 2 och 3 § i samma kapitel.

Enligt 11 § 2 mom. 2 punkten i förslaget ska det vara förbjudet att föra in en invasiv främmande art av nationell betydelse till EU:s territorium. Import eller försök till import som strider mot förbudet ska enligt förslaget vara straffbart som smuggling. Smuggling föreskrivs det om i 46 kap. 4 och 5 § i strafflagen. För lindrig smuggling kan böter dömas ut, och för smuggling kan böter eller fängelse i högst två år dömas ut. I strafflagens 46 kap. 6 och 6 a § föreskrivs det om straff för olaga befattningsstagande med infört gods, såsom anskaffning eller förmedling av smuggelgods.

Bestämmelser om förverkandepåföljder i anslutning till utdömande av straff finns i 10 kap. i strafflagen.

22 §. Jord- och skogsbruksministeriets förordning. Enligt artikel 8.2 b i förordningen om invasiva främmande arter förutsätter beviljande av tillstånd för användning av en invasiv främmande art bland annat att verksamheten bedrivs av personal med lämpliga kvalifikationer enligt vad som fastställs av myndigheterna. Bestämmelser om behörighetskraven för personalen ska enligt förslaget utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

1.2 Lagen om ändring av naturvårdslagen

15 §. Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna. Undantag från fridlysningsbestämmelserna för nationalparker och naturreservat får göras med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området. Bestämmelser om grunderna för undantag finns i 15 § i naturvårdslagen. Enligt 1 mom. 2 punkten i den paragrafen krävs tillstånd för att decimera antalet individer av en art av främmande ursprung och även individer av andra växt- och djurarter, om de har förökats sig alltför mycket eller annars blivit skadliga. Enligt motiveringen till bestämmelsen är sådana arter bland växtarterna till exempel jättefloka, jättebalsamin, vresros och blomsterlupin och bland djurarterna till exempel mink, mårddhund, kanadensisk bäver och vitsvanshjort. Enligt etablerad praxis gäller bestämmelsen situationer där behovet av att decimera individer av en art granskas mot bakgrund av naturskyddsområdets egna funktioner.

Begreppet *art av främmande ursprung*, som används i bestämmelsen, definieras inte i lagen. För att förenhetliga lagstiftningen föreslås det att begreppet ersätts med en hänvisning till den föreslagna lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter och de främmande och invasiva främmande arter som avses där. Med invasiva främmande arter refereras både till de arter som hör till unionsförteckningen och till arter av nationell betydelse. Samtidigt korrigeras ett skrivfel som funnits i den finskspråkiga texten.

43 §. Begränsning av spridningen av arter av främmande ursprung. Det föreslås att naturvårdslagens bestämmelser om främmande arter överförs till lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter på det sätt som beskrivs ovan i motiveringen till 3 § i lagen om främmande arter. Därför föreslås det att 43 § i naturvårdslagen upphävs.

1.3 Lagen om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen

42 §. *Införsel och utsättande i frihet av vilt och viltbestånd av främmande ursprung.* Enligt 42 § i den gällande jaktlagen får fågel- eller däggdjursarter och viltbestånd av främmande ursprung inte importeras eller sättas ut i frihet utan tillstånd av Finlands viltcentral. Tillstånd beviljas inte, om importen av arten och eventuellt därpå följande utsättande i frihet kan medföra skada på naturen eller de vilda djuren. Tillståndet kan förenas med villkor om hur införseln och utsättandet i frihet ska ske.

EU:s förordning om invasiva främmande arter och den föreslagna lagen om främmande arter reglerar på ett uttömmande sätt införsel och utsläppande i miljön av sådana arter som anses vara invasiva. I 42 § i jaktlagen kan det efter detta föreskrivas endast om införsel och utsläppande i naturen av sådana arter som inte har införts på en förteckning över invasiva främmande arter på unionsnivå eller på nationell nivå.

Vilt och viltbestånd av främmande ursprung

Begreppen vilt eller viltbestånd av främmande ursprung definieras inte i den gällande jaktlagen. Enligt paragrafens 1 moment avses med vilt av främmande ursprung de däggdjursarter av främmande ursprung som ingår i förteckningen över vilt i 5 § i jaktlagen, dvs. vildkanin, kanadensisk bäver, bisamråtta, sumpbäver, i farm uppfödd fjällräv, mårddhund, tvättbjörn, mink, dovhjort, kronhjort, sikahjort, vitsvanshjort och mufflon samt fågelarter av främmande ursprung, dvs. kanadagås och fasan. Tillståndsförfarandet ska dessutom fortfarande omfatta viltbestånd av främmande ursprung. Med viltbestånd av främmande ursprung avses alla individer av de i Finland naturligt förekommande arter som ingår i förteckningen över vilt i 5 § i jaktlagen, men som härstammar från ett i naturtillstånd levande bestånd som inte förekommer i Finland eller som uppfötts i farm utanför Finland. Definitionen är tillräckligt omfattande för att trygga den genetiska diversitet som är nödvändig för att skydda ett vilt djurbestånd.

Enligt förslaget kommer import och utsättande i frihet av vilt eller viltbestånd av främmande ursprung fortsättningsvis att vara möjligt med tillstånd av Finlands viltcentral. Bestämmelsen ska gälla import och utsättande i frihet av sådant vilt av främmande ursprung och sådana viltbestånd av främmande ursprung som inte ingår i ovan nämnda förteckningar över invasiva främmande arter. För att förtydliga detta tas det i paragrafens 4 mom. in en hänvisning till EU:s förordning om invasiva främmande arter och lagen om främmande arter. I bestämmelsen kommer fortfarande att användas begreppen *av främmande ursprung* och *utsättande i frihet*, eftersom de är uttryck som är etablerade i jaktlagen och passar i sammanhanget, och med tanke på lagstiftningens tydlighet behöver begreppen inte förenhetligas med termerna *främmande art* och *utsläppande i miljön*, som används i den föreslagna lagen om främmande arter.

Enligt förslaget ska ett tillstånd för import av vilt och viltbestånd av främmande ursprung krävas också för import från andra medlemsstater i Europeiska unionen. Regleringen baserar sig på artikel 23 i förordningen om främmande invasiva arter enligt vilken medlemsstaterna får behålla eller anta strängare nationella regler i syfte att förhindra bl.a. introduktion av invasiva främmande arter. Regleringen överensstämmer också med försiktighetsprincipen som ligger till grunden för miljöpolitiken i Europeiska unionen.

Bestämmelsen i paragrafens 3 moment motsvarar 2 momentet i den gällande paragrafen om införsel av vilt eller viltbestånd av främmande ursprung som härstammar från Åland till andra delar av Finland.

Enligt 42 § i den gällande jaktlagen måste utlåtande om ansökan om tillstånd för import och utsättande i frihet begäras hos både miljöministeriet och Finlands miljöcentral. Eftersom ett

expertutlåtande från Finlands miljöcentral kan anses tillräckligt för att ärendet ska kunna avgöras, föreslås det att kravet om utlåtande från miljöministeriet slopas.

Andra fågel och däggdjursarter av främmande ursprung

Den gällande 42 § i jaktlagen gäller förutom vilt och viltbestånd av främmande ursprung alla andra fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung och utsättande av dem i frihet. Såsom framförts ovan i motiveringar till 3 § i lagen om främmande arter kan man inte påvisa något motiverat behov av att sätta ut främmande arter i frihet, med undantag av arter som räknas som vilt eller viltbestånd. Det ska därför i 42 § i jaktlagen upphävas bestämmelsen om att Finlands viltcentral får meddela tillstånd till att sätta ut andra fågel- och däggdjursarter av främmande ursprung i frihet. Dessa arter kommer således att omfattas av det allmänna förbudet mot att släppa ut en främmande art i miljön enligt 3 § i lagen om främmande arter.

Det föreslås också att den nuvarande bestämmelsen i 42 § i jaktlagen om tillståndspliktig införsel av dessa arter upphävs. Motiveringar till upphävandet har behandlats ovan i samband med 11 §.

75 §. Brott mot bestämmelserna i jaktlagen. Det föreslås att 1 mom. 3 punkten i straffbestämmelsen ändras för att motsvara den ovan föreslagna ändringen av 42 §.

2 Närmare bestämmelser

Enligt 11 § i förslaget får det genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om invasiva främmande arter av nationell betydelse på vilka det ska tillämpas motsvarande förbud i fråga om t.ex. marknadsföring, uppfödning och odling och försäljning som för de invasiva främmande arter som har definierats på unionsnivå.

Enligt förslagets 12 och 13 § får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i de tillståndsansökningar som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter och de med tanke på tillståndsprövningen behövliga utredningar som ska bifogas till ansökan, de föreskrifter som ska ges i tillståndet och om det förfarande som ska iakttas vid återkallande av tillstånd. Enligt förslagets 22 § utfärdas närmare bestämmelser om behörigheten för den personal som anlitas vid användning av invasiva främmande arter genom förordning av statsrådet.

3 Ikraftträdande

Enligt EU:s förordning om invasiva främmande arter ska medlemsstaterna senast den 2 januari 2016 ha infört fungerande strukturer för att förhindra introduktion i unionen av invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen. Medlemsstaterna ska senast nämnda datum också informera kommissionen om de bestämmelser som tillämpas på överträdelser av förordningen. De lagar som ingår i propositionen avses därför träda i kraft senast den 1 januari 2016.

Det föreslås dock att 4 och 5 § i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter ska träda i kraft vid en senare tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Lagens 4 § gäller ägarens och innehavarens skyldighet att under vissa förutsättningar se till att en invasiv främmande art som förekommer på fastigheten ska utrotas eller inneslutas. I lagens 5 § föreskrivs det om vissa aktörers skyldighet att hindra en invasiv främmande art från att spridas i samband med yrkesmässig verksamhet. Bestämmelserna ska träda i kraft när de för verkställigheten av bestämmelserna behövliga uppgifterna om vilka åtgärder som lämpar sig för hanteringen av de invasiva främmande arterna samt kostnaderna för åtgärderna och deras kostnadseffektivitet finns tillgängliga. Uppgifterna kommer att ingå i den utredning som ska utar-

betas för genomförandet av artikel 19 i förordningen om invasiva främmande arter. Utredningen ska vara klar senast i början av 2017.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Egendomsskydd

Enligt lagförslaget 4 § är fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren skyldig att se till att skäligen åtgärder vidtas för att utrota eller innesluta invasiva främmande arter som förekommer på fastigheten. Fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren kan förpliktas att vidta kostsamma åtgärder för att förebygga sådana skadliga inverkingar som de inte själva bär ansvar för. Omsorgsplikten begränsar också fastighetsägarens och fastighetsinnehavarens rätt att bestämma över användningen av fastigheten och förpliktigar denne att förstöra sin egendom. Skyldigheten måste därför bedömas utifrån grundlagsbestämmelsen om egendomsskydd.

Enligt bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis dock konstaterat att grundlagen inte skyddar egendom mot alla användningsbegränsningar och att ägarens rättigheter kan begränsas genom en lag som uppfyller de allmänna krav som ställs på lagar som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna (bl.a. GrUU 32/2010 rd, s. 4/I och GrUU 8/1996 rd). Ersättningen av inskränkning i användning av egendom har betydelse vid bedömningen av inskränkningarnas godtagbarhet. Enligt utskottets praxis kräver grundlagens 15 § 1 mom. emellertid inte att ägaren ska få ersättning för vilken som helst inskränkning i användningen, utan ersättningen för inskränkning i egendomens användning är en på den sammantagna bedömningen inverkan som beaktas när man reder ut om inskränkningen är tillåten med hänsyn till det grundlagsfästa egendomsskyddet (GrUU 6/2010 rd, s. 4/I, GrUU 38/1998 rd, s. 3).

En förutsättning för fastighetsägarens eller fastighetsinnehavarens omsorgsplikt är att förekomst eller spridning av den invasiva främmande arten kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för hälsa eller säkerhet. När dessa villkor uppfylls är den skyldighet som föreskrivs för fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren nödvändig för att skydda naturvärdena eller människors hälsa. Enligt lagen är fastighetsägaren eller fastighetsinnehavaren dock endast skyldig att vidta åtgärder som kan betraktas som skäligen beaktande av vilka sedvanliga metoder för utrotning av den främmande arten som finns tillgängliga, kostnaderna för åtgärderna och nyttan av åtgärderna. Den föreslagna regleringen är således med tanke på inskränkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna exakt och noggrant avgränsad och proportionerlig i förhållande till tyngden av det samhälleliga intresse som ligger bakom.

Näringsfrihet

Enligt förslaget 13 § kan ett tillstånd som har beviljats för användning av en invasiv främmande art återkallas, om det på ett väsentligt sätt har brutits mot föreskrifterna i tillståndet och verksamheten inte blir förenlig med tillståndet inom en skälig tidsfrist, som har satts ut av tillståndsmyndigheten. Förutsättningar för tillståndets återkallelse ska granskas med tanke på den i grundlagens 18 § 1 mom. tryggade näringsfriheten.

Grundlagsutskottet har vid reglering av näringsverksamhet i regel ansett att återkallande av ett tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper i den enskildes rättsliga ställning och att åtgärden har en mer drastisk verkan än ett avslag på en tillståndsansökan. Därför har utskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i

verksamheten har korrigerats (t.ex. GrUU 32/2010 rd, s. 8, GrUU 28/2008 rd, s. 2). Den föreslagna bestämmelsen om återkallande av tillstånd är förenlig med dessa krav.

Hemfrid

Tillsynsmyndigheten har enligt 14 § i förslaget rätt att vid utförande av tillsynsuppgifter röra sig på någon annans område och få tillträde till verksamhetsställen där den verksamhet som är föremål för tillsynen bedrivs. De som utför tillsynsuppgifter har också rätt att utföra inspektioner, undersökningar och mätningar samt ta prover. Enligt förslaget får inspektioner emellertid inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur. I bekämpningen av invasiva främmande arter ingår i regel inte något så vägande intresse som måste skyddas att det vore motiverat att utvidga tillsynen till områden som omfattas av hemfriden.

Rätt att få uppgifter

Tillsynsmyndigheterna har med stöd av 14 § i den föreslagna lagen rätt att av verksamhetsutövare och, oberoende av sekretessskyldigheten, av andra myndigheter få de upplysningar som behövs för tillsynen över att lagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs. Rätten till sekretessbelagda uppgifter ska granskas med tanke på det i grundlagens 10 § 1 mom. tryggade skyddet för privatlivet.

De myndigheter som har rätt att få uppgifter har specificerats i bestämmelsen, och rätten har begränsats till de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av lagen. Bestämmelsen om rätt att få uppgifter har formulerats med beaktande av grundlagsutskottets tidigare ställningstaganden (GrUU 59/2010, GrUU 37/2005 rd).

Offentlig förvaltningsuppgift

Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt 124 § i grundlagen anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Enligt förslaget 15 § kan NTM-centralen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland också låta personer som inte är i tjänsteförhållande utföra sådana tillsynsuppgifter som avses i 14 § 2 mom. Den assisterande personen har rätt att röra sig på annans område, få tillträde till platser där det bedrivs sådan verksamhet som avses i lagen, förutom utrymmen som används för boende av permanent natur, utföra inspektioner, undersökningar och mätningar och ta prover. Det är fråga om praktiska åtgärder som tillsynen förutsätter och som inte innehåller någon självständig beslutanderätt och inte heller i övrigt någon betydande utövning av offentlig makt. På en assisterande persons verksamhet tillämpas de allmänna förvaltningslagarna samt bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndslagen.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

De straffbara handlingar som det föreskrivs om i förslaget 21 § har man strävat efter att skriva utifrån den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen så att det utifrån bestämmelsens formulering går att förutse om någon handling eller försummelse är straffbar (GrUU 17/2006 rd). Påföljden för handlingar som enligt den föreslagna lagen är straffbara är bötesstraff. På allvarligare gärningsformer tillämpas de bestämmelser i strafflagen som det hänvisas till i förslaget 21 §.

Bemyndigande att utfärda förordning

Enligt 80 § i grundlagen kan statsrådet utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i en lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Enligt grundlagsutskottets praxis ska bemyndiganden som gäller utfärdande av förordning och delegering av lagstiftningsbehörighet vara tillräckligt exakta och noggrant avgränsade. Av lagen ska det tydligt framgå vad det ska föreskrivas om genom förordning. Också då är kravet att bestämmelser om grunderna för rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Ett ministerium kan bemyndigas att utfärda förordningar främst i frågor som är av teknisk natur och frågor som har relativt liten samhällelig och politisk betydelse (RP 1/1998 rd, s. 132/I).

Enligt förslaget 11 § får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om invasiva främmande arter av nationell betydelse, på vilka det ska tillämpas samma förbud i fråga om t.ex. import, uppfödning och odling och försäljning som på de arter som det föreskrivs om på unionsnivå. I lagen föreskrivs det om de allmänna förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en art ska betraktas som en invasiv främmande art av nationell betydelse. Arterna ska vara sådana att de på grundval av tillgängliga vetenskapliga belägg kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller annan skada på vilda organismer eller medföra fara för hälsa eller säkerhet. Bemyndigandet att utfärda förordning är tillräckligt exakt och noggrant avgränsat för att styra en förordning av statsrådet genom vilken de arter som uppfyller kriterierna ska specificeras.

Enligt förslaget 12 och 13 § får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i den tillståndsansökan som gäller användning av invasiva främmande arter och de med tanke på tillståndsprövningen behövliga utredningar som ska bifogas till ansökan, de föreskrifter som ska ges i tillståndet om t.ex. förhindrande av att en art kommer ut i miljön och om det förfarande som ska iakttas vid återkallande av tillstånd. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller det mera detaljerade innehållet i de förfaranden som det föreskrivs om i lagen, vilket det är vedertaget att föreskriva om genom förordning av statsrådet.

Enligt förslaget 22 § utfärdas närmare bestämmelser om behörigheten för den personal som anlitas vid användning av invasiva främmande arter genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet gäller reglering av teknisk natur.

På ovan anförda grunder kan förslaget till lag om hantering av risker orsakade av främmande arter, såsom också de andra lagförslag som ingår i propositionen, behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om hantering av risker orsakade av främmande arter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (*förordningen om invasiva främmande arter*).

I denna lag föreskrivs också om vissa andra åtgärder för att förebygga och minska de skadliga verkningar som orsakas av främmande arter.

2 §

Definitioner

Definitioner av främmande art, invasiv främmande art, biologisk mångfald, utrotning och inneslutning finns i artikel 3 i förordningen om invasiva främmande arter.

I denna lag avses med

1) *invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen* en invasiv främmande art som ingår i den förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse som avses i artikel 4.1 i förordningen om invasiva främmande arter,

2) *aktör* en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt producerar, lagrar, släpper ut på marknaden, transporterar, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter produkter eller material med vilka en sådan invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen, eller en sådan invasiv främmande art av nationell betydelse som anges genom förordning av statsrådet med stöd av 11 § 3 mom., utifrån allmänt tillgänglig information sannolikt kan spridas ut i miljön.

3 §

Förbud mot att släppa ut främmande arter i miljön

En främmande art får inte hållas, födas upp eller odlas, planteras, sås eller på annat motsvarande sätt behandlas så att den kan komma ut i miljön.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte

1) plantering av växtplantor eller sådd av växtfrön på gårdsområden, åkrar eller byggda områden, om det inte finns någon risk för att arten sprider sig utanför planterings- eller såddområdet,

2) plantering av trädplantor eller sådd av trädfrön på det sätt som föreskrivs i skogslagen (1093/1996),

3) utsättande i frihet av vilt och viltbestånd av främmande ursprung med tillstånd av Finlands viltcentral enligt 42 § i jaktlagen (615/1993),

4) utplantering av fisk och kräftor samt införsel och utsläppande i naturliga vatten av andra än i Finland i vilt tillstånd förekommande fisk- eller kräftarter eller fisk- eller kräftbestånd eller könsceller av dem, när det är tillåtet med stöd av lagen om fiske (379/2015),

5) användning av makroorganismer som anses vara främmande arter för biologisk bekämpning eller pollinering när det är tillåtet med stöd av 9 a och 9 b § i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003).

4 §

Fastighetsägares eller fastighetsinnehavares omsorgsplikt

Om en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse förekommer på en fastighet, ska fastighetens ägare eller innehavare se till att skäligen åtgärder vidtas för att utrota eller innesluta arten, om förekomst av den invasiva främmande arten eller spridning av den kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller medföra fara för hälsa eller säkerhet.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller inte fåglar eller däggdjur.

Vid bedömningen av om de åtgärder som avses i 1 mom. är skäligen ska hänsyn tas till vilka sedvanliga metoder som kan användas för utrotning eller inneslutning av den invasiva främmande arten, vilka kostnaderna för åtgärderna är och den nytta som kan fås med åtgärderna i förhållande till kostnaderna.

5 §

Aktörers omsorgsplikt

En aktör ska se till att det i produkter eller material som aktören producerar, lagrar, släpper ut på marknaden, transporterar, förmedlar, säljer eller på annat sätt överlåter inte finns invasiva främmande arter som ingår i unionsförteckningen eller invasiva främmande arter av nationell betydelse som med produkten eller materialet kan sprida sig utanför det område som aktören innehar.

Det som i 1 mom. föreskrivs om aktörens omsorgsplikt gäller inte lagring eller transport av varan eller materialet för någon annans räkning.

6 §

Allmän styrning

Jord- och skogsbruksministeriet styr och följer verkställigheten av denna lag i samarbete med kommunikationsministeriet och miljöministeriet.

7 §

Myndigheter

Närings-, trafik- och miljöcentralen utövar tillsyn över efterlevnaden av förordningen om invasiva främmande arter och denna lag, om inte något annat föreskrivs nedan i denna paragraf. Närings-, trafik- och miljöcentralen fattar beslut om genomförande av snabba utrotningsåtgärder i enlighet med artiklarna 17 och 18 i förordningen om invasiva främmande arter.

Tullen utövar tillsyn över importen enligt artikel 15 i förordningen om invasiva främmande arter och över att det importförbud från ett land utanför Europeiska unionen som avses i 11 § 2 mom. 2 punkten i denna lag följs.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland är tillståndsmyndighet enligt artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter samt svarar för tillsynen över de verksamhetsställena som avses i tillstånden.

8 §

Naturresursinstitutets och Finlands miljöcentrals uppgifter

Naturresursinstitutet sköter de uppgifter institutet har enligt gällande bestämmelser med avseende på verkställigheten av denna lag.

Finlands miljöcentral producerar inom sitt ansvarsområde de sakkunnigtjänster som behövs för verkställigheten av denna lag.

9 §

Planer

Jord- och skogsbruksministeriet ska godkänna handlingsplanen enligt artikel 13 och planen om hanteringsåtgärder enligt artikel 19 i förordningen om invasiva främmande arter. När planerna bereds ska de myndigheter och intressegrupper vilkas rätt eller fördel ärendet berör samt de riksomfattande föreningar och stiftelser som avses i 186 § i miljöskyddslagen (527/2014) ges tillfälle att avge utlåtande om utkastet till planer. Utkastet ska publiceras i det allmänna datanätet och allmänheten ska i tillräckligt god tid ges tillfälle att framföra sina åsikter. Information om en godkänd plan med tillhörande motivering samt om hur de framförda åsikterna har blivit beaktade ska ges i det allmänna datanätet.

10 §

Godkännanden

Jord- och skogsbruksministeriet får hos Europeiska kommissionen ansöka om godkännanden enligt artikel 9 i förordningen om invasiva främmande arter.

11 §

Invasiva främmande arter av nationell betydelse

Som en invasiv främmande art av nationell betydelse betraktas en invasiv främmande art som inte ingår i unionsförteckningen och som på grundval av tillgängliga vetenskapliga belägg kan orsaka betydande skada för den biologiska mångfalden eller annan skada på vilda organismer eller medföra fara för hälsa eller säkerhet.

Invasiva främmande arter av nationell betydelse får inte

- 1) släppas ut i miljön,
- 2) avsiktligt importeras från ett land utanför Europeiska unionen eller från en medlemsstat i Europeiska unionen, innehas, födas upp eller odlas, transporteras, släppas ut på marknaden, förmedlas eller säljas eller på annat sätt överlåtas.

Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om de arter som är invasiva främmande arter av nationell betydelse eller om de artgrupper vars arter är invasiva främmande arter av nationell betydelse. Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas att det förbud som avses i 2 mom. 2 punkten eller en skyldighet enligt 4 eller 5 § inte ska tillämpas på en invasiv främmande art eller på användningen av den i visst syfte i hela landet eller i någon del av landet, om tillämpningen av förbudet eller skyldigheten inte kan anses motiverad för att minska sådan i 1 mom. avsedd skada eller fara som arten orsakar. Genom förordning av stats-

rådet får det också föreskrivas att något av de förbud som avses i 2 mom. 2 punkten inte under en övergångsperiod som anges i förordningen ska tillämpas på de individer av en art som innehavaren har fått i sin besittning före ikraftträdandet av förordningen.

12 §

Tillståndsansökan och bestämmelser i tillståndet

Närmare bestämmelser om innehållet i ansökningar som avses i artikel 8.4 i förordningen om invasiva främmande arter och om de med tanke på tillståndsprövningen behövliga utredningar som ska bifogas till ansökningarna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om de villkor som ska meddelas i tillstånd som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter får utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Återkallande av tillstånd

Regionförvaltningsverket i Södra Finland kan återkalla ett tillstånd som beviljats med stöd av artikel 8 eller 9 i förordningen om invasiva främmande arter, om det på ett väsentligt sätt har brutits mot villkoren i tillståndet och verksamheten inte har gjorts förenlig med tillståndet inom en skälig tidsfrist som sätts ut av regionförvaltningsverket.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. finns det bestämmelser om återkallande av tillstånd som avses i artiklarna 8 och 9 i förordningen om invasiva främmande arter i artikel 8.5 i den förordningen.

Närmare bestämmelser om förfarandet vid återkallande av tillstånd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Rätt att få uppgifter och utföra inspektion

Närings-, trafik- och miljöcentralen, Tullen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra, av aktörer och av dem som bedriver sådan verksamhet som kräver tillstånd enligt förordningen om invasiva främmande arter eller verksamhet som avses i 11 § 2 mom. 2 punkten i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för tillsynen över efterlevnaden av förordningen om invasiva främmande arter och denna lag.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som dessa förordnat har rätt att för utförandet av sina uppgifter

- 1) röra sig på annans område,
- 2) få tillträde till en plats där det bedrivs sådan verksamhet som kräver tillstånd enligt artikel 8 eller 9 i förordningen om invasiva främmande arter eller som avses i 11 § 2 mom. 2 punkten i denna lag,

- 3) utföra inspektioner, undersökningar och mätningar samt ta prover.
- Det som föreskrivs i 2 mom. gäller inte utrymmen som används för boende av permanent natur.

Bestämmelser om Tullens befogenheter finns i tullagen (1466/1994).

15 §

Anlitande av assistent vid tillsynen

Myndigheterna kan vid utförandet av en uppgift som avses i 14 § 2 mom. även anlita en person som inte är tjänsteman eller tjänsteinnehavare. Den assisterande personen ska ha tillräcklig kompetens med tanke på uppgiftens natur.

På personer som biträder tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

16 §

Fångst och dödande av fågel- eller däggdjursart som har kommit ut i miljön

En fågel- eller däggdjursart som kommit ut i miljön och som utgör en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse får fångas eller dödas med tillämpning av det som i 48 § 1 och 2 mom. och 49 § 1 mom. i jaktlagen bestäms om fångst och dödande av icke fredade djur.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också andra fågel- och däggdjursarter som anses vara främmande arter och som det inte föreskrivs om i jaktlagen.

På fångstredskap och fångstmetoder som används för fångst av fågel- eller däggdjursarter som avses i 1 och 2 mom. tillämpas 33 § i jaktlagen, med undantag för 1 mom. 5 och 15 punkten i den paragrafen.

17 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelser

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan

1) förbjuda den som i strid med artikel 7.1 i förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats eller förelägganden som meddelats med stöd av den innehar, föder upp eller odlar, transporterar, släpper ut på marknaden, förmedlar eller säljer eller på annat sätt överlåter en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse från att fortsätta eller upprepa det förfarande som strider mot bestämmelserna,

2) förelägga den som uppsåtligen eller av oaktsamhet i miljön släpper ut en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse att utrota förekomsten av den art som har kommit ut i miljön,

3) förelägga den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet enligt 3 § 1 mom. mot att släppa ut främmande arter i miljön att utrota förekomsten av den art som till följd av överträdelser har kommit ut i miljön,

4) förelägga en fastighetsägare eller fastighetsinnehavare att fullgöra sin skyldighet enligt 4 §,

5) förelägga en aktör att fullgöra sin skyldighet enligt 5 §.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska när den meddelar ett föreläggande som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten även bestämma på vilket sätt en fågel- eller däggdjursart som betraktas som främmande art eller invasiv främmande art ska utrotas.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska, om det inte är uppenbart onödigt, förena ett förbud eller ett föreläggande som den har meddelat med stöd av 1 mom. med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad.

Om ett ärende som avses i 1 mom. inte har inletts på närings-, trafik- och miljöcentralens initiativ, får ärendet inledas skriftligen av en kommun eller samkommun på vars verksamhetsområde överträdelser eller försummelse framträder eller till vars område konsekvenserna av

överträdelsen eller försummelsen kan utsträcka sig samt av en myndighet som övervakar allmänintresset i ärendet eller av någon annan som sköter en offentlig förvaltningsuppgift.

18 §

Beslagtagande och förstöring

Närings-, trafik- och miljöcentralen eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som förordnats av den kan bestämma att en invasiv främmande art som innehas i strid med förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med denna lag eller bestämmelser som utfärdats eller förelägganden som meddelats med stöd av den ska tas i beslag och förstöras.

Den rätt som föreskrivs i 1 mom. har också Regionförvaltningsverket i Södra Finland eller en tjänsteman eller tjänsteinnehavare som förordnats av verket när de sköter tillsynsuppgifter enligt 7 § 3 mom.

Bestämmelser om beslag av varor finns i tvångsmedelslagen (806/2011).

19 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som meddelats av närings-, trafik- och miljöcentralen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i beslut som meddelats av Tullen får sökas på det sätt som föreskrivs i tullagen.

20 §

Anmälan till förundersökningsmyndighet

Om närings-, trafik- och miljöcentralen har sannolika skäl att misstänka att det har skett en sådan straffbar gärning som avses i 21 §, ska den göra en anmälan om saken till polisen eller Tullen för förundersökning. Anmälan behöver dock inte göras om gärningen med beaktande av omständigheterna är ringa och allmänintresset inte kräver en närmare utredning av saken.

21 §

Straff

Den som uppsåtligen i strid med artikel 7 i förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med 11 § 2 mom. 2 punkten i denna lag eller i strid med ett tillstånd som beviljats med stöd av artikel 8 eller 9 i förordningen om invasiva främmande arter

- 1) innehar, föder upp eller odlar eller säljer eller på något annat sätt överlåter,
- 2) använder eller transporterar för egen räkning eller överlämnar för transport för egen räkning, eller
- 3) släpper ut på marknaden

en invasiv främmande art som ingår i unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *brott mot bestämmelserna om invasiva främmande arter* dömas till böter.

Om strängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag, för brott mot bestämmelserna om invasiva främmande arter dömas också den som uppsåtligen eller av oakt-samhet i strid med artikel 7 i förordningen om invasiva främmande arter eller i strid med 3 § 1 mom. eller 10 § 2 mom. i denna lag släpper ut i miljön en invasiv främmande art som ingår i

unionsförteckningen eller en invasiv främmande art av nationell betydelse eller en främmande art som avses i 3 § 1 mom.

Den som bryter mot ett med vite förenat förbud eller föreläggande som har meddelats med stöd av 17 §, kan lämnas obestraftad för samma gärning, om vitet har dömts ut genom ett lagakraftvunnet beslut.

Bestämmelser om straff för regleringsbrott finns i 46 kap. 1–3 § i strafflagen (39/1889). Bestämmelser om straff för smuggling finns i 46 kap. 4 och 5 § i strafflagen. Bestämmelser om straff för olaga befattningsstagande med infört gods finns i 46 kap. 6 och 6 a § i strafflagen.

22 §

Förordning av jord- och skogsbruksministeriet

Närmare bestämmelser om kompetensen hos den personal som avses i artikel 8.2 b i förordningen om invasiva främmande arter får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 4 och 5 § träder dock i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturvårdslagen (1096/1996) 43 § och
ändras 15 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 58/2011, som följer:

15 §

Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna

Om syftet med att området inrättades inte äventyras, och med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området är det i nationalparker och naturreservat tillåtet att

2) decimera antalet individer av främmande eller invasiva främmande arter enligt lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (/) och även individer av andra växt- och djurarter om de har förökat sig alltför mycket eller annars blivit skadliga,

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jaktlagen (615/1993) 42 § och 75 § 1 mom. 3 punkten, av dem 42 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 159/2011 och 75 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 516/2002, som följer:

42 §

Införsel och utsättande i frihet av vilt och viltbestånd av främmande ursprung

I denna paragraf avses med:

1) *vilt av främmande ursprung* vildkanin, kanadensisk bäver, bisamråtta, sumpbäver, i farm uppfödd fjällräv, mårhund, tvättbjörn, mink, dovhjort, kronhjort, sikahjort, vitsvanshjort och mufflon samt kanadagås och fasan,

2) *viltbestånd av främmande ursprung* vilt enligt 5 § 1 mom. 1 och 2 punkten som inte hör till vilt av främmande ursprung och som härstammar från ett i naturtillstånd levande bestånd som inte förekommer i Finland eller från ett bestånd som uppfötts i farm utanför Finland.

Vilt av främmande ursprung och viltbestånd av främmande ursprung får inte importeras från länder utanför Europeiska unionen eller från en medlemsstat i Europeiska unionen eller sättas

ut i frihet utan tillstånd av Finlands viltcentral. Utlåtande om tillståndsansökan ska begäras hos Finlands miljöcentral. Tillstånd ska vägras, om åtgärden kan medföra skada på naturen eller de vilda djuren. Tillståndet kan förenas med villkor om hur införseln och utsättandet i frihet ska ske.

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt på införsel av vilt av främmande ursprung och viltbestånd av främmande ursprung som härstammar från Åland till andra delar av Finland och utsättande av sådana djur i frihet.

Bestämmelser om införsel och utsläppande i miljön av invasiva främmande arter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter och i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (/). Bestämmelser om utsläppande i miljön av främmande arter finns i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter.

75 §

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

3) för in eller sätter ut i frihet vilt av främmande ursprung eller viltbestånd av främmande ursprung eller för in vilt av främmande ursprung eller viltbestånd av främmande ursprung som härstammar från Åland till andra delar av Finland eller sätter ut sådana djur i frihet i andra delar av Finland utan tillstånd enligt 42 § eller i strid med tillståndsvillkor,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 22 oktober 2015

Statsminister

Juha Sipilä

Näringsminister Olli Rehn

2.

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturvårdslagen (1096/1996) 43 § och
ändras 15 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 58/2011, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna

Om syftet med att området inrättades inte äventyras, och med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området är det i nationalparker och naturreservat tillåtet att

2) decimera antalet individer av en växt- eller djurart av främmande ursprung och även individer av andra växt- och djurarter om de har förökats sig alltför mycket eller annars blivit skadliga,

15 §

Tillståndskrävande undantag från fridlysningsbestämmelserna

Om syftet med att området inrättades inte äventyras, och med tillstånd av den myndighet eller inrättning som svarar för förvaltningen av området är det i nationalparker och naturreservat tillåtet att

2) decimera antalet individer av främmande eller invasiva främmande arter enligt lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (/) och även individer av andra växt- och djurarter om de har förökats sig alltför mycket eller annars blivit skadliga,

43 §

Begränsning av spridningen av arter av främmande ursprung

En djurart av främmande ursprung, om vilken inte stadgas i jaktlagen eller i lagen om fiske, får inte släppas ut i naturen, om det finns anledning att befara att detta kan ge upphov till ett permanent bestånd.

Växtarter av vilka det inte finns vilt levande permanenta bestånd i Finland får inte planteras eller sås utanför gårdar, åkrar, byggda områden eller andra områden som tagits i särskilt bruk, inte heller i naturliga vattendrag, om det finns anledning att befara att

(43 § upphävs)

detta kan ge upphov till ett permanent bestånd. Detta gäller emellertid inte plantering eller sådd av träd inom skogsbruket.

Om det är känt att en växtart eller djurart av främmande ursprung lätt sprider sig i naturen och det finns grundad anledning att befara att den kan bli skadlig för hälsan eller bli till skada för våra ursprungliga arter, kan miljöministeriet meddela de föreskrifter som behövs för att begränsa artens spridning. I bekämpningen av djursjukdomar efterföljs stadganden i lagen om djursjukdomar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 42 och 75 § i jaktlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jaktlagen (615/1993) 42 § och 75 § 1 mom. 3 punkten, av dem 42 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 159/2011 och 75 § 1 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 516/2002, som följer:

Gällande lydelse

42 §

Införsel och utsättande i frihet av djur av främmande ursprung

Fågel- eller däggdjursarter och viltbestånd av främmande ursprung får inte importeras eller sättas ut i frihet utan tillstånd av Finlands viltcentral. Utlåtande om ansökan ska begäras hos miljöministeriet och Finlands miljöcentral. Tillstånd ska vägras, om åtgärden kan medföra skada på naturen eller de vilda djuren. Tillståndet kan förenas med villkor om hur införseln och utsättandet i frihet ska ske.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt på införsel av djur som härstammar från Åland till andra delar av Fin-

Föreslagen lydelse

42 §

*Införsel och utsättande i frihet av **vilt och viltbestånd** av främmande ursprung*

I denna paragraf avses med:

1) **vilt av främmande ursprung** vildkanin, kanadensisk bäver, bisamråtta, sumpbäver, i farm uppfödd fjällräv, mårddhund, tvättbjörn, mink, dovhjort, kronhjort, sikahjort, vitsvanshjort, skogsvildren och mufflon samt kanadagås och fasan,

2) **viltbestånd av främmande ursprung** vilt enligt 5 § 1 mom. 1 och 2 punkter som inte hör till vilt av främmande ursprung och som härstammar från ett i naturtillstånd levande bestånd som inte förekommer i Finland eller från ett bestånd som uppfötts i farm utanför Finland.

Vilt av främmande ursprung och viltbestånd av främmande ursprung får inte importeras från länder utanför Europeiska unionen

land och utsättande av sådana djur i frihet.

eller från en medlemsstat i Europeiska unionen eller sättas ut i frihet utan tillstånd av Finlands viltcentral. Utlåtande om tillståndsansökan ska begäras hos Finlands miljöcentral. Tillstånd ska vägras, om åtgärden kan medföra skada på naturen eller de vilda djuren. Tillståndet kan förenas med villkor om hur införseln och utsättandet i frihet ska ske.

Vad som bestäms i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt på införsel av vilt av främmande ursprung och viltbestånd av främmande ursprung som härstammar från Åland till andra delar av Finland och utsättande av sådana djur i frihet.

Bestämmelser om införsel och utsläppande i miljön av invasiva främmande arter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter och i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter. Bestämmelser om utsläppande i miljön av främmande arter finns i lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter.

75 §

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

3) för in eller sätter ut i frihet fågel- eller däggdjursarter eller viltbestånd av främmande ursprung eller för in djur som härstammar från Åland till andra delar av Finland eller sätter ut sådana djur i frihet i andra delar av Finland utan tillstånd enligt 42 § eller i strid med tillståndsvillkor,

75 §

Brott mot bestämmelserna i jaktlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

3) för in eller sätter ut i frihet vilt av främmande ursprung eller viltbestånd av främmande ursprung eller för in vilt av främmande ursprung eller viltbestånd av främmande ursprung som härstammar från Åland till andra delar av Finland eller sätter ut sådana djur i frihet i andra delar av Finland utan tillstånd enligt 42 § eller i strid med tillståndsvillkor,

Denna lag träder i kraft den 20 .